

2015•2016
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef
De invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit

Promotor :
Prof. dr. Tensie STEIJVERS

Copromotor :
De heer Maarten CORTEN

Sarah Van de Craen
Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

2015•2016
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

De invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit

Promotor :
Prof. dr. Tensie STEIJVERS

Copromotor :
De heer Maarten CORTEN

Sarah Van de Craen

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het sluitstuk voor mijn opleiding Toegepaste Economische Wetenschappen met afstudeerrichting Accountancy. Hierin zit dan ook de kennis verpakt die ik de afgelopen jaren heb opgedaan op de Universiteit Hasselt. Het voltooien van dit werkstuk heeft veel tijd en inzet gevergd, maar ik heb er veel uit geleerd. Dit zou mij dan ook nooit gelukt zijn zonder de hulp die ik kreeg van een aantal personen die ik via deze weg wil bedanken.

Als eerste mijn promotor Prof. Dr. Tensie Steijvers die veel tijd geïnvesteerd heeft in het nalezen van dit werk en mij advies heeft gegeven bij de uitwerking. Ook Dr. Maarten Corten die mij bijstond met de uitwerking van het empirische gedeelte van deze masterproef en die de gebruikte enquête afnam, zou ik graag willen bedanken. Zonder deze personen zou dit eindresultaat niet bereikt zijn.

Daarnaast wil ik ook mijn ouders, vriend en vrienden bedanken die mij tijdens het schrijven van deze masterproef en doorheen mijn studietijd gesteund hebben. Ze zijn altijd in mij blijven geloven en mij blijven motiveren, zonder hen had ik deze studie nooit tot een goed einde kunnen brengen.

Sarah Van de Craen

Samenvatting

De agency theorie geeft weer dat er een informatieasymmetrie bestaat tussen enerzijds het management van een organisatie en anderzijds de aandeelhouders en andere stakeholders. Deze laatsten weten namelijk niet wat de plannen van het management met de organisatie zijn. Dit komt doordat mensen altijd zullen proberen hun eigen nut te maximaliseren. Hierdoor zal het management niet altijd handelen in het belang van de aandeelhouders. Om dit te vermijden worden controlemechanismes gebruikt. Een van deze controlemechanismes is de externe audit. De externe audit zal er voor zorgen dat de financiële staten, die opgesteld worden door het management, gecontroleerd worden en dat de conclusies van deze controle worden meegedeeld aan de stakeholders via het auditverslag. Dat deze controle belangrijk is, werd de afgelopen decennia ook pijnlijk duidelijk door schandalen zoals Enron, Lernout en Hauspie en zelfs de financiële crisis.

Omdat de gevolgen van een lage auditkwaliteit dus erg groot kunnen zijn, is het belangrijk dat de auditkwaliteit gegarandeerd kan worden en dat het management hier geen invloed op kan uitoefenen. Er zijn echter aanwijzingen dat een machtige CEO toch invloed zou kunnen hebben op deze auditkwaliteit. Hij zou immers een invloed kunnen hebben op het aanstellen en ontslaan van de auditor, wat de onafhankelijkheid van deze laatste aantast. De CEO kan ook weigeren om mee te werken aan de audit, waardoor het moeilijker wordt een grondige audit uit te voeren. De centrale onderzoeksvraag van deze masterproef is dan ook de volgende: 'Heeft de macht van de CEO een invloed op de auditkwaliteit?'

Om hier een antwoord op te bieden worden volgend deelvragen beantwoord:

Wat houdt de audit in en hoe werkt dit in de Belgische situatie?

Wat bepaalt de kwaliteit van de audit?

Op welke manieren kan de auditkwaliteit gemeten worden?

Wat bepaalt de macht van de CEO?

Hoe wordt de macht van de CEO gemeten?

Heeft de macht van de CEO een impact op de auditkwaliteit?

Heeft het hebben van een Big Four auditor een invloed op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit?

We beginnen met het uitvoeren van een literatuurstudie om een theoretisch antwoord te bieden op alle vragen, waarna deelvraag 6 en 7 ook empirisch worden getest.

In de literatuurstudie wordt eerst dieper ingegaan op de juiste inhoud van het begrip audit en hoe deze controle werkt in de Belgische situatie. De audit is, net als de raad van bestuur, een controlemechanisme dat deel uitmaakt van het corporate governance systeem. De auditor zal bij zijn audit hierdoor ook rekening moeten houden met de andere actoren binnen dit systeem. In België is de externe audit verplicht. Omdat de Belgische markt vooral bestaat uit private ondernemingen, geldt deze verplichting niet enkel voor de beursgenoteerde, maar voor alle grote

ondernemingen. De wettelijke verplichtingen en controles van deze audits en de opleidingen van de auditors wordt georganiseerd door het instituut van de bedrijfsrevisoren.

Er werd al aangegeven dat een hoge auditkwaliteit belangrijk is. De auditkwaliteit is hoog wanneer een auditor er in slaagt om alle materiele defecten in de jaarrekening op te sporen en deze ook gaat rapporteren in zijn verslag. Uit deze omschrijving kunnen we twee belangrijke indicatoren voor de auditkwaliteit halen, namelijk de competentie en de onafhankelijkheid van de auditor. Het is echter niet mogelijk om op voorhand te weten of een auditor over deze kwaliteiten beschikt, waardoor de auditor meestal gekozen wordt op basis van zijn reputatie. Deze verhoogt naar mate dat hij goed werk levert en geen auditfaling veroorzaakt. De grotere ondernemingen, zoals de Big Four, hebben een hogere reputatie. Dit komt doordat ze een grotere klantenportefeuille hebben en bijgevolg ook meer andere klanten kunnen verliezen, wanneer ze een auditfaling veroorzaken. De auditkwaliteit wordt gemeten met de proxy *discretionary accruals*. Dit geeft weer hoeveel het management met de cijfers gespeeld heeft om de winst te manipuleren. Wanneer deze manipulaties nog gevonden kunnen worden in de geauditeerde jaarrekening kan dit op een lagere auditkwaliteit wijzen.

De macht van de CEO bestaat uit verschillende aspecten. In deze masterproef wordt de macht van de CEO opgesplitst in vier verschillende soorten. Dit zijn de structurele macht, de eigendomsmacht, de expertisemacht en de prestigemacht. Structurele macht wordt verkregen door de functies die de CEO inneemt binnen de organisatie, bijvoorbeeld het zetelen in de raad van bestuur. De eigendomsmacht wordt verkregen door de aandelen die de CEO bezit en zijn relatie met de familie en de oprichter van de organisatie, terwijl de expertisemacht wordt verkregen door de ervaring die een CEO al heeft opgedaan. De prestigemacht geeft weer wat de macht van de CEO is buiten de organisatie en meer bepaalt zijn positie ten opzichte van de managementelite. De macht van de CEO wordt gemeten met verschillende maatstaven die samen de verschillende soorten macht weergeven.

In deze masterproef wordt er vanuit gegaan dat de CEO de verschillende soorten macht zal proberen te gebruiken om de auditkwaliteit te doen dalen. Dit omdat de CEO, als het hoofd van het managementteam, niet gecontroleerd wenst te worden. Aangezien dit wel de bedoeling is van de audit, heeft hij er dus alle belang bij om de auditkwaliteit te doen dalen. De CEO kan dit doordat hij via zijn macht de aanstelling en het ontslag van de auditor kan beïnvloeden via de raad van bestuur en het auditcomité, maar ook invloed kan uitoefenen op de auditor zelf. Om dit te bewijzen werden hypothesen opgesteld die empirisch getest werden.

Uit de empirische testen bleek dat CEO's met structurele macht een negatief effect zullen hebben op de auditkwaliteit. CEO's met structurele macht zullen immers de negatieve *discretionary accruals* versterken, wat wilt zeggen dat er meer winstverlagende manipulaties werden doorgevoerd. Dit kan gelinkt worden aan het willen verlagen van de belastinglast. CEO's die over expertisemacht beschikken daarentegen zullen de auditkwaliteit juist verhogen. Ze zullen er namelijk voor zorgen dat de winstverhogende manipulaties verminderen. Dit kan in verband gebracht worden met de angst van deze CEO's om betrappt te worden op het kunstmatig verhogen

van de winst, waardoor hun medewerkers minder op hun expertise zouden vertrouwen. Er werden geen significante resultaten gevonden voor de CEO's die over eigendomsmacht en prestigemacht beschikken.

Het feit dat de winstmanipulaties nog steeds terug te vinden waren in de jaarrekeningen geeft weer dat de auditkwaliteit werd aangetast. De CEO's met structurele macht slaagden er namelijk in om deze winstmanipulaties toe te passen. Aangezien alle organisaties in de steekproef over een goedkeurende verklaring beschikken kan dit betekenen dat de auditor deze manipulaties niet gezien heeft of ze goedkeurde. Dit wijst op een lage auditkwaliteit. Dat de CEO's met expertisemacht de auditkwaliteit verbeteren, kan erop wijzen dat deze CEO's het advies van de auditor aanvaarden en toepassen. Hierdoor zullen er minder *discretionary accruals* terug te vinden zijn in de jaarrekening.

Er werd ook empirisch getest of het al dan niet beschikken over een Big Four auditor de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit zal beïnvloeden. Grotere auditkantoren zullen immers meer te verliezen hebben bij een slechte audit en ook hun organisatiestructuur zorgt voor een hogere controle. Hierdoor zouden deze auditors minder beïnvloedbaar kunnen zijn door de macht van de CEO. De empirische testen wezen echter bij geen enkele soort macht van de CEO op een significante relatie. Dit onderzoek kan dus niet bewijzen dat het aanstellen van een Big Four auditor een de invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit zal verminderen.

Uit dit onderzoek blijkt dus dat een machtige CEO de auditkwaliteit kan beïnvloeden, wat meteen ook een antwoord is op de centrale onderzoeksvraag. De resultaten van dit onderzoek alleen zijn echter niet voldoende om aan te nemen dat dit ook effectief het geval is. Het is wel een eerste indicatie die aangeeft dat verder onderzoek naar dit onderwerp interessant kan zijn.

Inhoudsopgave

1	Probleemsituering	1
1.1	Probleemstelling	1
1.2	Onderzoeksvragen	3
1.2.1	Centrale onderzoeksvraag	3
1.2.2	Deelvragen	3
2	Onderzoeksofzet	5
2.1	Literatuurstudie	5
2.2	Empirisch onderzoek	5
3	Literatuurstudie	7
3.1	Wat houdt de audit in en hoe werkt dit in de Belgische situatie?	7
3.1.1	De externe audit en zijn functies	7
3.1.2	Auditing en corporate governance	8
3.1.3	De Belgische wetgeving betreffende de externe audit.....	12
3.1.4	De Belgische auditmarkt.....	13
3.2	Wat bepaalt de kwaliteit van de audit?	14
3.2.1	Definitie auditkwaliteit	14
3.2.2	onafhankelijkheid en competentie van de auditor	15
3.2.3	De reputatie van de auditor	18
3.2.4	Andere factoren die de auditkwaliteit bepalen	19
3.3	Macht van de CEO	20
3.3.1	Macht binnen de organisatie	20
3.3.2	Vormen van macht	22
3.4	Invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit.....	27
3.4.1	Invloed van de structurele macht van de CEO op de auditkwaliteit.....	27
3.4.2	Invloed van de eigendomsmacht van de CEO op de auditkwaliteit	29
3.4.3	Invloed van de expertisemacht van de CEO op de auditkwaliteit.....	31
3.4.4	Invloed van de prestigemacht van de CEO op de auditkwaliteit	32
3.5	Invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit	33
4	Onderzoeksmethodologie.....	37
4.1	Databeschrijving.....	37

4.2	Variabelen	37
4.2.1	De afhankelijke variabele: auditkwaliteit	37
4.2.2	De onafhankelijke variabele: CEO macht	42
4.2.3	Moderator: Big Four.....	47
4.2.4	Controlevariabelen	47
5	Empirisch onderzoek	49
5.1	Beschrijvende statistiek.....	49
5.1.1	Verwijderde variabelen.....	49
5.1.2	Beschrijvende analyses	49
5.1.3	Multicollineariteit.....	54
5.2	Regressieanalyses	54
5.2.1	Invloed van de verschillende soorten macht op de auditkwaliteit	54
5.2.2	Invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit ...	58
5.2.3	Additionele analyses	61
5.3	Bespreking regressieanalyses.....	67
6	Conclusie	69
6.1	Beperkingen van het onderzoek.....	69
6.2	Aanbevelingen voor verder onderzoek	69
6.3	Besluit.....	70
7	Lijst van geraadpleegde werken.....	75
	Bijlagen	83
	Bijlage A: Correlaties maatstaven macht van de CEO	83
	Bijlage B: Correlaties regressieanalyse.....	84
	Bijlage C: Onafhankelijke variabele gebaseerd op factoranalyse	85
	Bijlage D: Afhankelijke variabele gebaseerd op Kothari et al. (2005)	87

1 Probleemsituering

1.1 Probleemstelling

Een goede controle van de financiële resultaten van bedrijven is nodig voor een goede werking van een bedrijf en alles er om heen. Om een correcte beslissing te kunnen nemen, is het belangrijk voor een organisatie dat de stakeholders over de juiste informatie beschikken. De taak van de externe auditor bestaat er dus in om de financiële staten die opgemaakt zijn door het management na te kijken. Hierbij moet hij ook de interne controlesystemen, die betrekking hebben op deze financiële staten, bekijken en een opinie geven over de betrouwbaarheid van het geheel (Johnstone, Gramling, & Rittenberg, 2014). De auditors zorgen ervoor dat de informatie-asymmetrie, die bestaat tussen enerzijds de aandeelhouders en de andere stakeholders en anderzijds het management, beperkt wordt. Met andere woorden: audits zorgen ervoor dat het agencyprobleem verminderd wordt. De agency theorie verklaart waarom audits in het leven geroepen zijn. Doordat zowel de agent als de principaal hun eigen nut willen maximaliseren, kan het gebeuren dat de agent niet altijd in het belang van de principaal handelt, maar wel in zijn eigen belang. In deze situatie is de agent het management en de principaal de aandeelhouders. Deze acties brengen kosten mee voor de organisatie. Omdat de principaal dit zo veel mogelijk wil vermijden, zal hij extra monitors aanstellen voor het management, wat ook kosten met zich meebrengt. Zowel deze kosten als de oorspronkelijke kosten die ontstonden door het agencyprobleem, worden agencykosten genoemd. Het aanstellen van een externe auditor en de kosten die hier mee gepaard gaan, zijn dus agencykosten (Colbert & Jahera, 2011). Auditors kijken namelijk het werk van het management na via de controle van de financiële staten en de interne controlesystemen die hiermee verbonden zijn (Johnstone et al., 2014). De besluiten die ze trekken uit deze controle zullen worden doorgegeven aan de stakeholders via het controleverslag in de jaarrekening (Van Hulle, Lybaert, & Maes, 2015). Hierdoor zal het management de financiële staten ook waarachtiger invullen en zich meer in het belang van de aandeelhouders gedragen, wat voor een hogere opbrengst voor de principaal zorgt. De controle die wordt uitgevoerd door de auditor zal dus een kost met zich meebrengen, maar de opbrengsten liggen veel hoger, waardoor de totale agencykost zal dalen.

Auditfalingen en auditkwaliteit hebben een omgekeerd evenredig verband (Francis, 2004). Er is dus nood aan een goede auditkwaliteit, wat de recente geschiedenis duidelijk gemaakt heeft. Toen in 2001 bekend raakte dat Enron grote verliezen niet in zijn jaarrekeningen had opgenomen, leidde dit niet enkel tot het faillissement van Enron zelf, waarbij 74 miljard aan aandelen verloren ging en waarbij alle werknemers van Enron hun baan verloren. Ook Enrons auditor Arthur Andersen ging mee ten onder (Farrell, 2015b). Het auditbedrijf werd er namelijk op betrapt documenten van de audit van Enron te vernietigen. Dit faillissement zorgde er in 2002 plotsklaps voor dat de Big Five, de vijf grootste auditkantoren met vestigingen over heel de wereld, werd herleid tot de Big Four (Titcomb, 2014). Maar we moeten het niet te ver van huis zoeken om een schandaal te kunnen vinden. Ook bij Lernout en Hauspie, het Ieperse spraaktechnologiebedrijf, werd de auditor aansprakelijk gesteld. Hierbij werd er uiteindelijk een minnelijke schikking getroffen voor de

auditor (Taub, 2004). De oprichters Lernout en Hauspie zelf werden wel veroordeeld voor het produceren van hun kunstmatige opbrengsten (Jta, 2011). Maar ook nog in de zomer van 2015 onderzocht de Japanse overheid hoe ver de auditors van Toshiba betrokken waren bij de zeven jaar durende fraude waarbij 2 miljard winst te veel geboekt werd (Addady, 2015; Wada & Coates, 2015). De Japanse overheid nam dit onderzoek heel ernstig want deze fraudezaak was niet enkel slechte publiciteit voor Toshiba, maar voor het hele Japanse investeringsklimaat, zeker na het accountingschandaal van Olympus, een ander groot Japans bedrijf, in 2011 (Farrell, 2015a). Maar niet alleen individuele bedrijven en hun stakeholders kunnen lijden onder de problemen veroorzaakt door een slechte auditkwaliteit. Zo stelt de Europese Commissie dat auditors een rol speelden bij de financiële crisis. Vanaf 2007 werden verschillende banken gezond verklaard door hun auditors, terwijl ze eigenlijk grote verliezen boekten. Dit geeft ook weer dat audits die wel een hoge kwaliteit bieden, een sleutelrol spelen in het verkrijgen van een stabiele economische en financiële omgeving (Europese commissie, 2013).

Aangezien de gevolgen van een slechte controle erg groot kunnen zijn, is het belangrijk dat de kwaliteit van de audit gegarandeerd kan worden. In 1981 bespraken DeAngelo (1981) en Watts en Zimmerman (1981) deze auditkwaliteit dan ook al. Alle drie gaven ze toen aan dat wanneer een auditor competent en onafhankelijk een audit uitvoert, een goede auditkwaliteit bereikt wordt. Uit recenter onderzoek blijkt dat deze twee elementen nog steeds zeer belangrijk zijn (Knechel, Krishnan, Pevzner, Shefchik, & Velury, 2013; Tepalagul & Lin, 2015). De wetgeving houdt de laatste decennia dan ook meer rekening met de onafhankelijkheid van de auditor. Zo werd in de Verenigde Staten in 2002 de Sarbanes-Oxley Act of SOX ingevoerd waarin extra aandacht besteed wordt aan de onafhankelijkheid van de auditor (Tepalagul & Lin, 2015). De Europese Unie riep in 2014 de verordening nr. 537/2014 en de richtlijn 2014/56/EU in het leven waarin de onafhankelijkheid van de auditor versterkt wordt (FOD Economie K.M.O. Middenstand en Energie, 2014). Ook aan de competentie van de auditors wordt er veel aandacht besteed. In België gebeurt dit via het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR). Elke bedrijfsrevisor of externe auditor moet in België lid zijn van het IBR. Op deze manier kan het IBR de opleiding en de permanente vormingen van de Belgische bedrijfsrevisoren controleren. Het IBR staat ook in voor het toezicht op de manier waarop het ambt uitgevoerd wordt en voert kwaliteitscontroles uit (Instituut van de Bedrijfsrevisoren, 2015c).

Omdat op het eerste zicht niet gezegd kan worden of een auditor onafhankelijk en competent is, zullen er indicatoren voor de auditkwaliteit gebruikt worden. Een voorbeeld hiervan is de reputatie van het auditkantoor. Dit komt doordat er ondanks alle maatregelen toch nog verschillen in auditkwaliteit blijven bestaan. Hierdoor zal er dus gekeken worden naar de reputatie van het auditkantoor om te beslissen een auditor wel of niet aan te nemen (Watts & Zimmerman, 1981). De Big Four auditkantoren hebben bijvoorbeeld de reputatie om een hogere auditkwaliteit te bezitten, dit komt onder andere door de grootte van hun organisatie (DeAngelo, 1981). Er zijn ook nog andere elementen die de auditkwaliteit zouden beïnvloeden. Enkele voorbeelden zijn de wetgeving van het land waar de audit plaatsvindt en de onafhankelijkheid van de raad van bestuur (Francis, 2004). Dit laatste heeft te maken met de invloed die het management, en dus ook de

CEO, heeft op de raad van bestuur. Dit is belangrijk omdat de raad van bestuur meestal beslist over het aanstellen en ontslaan van de auditor en de algemene vergadering deze beslissing later goed- of afkeurt. Een machtige CEO zou dus eigenlijk kunnen beslissen wanneer een auditor aangenomen en ontslagen wordt. Als de auditor dit weet, kan dit natuurlijk implicaties hebben voor de onafhankelijkheid. Het Center for audit quality (2014) geeft ook aan dat het leiderschap van de organisatie een indicator kan zijn voor de auditkwaliteit. De CEO is namelijk de ruggengraat van een organisatie en de manier waarop hij omgaat met corporate governance en dus ook met de audit, zal bepalend zijn voor de rest van de organisatie (Cohen, Krishnamoorthy, & Wright, 2002). Als de CEO dus niet wil meewerken met de audit, zal het voor de auditor dus moeilijk worden om zijn job correct uit te oefenen. Dit toont dus aan dat het management, al zou het eigenlijk niet mogen, een invloed zou kunnen hebben op de audit en de auditkwaliteit. Toch is er nog niet veel onderzoek gevoerd naar de directe relatie tussen de CEO en de auditkwaliteit. Dit is verassend aangezien de US Securities and Exchange Commission (SEC) ontdekte dat in 89 procent van de fraudegevallen de CEO of de CFO betrokken was (Beasley, Carcello, Hermanson, & Neal, 2010). Finkelstein (1992) beschrijft dat de CEO op verschillende manieren macht kan verwerven en dat de macht van de CEO dus uit verschillende aspecten bestaat. Er werd al onderzoek gevoerd naar bepaalde aspecten van de macht van de CEO op de auditkwaliteit (Lewellyn & Muller-Kahle, 2012), maar de invloed van de macht van de CEO in al zijn aspecten werd nog niet grondig onderzocht (Cohen, Krishnamoorthy, & Wright, 2004).

1.2 Onderzoeksvragen

1.2.1 Centrale onderzoeksvraag

Zoals in de probleemstelling al werd aangegeven, zijn er nog niet zo veel onderzoeken gevoerd naar de relatie tussen de macht van de CEO in al zijn aspecten en de auditkwaliteit. De centrale onderzoeksvraag van deze masterproef zal dan ook de volgende zijn: Heeft de macht van de CEO een invloed op de auditkwaliteit?

1.2.2 Deelvragen

1) Wat houdt de audit in en hoe werkt dit in de Belgische situatie?

In deze deelvraag wordt onderzocht wat een audit nu juist inhoudt, waarom een audit zo belangrijk is en hoe de audit in België geregeld wordt. Ook wordt er kort gekeken naar hoe de auditmarkt er in België uitziet.

2) Wat bepaalt de kwaliteit van de audit?

Hierbij wordt er eerst gekeken naar wat auditkwaliteit juist inhoudt, waarna onderzocht wordt welke elementen de auditkwaliteit bepalen. In de probleemstelling werd al aangehaald dat de competentie en onafhankelijkheid van de auditor erg belangrijk zijn en hier wordt dus eerst aandacht aan besteed. Hierna wordt er ook gekeken naar andere elementen die belangrijk zijn bij het bepalen van de auditkwaliteit.

3) Op welke manieren kan de auditkwaliteit gemeten worden?

Nadat de elementen die de auditkwaliteit bepalen geïdentificeerd werden, kan er onderzocht worden hoe de auditkwaliteit het beste gemeten wordt. Dit wordt dan ook via deze deelvraag onderzocht.

4) Wat bepaalt de macht van de CEO?

In de probleemstelling kwam al kort ter sprake dat de macht van de CEO uit verschillende aspecten bestaat, deze worden dan ook verder bekeken in deze deelvraag.

5) Hoe wordt de macht van de CEO gemeten?

In deze deelvraag wordt onderzocht op welke manieren de verschillende aspecten van de macht van de CEO het beste gemeten kunnen worden.

6) Heeft de macht van de CEO een impact op de auditkwaliteit?

Hierbij wordt gekeken of er een relatie gevonden kan worden tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit. Er wordt eerst in de literatuur gezocht naar argumenten, waaruit dan hypothesen opgesteld kunnen worden die empirisch getest worden. Hiervoor worden de maatstaven gebruikt die eerder gevonden werden.

7) Heeft het hebben van een Big Four auditor een invloed op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit?

Er wordt in deze deelvraag onderzocht of het hebben van een Big Four auditor een invloed heeft op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit. Als een slechte audit ontdekt wordt, is er een grote kans dat de overige klanten vaak opteren voor een andere auditor. Aangezien de Big Four auditkantoren een grotere klantenportefeuille bezitten, kunnen ze dus ook meer klanten verliezen bij een slechte audit. Hierdoor zullen ze minder geneigd zijn om zich door een CEO tot een slechte audit te laten verleiden. De structuur van deze organisatie gaat ook extra controles met zich meebrengen, waardoor het uitvoeren van slechte audits sneller ontdekt zal worden. De kans bestaat dus dat zij de invloed van de macht van de CEO beter zouden kunnen beperken dan andere auditkantoren.

2 Onderzoeksopzet

2.1 Literatuurstudie

Voor het uitwerken van de literatuurstudie werden secundaire data gebruikt, meer bepaald wetenschappelijke artikels die handelen over auditing. Deze artikels werden verzameld via de databases EbscoHost en de volgende zoektermen werden gebruikt voor het vinden van deze artikels: *audit quality*, *audit quality and CEO power*, *audit quality and CEO*, *audit quality and Chief Executive Officer*, *audit quality and CEO dominance*, *audit independence*, *audit independence and CEO*, *audit independence and Chief Executive Officer*, *audit independence and CEO dominance*, *CEO dominance*, *CEO power* en *CEO power and corporate governance*. Naast het opzoeken van artikels in EbscoHost werd de sneeuwbalmethode gebruikt. In de gevonden artikels werd op zoek gegaan naar andere bruikbare bronnen. Indien deze bronnen niet beschikbaar waren in EbscoHost werden deze bronnen gezocht in de volledige collectie van de universiteitsbibliotheek van de Universiteit Hasselt. Als ook dit geen resultaat opleverde, werd er gebruik gemaakt van Google Scholar. Er werd vooral gekeken naar basisbronnen en recente bronnen. Andere bronnen die niet aan voorgaande criteria voldoen, maar toch interessant lijken, werden ook gebruikt.

Naast de wetenschappelijk artikels werd er ook gebruik gemaakt van andere bronnen, namelijk wetgeving omtrent auditing, economische handboeken en documenten van organisaties die instaan voor auditkwaliteit zoals het Center for Audit Quality en het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

Door gebruik te maken van de gevonden bronnen werden de volgende deelvragen beantwoord:

- 1) *Wat houdt de audit in en hoe werkt dit in de Belgische situatie?*
- 2) *Wat bepaalt de kwaliteit van de audit?*
- 3) *Op welke manieren kan de auditkwaliteit gemeten worden?*
- 4) *Wat bepaalt de macht van de CEO?*
- 5) *Hoe wordt de macht van de CEO gemeten?*
- 6) *Heeft de macht van de CEO een impact op de auditkwaliteit?*
- 7) *Heeft het hebben van een Big Four auditor een invloed op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit?*

De theorie rond deelvragen 6 en 7 wordt in deze literatuurstudie besproken, nadien worden de hypotheses die hier uit voortkomen ook getest in het empirisch onderzoek. Naast het oplossen van deze vragen worden er ook aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek.

2.2 Empirisch onderzoek

Voor het empirische onderzoek werd zowel gebruik gemaakt van primaire als secundaire bronnen. De primaire gegevens werden via de afname van een enquête verzameld door Dr. Maarten Corten, in het kader van een voorgaande studie. Het was noodzakelijk om bepaalde gegevens bij het bedrijf zelf op te vragen omdat deze niet publiekelijk beschikbaar zijn, of toch zeker moeilijk te

verkrijgen zijn. Er werd gekozen voor het versturen van een enquête omdat hiermee een groter publiek ondervraagd kan worden. Andere methodes om data te verzamelen zouden minder gegevens opleveren om te analyseren. De keuze van de afname van deze enquête werd ook beïnvloed doordat de gegevens gebruikt worden voor meerdere kwantitatieve onderzoeken over de auditkwaliteit.

Deze enquête werd verstuurd naar verschillende CEO's van private bedrijven. Deze bedrijven zijn groot genoeg om verplicht een auditor aan te stellen. Door niet te kiezen voor beursgenoteerde bedrijven kon een grotere populatie geselecteerd worden. Deze CEO's werden dan ook via mail gevraagd om de enquête in te vullen. Van al deze CEO's antwoordden er 740 met een, minstens deels, ingevulde enquête.

Ook werd er gebruik gemaakt van secundaire data uit de jaarrekeningen. Deze zijn beschikbaar via de balanscentrale. Hiernaast werden er ook gegevens van de Belfirstdatabank die gegevens van de balanscentrale samenvat, gebruikt. Deze gegevens zijn wel openbaar beschikbaar, waardoor het niet nodig was om deze via primaire bronnen te verzamelen.

Het onderzoek dat gevoerd werd, is een kwantitatief onderzoek en de deelvragen die getest werden, zijn de volgende:

6) Heeft de macht van de CEO een impact op de auditkwaliteit?

7) Heeft het hebben van een Big Four auditor een invloed op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit?

3 Literatuurstudie

3.1 Wat houdt de audit in en hoe werkt dit in de Belgische situatie?

3.1.1 De externe audit en zijn functies

Voordat er ingegaan kan worden op wat auditkwaliteit juist is en of de macht van de CEO hier invloed op zou hebben, kan er best even worden stilgestaan bij wat er juist verstaan wordt onder een audit. Het Committee on Basic Auditing Concepts van de American Accounting Association definieert een audit als volgt: "Auditing is a systematic process of objectively obtaining and evaluating evidence regarding assertions about economic actions and events to ascertain the degree of correspondence between those assertions and established criteria and communicating the results to interested users". Dries, Van Brussel en Willekens (2011) gaan verder in op bepaalde elementen uit deze definitie. Zo is het belangrijk om aan te geven dat de audit verloopt via een gestructureerd of systematisch proces, dat de audit gebeurt op een objectieve wijze en dat hierbij bewijsstukken verzameld en geëvalueerd worden. Dit geeft aan dat de auditor onafhankelijk moet handelen en over voldoende deskundigheid moet beschikken. Deze bewijsstukken, die gebaseerd zijn op beweringen van het management, zullen vergeleken worden met op voorhand vastgelegde criteria. Bij de externe audit worden deze criteria vastgelegd door de wet. Als laatste is het belangrijk dat de bevindingen die de auditor trekt uit zijn onderzoek gecommuniceerd worden naar de belanghebbenden.

Deze definitie van auditing is erg algemeen en kan dus zowel voor de interne audit, die binnen de organisatie plaatsvindt en niet wettelijk geregeld is, als voor de externe audit gebruikt worden. In deze masterproef zal het woord audit altijd wijzen op de externe audit. De externe audit is een controlesysteem van tweede orde. Dit houdt in dat het gaat over een controle die plaatsvindt nadat de feiten gebeurd zijn en wordt uitgevoerd door een externe controleur (Dries et al., 2011). Deze externe controleur of externe auditor wordt in verschillende landen vaak anders benoemd (FEE, 2015), maar heeft overall dezelfde taak. Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (2015a) omschrijft de externe auditor als een onafhankelijke en onpartijdige deskundige aangeduid door de wetgever, die de jaarrekening controleert. De bedrijfsrevisor, tevens de wettelijke auditor in België, die het vertrouwen geniet van alle partijen, kijkt na of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de onderneming en van de resultaten van het boekjaar. De bedrijfsrevisor heeft in België echter nog meer taken dan enkel het uitvoeren van de externe audit, hij zal de onderneming op verschillende momenten in zijn bestaan bijstaan (Instituut van de Bedrijfsrevisoren, 2015a). In België wordt de wettelijk aangestelde externe auditor, onder andere in de wetgeving, ook wel commissaris genoemd (Van Hulle et al., 2015).

De jaarrekening geeft een getrouw beeld als deze geen materiele fouten bevat. Dries et al. (2011) gebruiken volgende definitie, opgesteld door de International Accounting Standards Board in ISA320, om materialiteit weer te geven: "Informatie is materieel indien het weglaten of het onjuist

weergeven daarvan een invloed zou kunnen hebben op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit van de post of fout is afhankelijk van de omvang daarvan, beoordeeld onder de bijzondere omstandigheden waaronder het weglaten of onjuist weergeven plaatsvindt. Het begrip materialiteit verschaft dus meer een drempel of kritische grens, dan dat het een primair kwalitatief kenmerk is dat informatie moet bezitten om nuttig te zijn (Dries et al., 2011, p. 144).” Bij het controleren van de jaarrekening zal dus niet met erg kleine fouten rekening gehouden worden. In de normale procedure zullen auditors bijvoorbeeld niet actief op zoek gaan naar fraude. Ze moeten wel sceptisch blijven en als ze een vermoeden hebben van fraude of zogenaamde knipperlichten vinden die op fraude kunnen wijzen, dit verder onderzoeken (Johnstone et al., 2014).

3.1.2 Auditing en corporate governance

3.1.2.1 Agency theorie

Zoals al aangegeven, is de externe audit een controlemechanisme. Waarom het belangrijk is dat een organisatie beschikt over controlemechanismen wordt duidelijk gemaakt door de agency theorie.

In de agency theorie wordt aangenomen dat de relatie tussen het management en de aandeelhouders een agencyrelatie is. Dit definiëren Jensen en Meckling (1976, p.4) als volgt: “a contract under which one or more persons (the principal(s)) engage another person (the agent) to perform some service on their behalf which involves delegating some decision making authority to the agent.” De relatie tussen de managers en de aandeelhouders valt hier onder omdat er een splitsing is van eigenaarschap (de aandeelhouders) en controle (het management). In dit geval zijn de managers de agenten en de aandeelhouders de principalen. Hierdoor kan het management zichzelf beloningen geven of zogenaamde ‘perquisites’ toewijzen terwijl de aandeelhouders de kosten dragen (Jensen & Meckling, 1976). Een voorbeeld van ‘perquisites’ of ‘perks’ is dat een CEO persoonlijke kosten als beroepskosten gaat aanrekenen. Doordat zowel de agent als de principaal hun eigen nut willen maximaliseren, kan het gebeuren dat de agent niet altijd in het belang van de principaal handelt, maar wel in zijn eigen belang. Omdat de principaal dit zo veel mogelijk wil vermijden, zal hij bepaalde kosten aangaan, de zogenaamde agencykosten. Deze kosten komen voor in drie verschillende soorten: monitoringskosten, *bondingcosts* en residuele kosten. Monitoringskosten ontstaan doordat de principaal geld uitgeeft om de agent te monitoren en te controleren. *Bondingcosts* worden gemaakt door de agenten die willen bewijzen dat ze in het voordeel van de principaal handelen. De kosten die voortkomen uit beslissingen van de agenten die niet in het voordeel van de principaal zijn, worden de residuele kosten genoemd. Om deze kosten te beperken wordt er gebruik gemaakt van controlemechanismen (Jensen & Meckling, 1976).

De monitoringskosten ontstaan met het invoeren van controlemechanismen. De investeringen die gedaan worden in deze controlemechanismen zullen er uiteindelijk wel voor zorgen dat de totale agencykosten zullen dalen. Dit kan beter uitgelegd worden met het voorbeeld van de externe audit. De externe audit zal kosten met zich meebrengen. We kunnen deze zien als monitoringskosten, dit

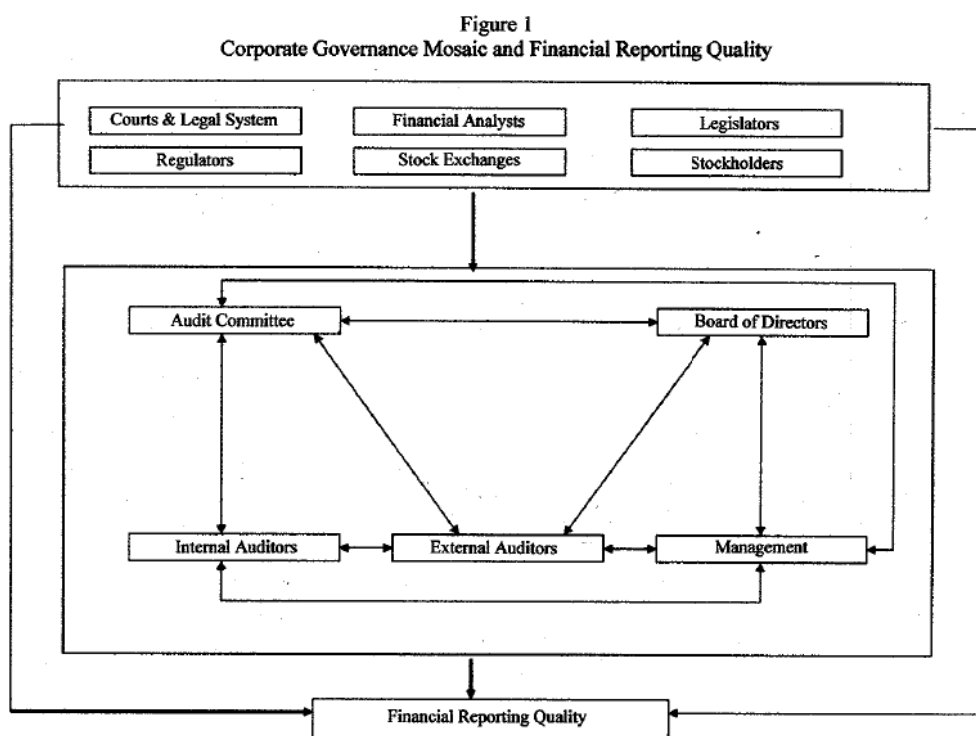
komt doordat de externe auditor een monitorfunctie uitoefent (Colbert & Jahera, 2011). Auditors kijken namelijk het werk van het management na via de controle van de financiële staten en de interne controlesystemen die hiermee verbonden zijn (Johnstone et al., 2014). De besluiten die ze trekken uit deze controle zullen worden doorgegeven aan de stakeholders via het controleverslag in de jaarrekening (Van Hulle et al., 2015). De kosten van de audit zouden ook gezien kunnen worden als *bondingcosts*. Dit zou het geval zijn, indien het management instemt met het contractueel vastleggen van de controle op de financiële staten door een externe auditor (Jensen & Meckling, 1976). In de Belgische context, en ook in de meeste andere landen op het moment, gaan de kosten van de audit toch eerder gezien worden als monitoringkosten. Dit komt doordat de audit wettelijk verplicht is (artikel 142 *Wetboek van Vennootschappen*) en het management de audit dus niet meer vrijwillig laat uitvoeren. Welke soort kosten het zijn, zou uiteindelijk ook geen invloed hebben op wie ze draagt, aangezien dit altijd de principaal zal zijn (Jensen & Meckling, 1976). De audit gaat echter niet enkel kosten veroorzaken. Doordat het management weet dat de auditor hun werk nakijkt, gaan ze de financiële staten waarachtiger invullen en zich meer in het belang van de aandeelhouders gedragen, waardoor de residuele kosten verminderen (Colbert & Jahera, 2011). Het verminderen van de residuele kosten zal uiteindelijk zelfs een groter effect hebben dan de agencykosten opgelopen door het aanstellen van een auditor, omdat een auditor alleen aangesteld zal worden als er verwacht wordt dat zijn prestaties meer gaan opleveren dan de kosten die er mee gepaard gaan (Watts & Zimmerman, 1981). Met andere woorden, het aanstellen van een auditor zal uiteindelijk een positief effect hebben op de totale agencykosten.

De externe audit is echter niet het enige controlemechanisme dat gebruikt kan worden om het agencyprobleem te verminderen. Een ander veelgebruikt mechanisme is de raad van bestuur. De raad van bestuur is volgens de agency theorie een orgaan dat het management controleert waardoor de wensen van de aandeelhouders beschermd worden. Als de raad van bestuur perfect werkte zou er dus ook geen nood zijn aan andere controlemechanismen, maar dit is dus wel het geval. De agency theorie kan, hoewel de meeste onderzoeken er gebruik van maken, niet altijd alles verklaren. Er wordt hierbij namelijk vanuit gegaan dat als de raad van bestuur onafhankelijk is er altijd perfect gemonitord wordt. Het is ook moeilijk om echt onafhankelijke bestuursleden te vinden. Het is namelijk niet zo dat omdat leden van de raad van bestuur geen directe link hebben met de organisatie dat ze bijvoorbeeld geen vriendschappelijke relaties kunnen hebben met het management (Cohen, Krishnamoorthy, & Wright, 2008). Hoewel de raad van bestuur en de externe audit dus beide controlemechanismen zijn, kunnen ze niet als substituten gezien worden. De raad van bestuur is geholpen met de extra controle die de auditors uitvoeren en ook de externe auditor heeft nood aan een helpende hand van de raad van bestuur, bijvoorbeeld bij discussies met het management (Cohen et al., 2004).

Om de relaties tussen de verschillende elementen in het corporate governance systeem duidelijk te maken, hebben Cohen et al. (2004) een corporate governance mozaïek gemaakt. Hierin geven ze alle elementen weer die te maken hebben met corporate governance in relatie tot de kwaliteit van de financiële rapportering. In deze mozaïek ziet met dat ook het management een element is van de corporate governance, wat in de agency theorie niet het geval is. Bij de agency theorie wordt er

namelijk vanuit gegaan dat er controlemechanismen zijn die er voor zorgen dat er aan corporate governance gedaan wordt, omdat het management hier niet vrijwillig aan wil deelnemen. Als deze mechanismen bestaan, zal de corporate governance ook altijd correct werken, want het management zou deze mechanismen niet mogen beïnvloeden. Cohen et al. (2008) daarentegen gaan juist weergeven dat ook het management een belangrijke rol heeft met betrekking tot corporate governance. Cohen et al. (2002) vonden namelijk dat wanneer het management niet gecontroleerd wil worden het ook niet gecontroleerd zal kunnen worden. Als het management dus niet wil dat het corporate governance systeem werkt, kunnen ze door niet mee te werken het systeem ondermijnen. Het management staat dus niet buiten het corporate governance systeem maar maakt er deel van uit.

Figuur 1: Corporate Governance Mosaic, Cohen et al. (2004)

Volgens Cohen, Krishnamoorthy en Wright (2010) zal de agency theorie dus niet het hele corporate governance gebeuren kunnen verklaren. Er zal dus verder gekeken moeten worden naar andere theorieën.

3.1.2.2 Resource dependence theorie

In deze theorie wordt gesteld dat de aandeelhouders en managers op de raad van bestuur steunen voor het verkrijgen van toegang tot schaarse middelen en het managen van de bronnen hiervan. Ook gaat de raad van bestuur volgens deze theorie meehelpen in het ontwikkelen van de strategie van de onderneming. De raad van bestuur is dus niet zozeer een monitor, zoals in de agency theorie, maar meer een partner van het management. In deze theorie gaat de raad van bestuur dus helpen bij het langdurige succes van de organisatie. De bestuurders gaan namelijk mee de

strategie van de organisatie bepalen. Om dit te kunnen doen, moeten bestuurders beschikken over kennis van de industrie waarin de organisatie zich bevindt, ervaring hebben met het bepalen van bedrijfsstrategieën en over toegang tot externe bronnen beschikken. Hierdoor is het dus niet altijd het beste om zo veel mogelijk onafhankelijke bestuurders te laten zetelen in de raad van bestuur. Niet onafhankelijke bestuurders zoals leden van het management kunnen namelijk informatie verschaffen die de beslissingen van de raad van bestuur efficiënter kunnen maken (Cohen et al., 2008).

De auditors zelf houden ook rekening met hoe de raad van bestuur is samengesteld voor het plannen van hun audits. Zo legden Cohen, Krishnamoorthy en Wright (2007) aan 68 auditors een case voor waarin de raad van bestuur verschillende rollen aannam. Deze rollen waren gebaseerd op de agency theorie en de resource dependence theorie. Hierin kwam aan het licht dat de auditors de controleriscio's veel hoger inschatten, als de raad van bestuur slecht was in het uitvoeren van beide rollen en het risico juist lager werd ingeschat als de raad van bestuur goed was in het vervullen van beide rollen. Als een van de twee rollen minder goed werd ingevuld ging het risico weer omhoog. Auditors gingen hun planning dus aanpassen aan zowel raden van bestuur die minder goed waren in de agencyrol als aan raden van bestuur waarin de resource dependence rol minder tot uiting kwam.

3.1.2.3 Managerial hegemony theorie

Deze theorie houdt in dat het management eigenlijk de macht over de raad van bestuur heeft. Het senior management zal volgens deze theorie de bestuurders uitkiezen en zal bij deze keuze er altijd voor zorgen dat ze collega's of vrienden aanstellen die de acties die het management wil uitvoeren niet in vraag gaan stellen. Deze bestuurders zullen dus ook eerder passief zijn in het corporate governance proces. Ook zullen deze bestuurders voor het verkrijgen van informatie over de organisatie en zijn sector zo goed als volledig afhankelijk zijn van het management. Het aspect van CEO *entrenchment* past dan ook erg goed samen met deze theorie. Omdat volgens deze theorie de CEO en het management alle informatiestromen controleren, zal zelfs de meest onafhankelijke bestuurder afhankelijk zijn van het management en dit zal dus ook zijn effectiviteit beïnvloeden. De raad van bestuur zal dus volgens deze theorie een symbolische functie uitvoeren. Deze theorie is dus erg tegengesteld aan de agency theorie waarin de raad van bestuur juist een actief, onafhankelijk orgaan is dat het management controleert (Cohen et al., 2008).

3.1.2.4 Institutional theorie

De institutional theorie bekijkt verschillende organisationele dynamieken zoals de institutionele omgeving en de ceremoniële structuren binnen de organisatie. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat instituten na verloop van tijd meer en meer homogeen worden met de instituten uit hun omgeving. Organisaties zullen dus steeds meer op elkaar gaan beginnen lijken. Dit institutioneel isomorfisme ontstaat op drie verschillende manieren. De eerste manier is via *coercive* isomorfisme dat voortvloeit uit externe en wettelijk geregelde druk op organisaties. Een voorbeeld hiervan is dat door de SOX-wetgeving het in de VS verplicht is geworden om onafhankelijke bestuursleden te

laten zetelen in het auditcomité. Door deze wetshervorming zullen er dan ook in elke raad van bestuur onafhankelijke bestuursleden zetelen. De tweede oorzaak van institutioneel isomorfisme is normatief isomorfisme. Dit geeft weer dat organisatie meer op elkaar zullen beginnen te gelijken door sociale druk. Een voorbeeld hiervan is dat steeds meer ondernemingen een milieuvriendelijk imago willen krijgen. De laatste oorzaak is *mimetic* isomorfisme, wat ontstaat in omgevingen waar veel onzekerheid heerst en is de laatste jaren bijna op elke organisatie van toepassing. In een onzekere omgeving hebben organisaties de neiging om de leider van hun sector te volgen. Als deze leider een bepaalde verandering doorvoert zal de rest dus hoogstwaarschijnlijk volgen, al is het niet bewezen dat deze ingreep de leider op één of andere manier geholpen heeft (Cohen et al., 2008).

Raden van bestuur zullen door deze druk van buitenaf dus wel conform moeten handelen. Ze hebben niet de keuze om radicale veranderingen te nemen of niet mee te veranderen. Volgens de institutional theorie zal de raad van bestuur dus eerder een werkinstrument zijn om deze druk die uit de omgeving komt te ontdekken en om te zetten in maatregelen. Deze maatregelen zullen niet altijd een echte oplossing bieden op het probleem waar de omgeving zich zorgen over maakt. Vaak zullen deze maatregelen eerder symbolisch zijn. Een voorbeeld hiervan is dat in de VS alle grote bedrijven een auditcomité moeten aanstellen. Deze zijn belast met de taak van het aanstellen en ontslaan van de auditor. Dit is in sommige gevallen echter vooral een symbolische maatregel. Het is namelijk verplicht dat in dit comité bestuurders zetelen die onafhankelijk zijn. Er zijn dus ook vereisten waaraan deze mensen moeten voldoen zodat ze in theorie onafhankelijk zijn en zodat ze dit ook zijn in de ogen van de stakeholders. Echter zal er niet gekeken worden of dit ook in de praktijk het geval is. Een onafhankelijke bestuurder zou namelijk geen aandelen in de organisatie kunnen bezitten maar wel de beste vriend van de CEO kunnen zijn. De raad van bestuur zal dus alle functies lijken uit te voeren die volgens andere theorieën nodig zijn, zoals monitoren en het leggen van contacten. De institutional theorie zegt hierbij echter ook dat waarschijnlijk een deel van deze functies slechts een symbolische waarde zullen hebben (Cohen et al., 2008).

Zoals Cohen et al. (2010) al aangaven is het belangrijk dat de raad van bestuur en de externe auditor samenwerken. Om dit te kunnen doen is het belangrijk dat de auditor de voorgaande theorieën kent. De auditor zal namelijk rekening houden met de manier waarop de raad van bestuur is opgebouwd. Hierbij zal hij kijken of de functies van de agency en de resource dependence theorie zijn vervuld (Cohen et al., 2007). De theorie die de auditor het meest gepast vindt, zal ook bepalen hoe hij omgaat met de informatie die hij van de raad van bestuur ontvangt. Hij zal namelijk meer of minder waarde hechten aan wat de onafhankelijke leden van de raad van bestuur meedelen. Een voorbeeld hiervan is de mening die de auditor zal hebben over de nauwkeurigheid van de schattingen en voorspellingen in de jaarrekening (Cohen et al., 2008). Dit zou natuurlijk ook zijn implicaties kunnen hebben voor de auditkwaliteit.

3.1.3 De Belgische wetgeving betreffende de externe audit

In België wordt de wetgeving betreffende de externe audit geregeld in het wetboek van vennootschappen. Alle grote vennootschappen, degenen die voldoen aan artikel 15 van het

Wetboek van Vennootschappen, zijn verplicht een externe audit te laten uitvoeren (artikel 141 *Wetboek van Vennootschappen*). Deze audit wordt, zoals eerder al aangegeven, uitgevoerd door een commissaris, die lid moet zijn van het instituut van de bedrijfsrevisoren (artikel 142 en 130 *Wetboek van Vennootschappen*). Deze commissaris moet voor en tijdens zijn mandaat onafhankelijk handelen (artikel 133 *Wetboek van Vennootschappen*). Om deze controles goed te kunnen uitvoeren hebben de commissarissen bij wet enkele bevoegdheden verkregen. Zo kunnen ze op elk moment inzage vragen in alle documenten van de vennootschap, inlichtingen vorderen met betrekking tot verbonden vennootschappen en aan derden bevestigingen vragen over bedragen zoals vorderingen (artikel 137 *Wetboek van Vennootschappen*). Ze mogen ook derden vragen om hun in hun taak bij te staan (artikel 139 *Wetboek van Vennootschappen*) en kunnen een procedure starten als ze denken dat de continuïteit van de vennootschap in gevaar is (artikel 138 *Wetboek van Vennootschappen*).

Op de algemene vergadering beslissen de aandeelhouders of ze de auditor voorgesteld door de raad van bestuur zullen aanstellen of niet (artikel 130 *Wetboek van Vennootschappen*). In beursgenoteerde bedrijven, die verplicht zijn een auditcomité aan te stellen, stelt het auditcomité de auditor voor (artikel 130, tweede lid *Wetboek van Vennootschappen*). Bij bedrijven met een ondernemingsraad, dus bedrijven die ooit minstens meer dan 100 en nu nog meer dan 50 werknemers te werk stellen (*Wet houdende organisatie van het bedrijfsleven*), doet de ondernemingsraad dit op voorstel van de raad van bestuur (artikel 156 *Wetboek van Vennootschappen*). Een commissaris kan enkel ontslagen worden door de aandeelhouders op de algemene vergadering voor wettelijke redenen (artikel 135 *Wetboek van Vennootschappen*). Als de algemene vergadering zich moet uitspreken over een ontslag van de auditor, zal dit ook ter kennis gebracht worden aan de betreffende auditor. Deze kan dan ook opmerkingen geven aan de vennootschap die meegedeeld zullen worden aan de vennoten (artikel 136 *Wetboek van Vennootschappen*).

3.1.4 De Belgische auditmarkt

De meeste bedrijven die in België geaudit worden zijn niet beursgenoteerd. België heeft namelijk minder dan 200 beursgenoteerde bedrijven (Euronext Brussel, 2015), terwijl er in 2014 25428 controles werden uitgevoerd. Deze audits werden uitgevoerd door 917 bedrijfsauditors die tewerkgesteld zijn in 522 bedrijfsrevisorenkantoren (Instituut van de Bedrijfsrevisoren, 2015b). Veel van de Belgische bedrijven zijn dus private bedrijven, en veel van hen zijn ook familiebedrijven (Vander Bauwhede & Willekens, 2004).

In België is het aandeel van de Big Four kleiner dan in de Angelsaksische landen (Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Dit hangt er natuurlijk wel van af hoe het aandeel gemeten wordt. Als het aandeel gemeten wordt naar het loon dat betaald wordt aan de audits, dan neemt de Big Four wel een erg groot aandeel in de Belgische markt, maar ook in andere Europese landen, waar dit aandeel meestal zelfs oploopt tot 90 procent (Europese Commissie, 2010). In 2008 nam de Big Four 72,8 procent van de Belgische auditmarkt in, als er gemeten werd op basis van het uitbetaalde loon, maar minder dan 50 procent op basis van aantal audits (Breesch, De Muylder, &

Hardies, 2012). De vijfde grootste speler in de Belgische auditmarkt is BDO. Wereldwijd wordt dit bedrijf gezien als een lid van de *second tier*, dit zijn ook internationale auditnetwerken die groot zijn, maar toch kleiner dan de leidende Big Four. Hoewel BDO een kleiner deel van de auditmarkt inneemt dan de Big Four kantoren, is dit aandeel aan het groeien (Mercken, 2015).

3.2 Wat bepaalt de kwaliteit van de audit?

3.2.1 Definitie auditkwaliteit

Zoals in 3.1.2 Auditing en corporate governance al werd aangehaald is de externe audit erg belangrijk bij het verminderen van de informatieasymmetrie. De externe audit is namelijk een extra zekerheid voor de stakeholders dat de financiële staten een getrouw beeld van de werkelijkheid geven. Om dit te kunnen verzekeren is het dan ook belangrijk dat de audits correct worden uitgevoerd en dat er een hoge auditkwaliteit gegarandeerd wordt. Eerst zal er gekeken worden naar wat de auditkwaliteit juist inhoudt.

Er is nog steeds geen consensus over hoe auditkwaliteit gedefinieerd moet worden. Dit komt onder andere doordat de verschillende partijen die betrokken zijn bij een audit met andere ogen naar een audit kijken. Zo zullen gebruikers een kwalitatieve audit bijvoorbeeld beschrijven als een audit die geen materiële fouten over het hoofd heeft gezien. Een auditor zal eerder kijken of alle nodige processen gevolgd zijn om te bepalen of de kwaliteit hoogstaand is. De maatschappij in zijn geheel zal het belangrijk vinden dat de gevoerde audit er voor zorgt dat er geen economische problemen voor het bedrijf of de markt ontstaan. Al deze beelden over een goede auditkwaliteit kloppen wel, maar ze zijn ook allemaal onvolledig (Knechel et al., 2013). Het is erg moeilijk om juist te vatten en juist te omschrijven wat auditkwaliteit is. Hierdoor gaat men auditkwaliteit dan ook meestal definiëren in functie van oorzaken die de kwaliteit kunnen doen dalen. Bij deze manier van definiëren is het ook gemakkelijker om auditkwaliteit te operationaliseren (Knechel et al., 2013).

DeAngelo (1981) en Watts en Zimmerman (1981) besloten eerst te kijken naar wat de waarde van een audit bepaalt en hieruit dan ook een definitie te formuleren over de auditkwaliteit. Watts en Zimmerman (1981) stellen dat een audit, in een vrije markt, enkel zal worden uitgevoerd als de opbrengst van de audit, door het beperken van de managementacties die in het nadeel zijn van de aandeelhouders, groter is dan de kost van de audit. Voordat een audit dus uitgevoerd zal worden en een voldoende grote waarde zal opleveren, moet er aan een voorwaarde voldaan zijn: de kans dat de auditor het defect, waarvoor hij aangenomen is om het te monitoren, gegeven dat dit defect bestaat, rapporteert, mag niet gelijk zijn aan nul. Voordat dit gebeurt, moeten er aan drie andere voorwaarden voldaan zijn. Deze voorwaarden zijn de volgende: de kans dat er een defect te vinden is in de financiële staten, de kans dat de auditor dit defect vindt, gegeven dat het defect bestaat en de kans dat de auditor het defect rapporteert, gegeven dat hij het bestaande effect gevonden heeft, mogen niet gelijk zijn aan nul. Als er aan de eerste voorwaarde niet voldaan is, als er dus geen kans is op een defect in de financiële staten, is er geen nood aan een audit. De tweede voorwaarde heeft betrekking op wat de markt verwacht van de competentie van de auditor, dus hoe goed een auditor in staat is om de defecten te ontdekken. De laatste voorwaarde geeft weer

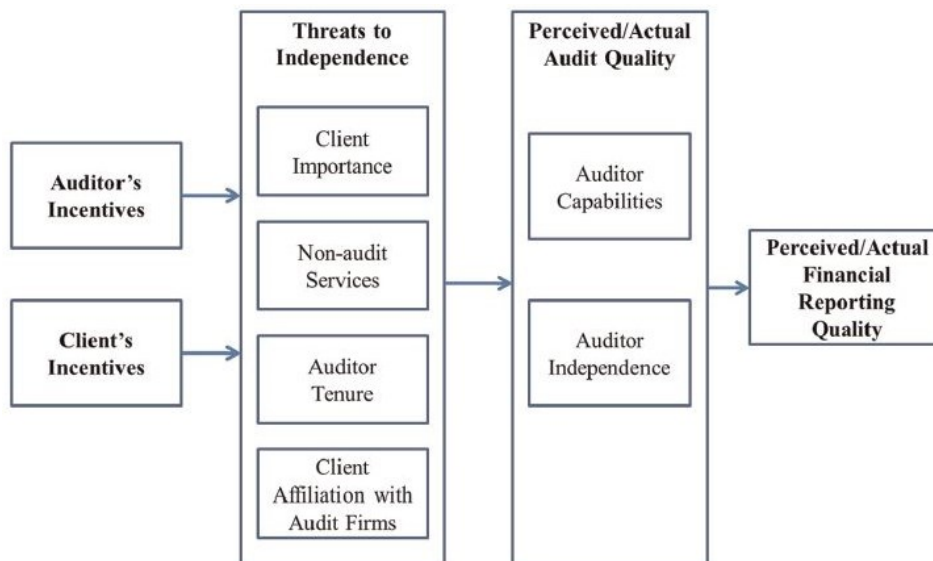
wat de markt denkt over de onafhankelijkheid van de auditor. Ook DeAngelo (1981) gebruikt dezelfde manier om auditkwaliteit te definiëren: "The quality of audit services is defined to be the market-assessed joint probability that a given auditor will both (a) discover a breach in the client's accounting system and (b) report the breach". Ook hier worden dus de competentie en de onafhankelijkheid van de auditor aangehaald als elementen die de auditkwaliteit bepalen.

Wettelijk wordt auditkwaliteit meestal tweeledig bekeken. Ofwel is er een auditfaling ofwel niet. Op deze manier zijn er ook enkel slechte audits als er een wettelijke vervolging uit volgt (Francis, 2011). In de Belgische context gebeurt dit slechts zelden (Vander Bauwhede, Willekens, & Gaeremynck, 2003). In de realiteit zullen er dus vaker audits met een lagere kwaliteit voorkomen dan op deze manier gedefinieerd wordt (Francis, 2011). Een andere manier waarop auditkwaliteit post-audit beoordeeld wordt is via het auditrapport. Een goede audit gebeurde wanneer een organisatie nog een jaar bestaat nadat er een goedkeurend verslag is geschreven of wanneer de organisatie stopte met bestaan nadat een *going-concern* probleem gemeld was (Francis, 2011). Meestal wordt auditkwaliteit dus heel simpel bekeken als goed of slecht, maar volgens Francis (2011) is deze manier om auditkwaliteit te bekijken te beperkend. De auditkwaliteit kan beter bekeken worden als een continuüm.

3.2.2 onafhankelijkheid en competentie van de auditor

Tepalagul en Lin (2015) stelden een schema op om de impact van de onafhankelijkheid van de auditor op de auditkwaliteit te bepalen. Hiervoor identificeerden ze vier grote bedreigingen voor de auditkwaliteit: hoe belangrijk de cliënt is, of er ook niet-auditdiensten verleend worden aan de cliënt, de duur van de aanstelling van de auditor en de relatie tussen de auditor en de cliënt. Hoewel deze vier bedreigingen vooral een invloed zullen hebben op de onafhankelijkheid van de auditor, gaan ze ook in beperkte mate een invloed uitoefenen op de competentie van de auditor. Een voorbeeld hiervan is het verlenen van niet-auditdiensten. Deze gaan ervoor zorgen dat de auditor minder onafhankelijk is, maar misschien wel competentier doordat hij door het verlenen van deze niet-auditdienst meer weet over de organisatie. Er zijn dus *knowledge-spillovers*. De volledige impact van de bedreigingen op de auditkwaliteit wordt dus bepaald door het netto-effect dat ze hebben op de onafhankelijkheid van de auditor en op de competentie van de auditor.

Figuur 2: impact onafhankelijkheid auditor op de auditkwaliteit uit Tepalagul en Lin (2015)

Hoe belangrijk een cliënt is voor een auditbedrijf hangt af van de grootte van de cliënt en nog belangrijker het geld dat de audit oplevert voor het auditbedrijf. Een hoog loon schept immers een grotere economische band tussen de auditor en de organisatie die geaudit wordt (Lin & Hwang, 2010). Deze klanten die hoge audithonoraria betalen, nemen ook een groter deel in van het portfolio van de auditfirma. Hierdoor zullen de auditors een grotere druk voelen om minder streng te zijn voor deze klanten uit angst om hen te verliezen. De onafhankelijkheid van de auditor daalt hierdoor, waardoor ook de auditkwaliteit zal dalen. Dit effect zou verminderd kunnen worden doordat auditors angst hebben voor reputatieverlies en vervolging als deze slechte audit ontdekt zou worden (Tepalagul & Lin, 2015). Als deze auditfaling ontdekt wordt, is de kans ook erg groot dat andere klanten geen vertrouwen meer hebben in de auditor en het verliezen van deze klanten kan de auditor misschien meer schaden dan enkel het verlies van de grote klant (DeAngelo, 1981). Academici zijn het niet eens over de manier waarop deze economische relatie gemeten moet worden. De resultaten van de gevoerde onderzoeken over dit onderwerp zijn dan ook verdeeld (Lin & Hwang, 2010; Tepalagul & Lin, 2015).

Het verlenen van niet-auditdiensten zou, net als het verkrijgen van hoge lonen voor de audit zelf, een belangrijkere economische band scheppen met de cliënt. Toch willen auditors graag niet-auditdiensten verlenen aan hun auditklanten, want deze diensten brengen meestal meer geld op. Hierdoor zou dus de onafhankelijkheid van de auditor weer in het gedrang komen. De wet is het ook eens met deze visie, sinds de SOX-wetgeving is ingetreden in 2002, mogen deze diensten in de Verenigde Staten niet meer verleend worden door de auditor aan zijn cliënten (Tepalagul & Lin, 2015). Ook in België zijn bepaalde niet-audit diensten verboden tijdens, twee jaar voor en na de aanstelling als auditor (artikel 133 en 134 *Wetboek van Vennootschappen*). Mensen uit de beroepswereld daarentegen geven aan dat doordat er *knowledge-spillovers* zijn tussen de niet-auditdiensten en de auditdienst die verleend wordt, de auditkwaliteit juist zou stijgen doordat de competentie van de auditor zou toenemen omdat hij meer weet over het bedrijf en dit kan meenemen tijdens zijn audit (Tepalagul & Lin, 2015). De klanten hebben ook een dubbele visie op

het aankopen van niet-auditdiensten bij hun auditor. Langs de ene kant zou het kostenbesparend zijn om deze diensten bij dezelfde leverancier aan te kopen, maar langs de andere kant zouden de agencykosten terug kunnen stijgen omdat de onafhankelijkheid van de auditor in het gedrang komt (Tepalagul & Lin, 2015). Tepalagul en Lin (2015) geven aan dat de meeste onderzoeken die gevoerd werden naar het effect van niet-auditdiensten op de auditkwaliteit geen bewijs vinden voor het verband en ook Francis (2004) geeft aan dat er niet voldoende bewijs is om dit verband aan te nemen. Lin en Hwang (2010) stellen dan weer in hun literatuurstudie dat er toch veel onderzoekers een positief verband vinden, maar dat vooral de verhouding tussen het loon dat verkregen wordt door de niet-auditdiensten en het loon dat men bekomt door de audit uit te voeren van belang is.

Niet enkel het verlenen van niet-auditdiensten voor een hoog loon kan de onafhankelijkheid van de auditor schaden. Ook het verlenen van auditdiensten voor een abnormaal hoog loon, een loon dat veel hoger ligt dan de norm, kan dit effect veroorzaken. Als een bedrijf namelijk bereid is om zulke hoge prijzen te betalen voor een audit zou dit kunnen wijzen op grote problemen met de financiële staten van het geauditeerde bedrijf, of dat dit toch in de toekomst het geval zou kunnen zijn. Als de auditor dit geld aanneemt, is de kans hoger dat deze bereid is om deze fouten door de vingers te zien, wat natuurlijk een negatief effect heeft op de auditkwaliteit. Verschillende auditororganisaties waarschuwen daarentegen dan weer voor te lage auditprijzen. Als de prijs te laag is, zou de auditor namelijk niet gemotiveerd genoeg zijn om zijn werk grondig te doen, wat ook weer een negatieve invloed zal hebben op de auditkwaliteit (Knechel et al., 2013).

Een andere bedreiging die Tepalagul en Lin (2015) beschreven, handelde over de duur van de aanstelling van de auditor. Als het over de duur van de aanstelling van de auditor gaat, zijn er twee verschillende manieren waarop er gekeken wordt naar de relatie met auditkwaliteit. Langs de ene kant stelt men dat hoe langer een auditor voor een bepaald bedrijf werkt, hoe groter de kans is dat deze auditor een goede band ontwikkelt met de mensen die er werken en waarmee hij samenwerkt om de audit te kunnen uitvoeren. Hoe sterker de band die de auditor ontwikkelt met het management, hoe groter de kans dat hij ook in de audit gaat oordelen in het voordeel van dit management. Door de langdurige aanstelling kan dus de onafhankelijkheid van de auditor en dus ook de auditkwaliteit in het gedrang komen. De tweede manier waarop men kijkt naar de relatie tussen een langdurige aanstelling en de auditkwaliteit is via de competentie van de auditor. Hoe langer een auditor namelijk een bepaalde organisatie audit, hoe meer hij vertrouwd wordt met deze organisatie en hoe beter hij dus de gegeven informatie kan verwerken. Hij zal dus meer inzicht in de werking van de organisatie verwerven waardoor hij dus competenter gaat zijn om de audit van dit bedrijf uit te voeren. Hierdoor zal de auditkwaliteit stijgen. Onderzoeken die hieromtrent gedaan zijn geven gemixte resultaten, maar meestal ziet men geen vermindering van de auditkwaliteit bij een langdurige aanstelling, stellen Tepalagul en Lin (2015). Ook Lin en Hwang (2010) vinden in hun literatuurstudie dat de positieve impact op de competentie van de auditor opweegt tegen de negatieve impact op de onafhankelijkheid van de auditor. Volgens Tepalagul en Lin (2015) ziet de klant een langdurige aanstelling meestal niet als iets dat de auditkwaliteit zal doen dalen en ook auditors zelf delen deze mening. Ook Knechel en Vanstraelen (2007) deden een onderzoek naar de duur van de aanstelling van de auditor en dit in de context van de Belgische

private auditmarkt. Zij vonden geen aanwijzingen dat de onafhankelijkheid van de auditor aangetast zou worden door de lengte van de aanstelling en een kleine aanwijzing dat de expertise van de auditor zou stijgen. Algemeen besloten ze dat de duur van de aanstelling van de auditor weinig impact zou hebben op de auditkwaliteit. Francis (2004) merkt wel op dat een rotatie van de auditpartner, dus de auditor in persoon, een positief effect kan hebben op de auditkwaliteit. Hoewel er geen eenduidig wetenschappelijk bewijs gevonden werd, wordt in verschillende landen de auditor verplicht te roteren na een bepaalde periode (Francis, 2004). Ook in de Europese Unie wordt vanaf 2016 een verplichte auditorrotatie ingevoerd voor ondernemingen van openbaar belang (Europese Commissie, 2014).

Imhoff (1978 in Tepalagul en Lin (2015)) beschrijft drie manieren waarop de relatie tussen de auditor en de cliënt de onafhankelijkheid van de auditor zou kunnen laten dalen. De eerste manier is dat de auditor de cliënt ziet als een potentiële werkgever. De tweede manier is dat de auditor goed bevriend is met het management waardoor hij zich verder voelt staan van de aandeelhouders, voor wie hij eigenlijk werkt. De laatste manier is dat de auditor een ex-werknemer is van het bedrijf dat hij audit of vroeger samenwerkte met het huidige management en daardoor moeilijk objectief kan blijven. Francis (2004) geeft aan dat dit toch minder vaak gebeurt dan algemeen wordt aangenomen, wat volgens Tepalagul en Lin (2015) aantoont waarom er ook nog niet zo veel bewijs voor te vinden is. Toch tonen enkele studies aan dat auditors meer geneigd zijn goedkeurende verklaringen te geven voor klanten waar ze, op een of andere manier, een relatie mee hebben. Ook klanten zullen eerder geneigd zijn om auditbedrijven die op een of andere manier een verbintenis hebben met hun bedrijf te kiezen als auditor (Tepalagul & Lin, 2015).

3.2.3 De reputatie van de auditor

De competentie en de onafhankelijkheid van de auditor zijn niet makkelijk te meten. Dit komt doordat de procedures die gebruikt worden door de auditor niet geobserveerd kunnen worden door de gebruikers van de jaarrekening en doordat de gebruikers ook geen zicht hebben op de relatie tussen de auditor en het management. Doordat het zo moeilijk te meten is of een auditor competent of onafhankelijk is, gaan de auditors gebruik maken van andere manieren om te laten zien dat zij een goede keuze zijn (DeAngelo, 1981). Een voorbeeld hiervan is reputatie. Een auditor kan een goede reputatie opbouwen door goede audits af te leveren. Wanneer het zou gebeuren dat hij er in faalt om een defect te rapporteren en dit wordt bekend aan de markt, zal de reputatie van de auditor dalen en zal de markt minder waarde hechten aan het aangaan van een contract met deze auditor (Watts & Zimmerman, 1981). Als een bedrijf een bepaalde reputatie heeft opgebouwd, kan hij deze ook linken aan een merknaam. Vooral grote bedrijven hebben in de loop van de tijd een merknaam kunnen uitbouwen die aangeeft dat ze over competente en onafhankelijke auditors beschikken (Watts & Zimmerman, 1981). DeAngelo (1981) gaat dan ook aanhalen dat de grootte van het auditbedrijf zelf kan dienen als surrogaat van auditkwaliteit. Deze bedrijven hebben namelijk niet enkel schaalvoordelen, waardoor hun kosten gaan dalen, maar ze kunnen ook beter al hun werknemers monitoren, waardoor de kwaliteit van de audit beter gegarandeerd kan worden (Watts & Zimmerman, 1981). Dit effect zal in 3.5 'Invloed van de Big

Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit' verder besproken worden. Niet enkel de grootte van het bedrijf, maar ook de industrie expertise die het bedrijf bezit, kan bepalend zijn voor de reputatie van het bedrijf. Auditors die gespecialiseerd zijn in een bepaalde industrie zullen meer expertise hebben met betrekking tot deze industrie en dus ook betere oordelen kunnen vellen tijdens hun audit (Francis, 2004).

3.2.4 Andere factoren die de auditkwaliteit bepalen

Niet alleen de onafhankelijkheid en de competentie van de auditor zijn bepalende factoren voor de auditkwaliteit. Knechel et al. (2013) vonden in hun literatuurstudie nog verschillende andere factoren die als indicator van de auditkwaliteit gezien kunnen worden. Hierbij kunnen we zien dat er factoren zijn waar de auditor een invloed op kan hebben, zoals het auditproces en factoren die hij helemaal niet in de hand heeft, zoals de wetgeving van een land.

Het auditproces wordt bepaald door zowel aspecten waar de auditor een invloed op heeft als door aspecten waar hij geen invloed op heeft. Een auditor kan een voorkennis hebben over het geauditeerde bedrijf, maar ook de methodologie en de onderzoeksprocedures die toegepast worden door de auditor kunnen een invloed hebben. Een auditor heeft dan weer geen invloed over de moeilijkheidsgraad van de audit, het risico dat de audit met zich meebrengt en de betrouwbaarheid van de informatie die hij krijgt van het management of de vorige auditor (Knechel et al., 2013).

Een element dat niet zozeer door de auditor zelf, maar wel door de cultuur van het auditbedrijf bepaald wordt, is de druk die vanuit het auditbedrijf wordt opgelegd aan de auditor. Deze druk kan een invloed hebben op de auditkwaliteit en kan verschillende vormen aannemen. Het kan bijvoorbeeld gaan over de druk die een bepaalde partner uitoefent op zijn ondergeschikten om meer klanten binnen te halen of te behouden. Een ander voorbeeld is dat er een te hoge tijdsdruk op de auditor gelegd wordt waardoor de auditkwaliteit kan dalen (Knechel et al., 2013).

Een ander element waar de auditor geen invloed op heeft, werd onderzocht door Francis en Wang (2008). Zij onderzochten namelijk de impact van de wetgeving van een land op de auditkwaliteit. Ze kwamen tot de conclusie dat vooral de manier waarop de investeerders beschermd worden een grote impact heeft. Francis en Wang (2008) vonden dat de auditkwaliteit hoger lag in landen waar er striktere regels gelden. Auditors zouden er ook conservatiever auditen. De wetgeving binnen een land heeft dus een impact op het gedrag van de auditor en de auditkwaliteit (Francis, 2004). Ook Schwartz (1997) deed onderzoek naar de invloed van wetgeving op de auditkwaliteit. Zij onderzocht of de verschillende mate van aansprakelijkheid van de auditor in verschillende landen een invloed zal hebben op de auditkwaliteit. Als de auditor aansprakelijk wordt gesteld voor fouten, gaat hij meer moeite doen om zijn werk juist te verrichten, wat een goede invloed heeft op de auditkwaliteit. Investeerders kunnen daarentegen geneigd zijn om risicovollere investeringen te doen. Ze kunnen de aansprakelijkheid van de auditor, die er voor zorgt dat deze moet betalen wanneer investeerders hun geld kwijtraken, namelijk zien als een investering. Het wordt dus moeilijk om een maatschappelijk juiste mate van aansprakelijkheid te vinden voor de auditor. Bij een lagere aansprakelijkheid zal er namelijk minder risicovol geïnvesteerd worden, maar kan het

zijn dat de auditors minder grondig hun werk verrichten. Dit omdat ze minder streng gestraft zullen worden bij een auditfaling. De auditkwaliteit is in dit geval dus in gevaar.

Nog een element waar de auditor geen invloed op heeft, is de invloed die de raad van bestuur op de auditkwaliteit heeft. Het hebben van een raad van bestuur waarin het management erg vertegenwoordigd is, kan een lagere auditkwaliteit tot gevolg hebben. Dit effect komt vooral voor bij bedrijven waar er veel niet-onafhankelijke bestuurders in de raad van bestuur zetelen (Davidson, Goodwin-Stewart, & Kent, 2005; Dechow, Sloan, & Sweeney, 1996). Carcello, Hermanson, Neal en Riley (2002) vonden dat raden van bestuur met meerdere onafhankelijke bestuursleden een hogere auditkwaliteit verkiezen.

Ook is er al onderzoek geweest naar de invloed van het auditcomité op de auditkwaliteit. Carcello en Neal (2000) onderzochten de relatie tussen de onafhankelijkheid van het auditcomité en de kans dat een auditor een bemerking maakt bij de *going concern* van de onderneming in het auditverslag. Uit hun onderzoek bleek dat hoe meer leden van het auditcomité niet-onafhankelijk waren, dus een relatie hebben met het bedrijf of het management, hoe kleiner de kans dat de auditor iets over de *going concern* vermeldde in het auditverslag. Dit komt doordat deze auditcomités minder inzaten met de objectiviteit van de financiële verslagen en dat ze de auditor niet steunden tijdens besprekingen over het auditrapport. Als het auditcomité onafhankelijker is, zullen de leden dit proces ook eerlijker bekijken en de auditor minder onder druk zetten om geen *going concern* rapport op te stellen. Hoe meer niet-onafhankelijke bestuurders er in het auditcomité zetelen, hoe optimistischer ook de *going concern* benaderd wordt in de financiële staten die door hen moeten worden goedgekeurd, ze zullen minder snel toegeven dat er een probleem is (Carcello & Neal, 2003b). De samenstelling van het auditcomité zal dus een invloed hebben op de beslissingen van de auditor en dus ook op de auditkwaliteit. Dezelfde auteurs voerden ook in 2003 een onderzoek over hoe de samenstelling van het auditcomité een impact heeft op de aanstelling van de auditor (Carcello & Neal, 2003a). Ze kwamen tot de conclusie dat wanneer een auditor voor de eerste keer aangeeft dat er mogelijk problemen zijn met de *going concern*, dus met de toekomst van het bedrijf, hij sneller ontslagen zal worden door bedrijven die een auditcomité hebben waar voornamelijk niet-onafhankelijke bestuurders in zetelen. Ook Klein (2002) geeft aan dat een onafhankelijk auditcomité kan leiden tot een hogere auditkwaliteit.

Een laatste element, maar erg belangrijk voor deze masterproef, is het effect dat het management van de klant heeft op de audit. Dit kan via verschillende manieren verlopen, maar ook via de raad van bestuur en het auditcomité. Dit zal uitgebreider besproken worden in 3.4 Invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit.

3.3 Macht van de CEO

3.3.1 Macht binnen de organisatie

De CEO wordt meestal gezien als de machtigste persoon binnen een organisatie (Daily & Johnson, 1997). Dit komt doordat hij de verantwoordelijkheid heeft over de prestaties van de hele

organisatie (Finkelstein, Hambrick, & Cannella, 2009). Deze macht wordt onder andere toegeschreven aan hun autoriteit binnen de organisatie, de kennis die ze hebben over hun organisatie en de impact die ze hebben op de strategische, structurele en interne controle beslissingen. Ze zouden dus de toon zetten voor de gehele organisatie (Daily & Johnson, 1997).

Haleblian en Finkelstein (1993) en Finkelstein (1992) definiëren macht als "*the capacity of individual actors to exert their will*" of de capaciteit van een individu om zijn wil uit te kunnen oefenen. Voordat een CEO of een andere topmanager machtig kan zijn, moet er aan twee voorwaarden voldaan zijn volgens Thompson (1967, in Finkelstein 1992): "*Power accrues to top managers who (1) can cope with uncertainty and (2) are uniquely positioned to do so*". De manager moet dus goed kunnen omgaan met onzekerheid en zich in een unieke positie bevinden om dit te kunnen doen. Emerson (1961, in Finkelstein 1992)) voegt hier aan toe dat macht een relatief concept is dat alleen bekeken kan worden in een bepaalde context. Finkelstein (1992) geeft ook aan dat macht van een CEO of andere topmanager gedefinieerd zou kunnen worden als de capaciteit om de strategie van een organisatie te beïnvloeden.

De onzekerheid die gemanaged moet worden, zoals Thompson (1967, in Finkelstein 1992) al aangaf, kan voortkomen vanuit de organisatie of ontstaan buiten de organisatie (Daily & Johnson, 1997). Onzekerheid die binnen de organisatie ontstaat, komt onder andere voort uit het management en de raad van bestuur, doordat de leden verschillende ideeën hebben met betrekking tot de te volgen strategie (Finkelstein, 1992). Buiten de organisatie kunnen onzekerheden voorkomen uit de omgeving en de taken van de organisatie. Het managen van deze onzekerheden is vooral belangrijk voor de CEO, omdat hij de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de organisatie draagt. De keuzes die hij maakt zullen ook in grote mate het succes van het bedrijf bepalen (Daily & Johnson, 1997).

De CEO is meestal de machtigste persoon binnen het topmanagementteam, maar dit is niet altijd het geval. Finkelstein (1992) geeft aan dat ook andere managers op dezelfde manieren als de CEO macht kunnen vergaren. Hierdoor komt het dus voor dat de CEO zijn macht moet delen met de andere topmanagers. De macht van een CEO kan dus ook beïnvloed worden door de machtsverdeling binnen het topmanagementteam (Finkelstein, 1992).

Toch bezet de CEO steeds een unieke positie binnen het bedrijf van waaruit hij zijn invloed kan uitoefenen. Hiernaast zou de CEO volgens Daily en Johnson (1997) ook enkele unieke kwaliteiten bezitten. Ze geven aan dat er ongeacht de machtsverdeling steeds verschillen zijn tussen de CEO en de rest van het topmanagement. Deze verschillen vindt men bijvoorbeeld terug in de invloed die CEO's hebben op het bedrijf, de *domestic influence* die CEO's bezitten, zoals een opleiding en hun *self-concept*, dat we onder andere kunnen terugvinden in managementstijlen.

3.3.2 Vormen van macht

Er zijn verschillende manieren waarop een CEO macht kan verwerven. Finkelstein (1992) identificeerde vier verschillende soorten van macht die een CEO of een andere topmanager kan bezitten.

3.3.2.1 Structurele macht

De eerste vorm van macht die Finkelstein (1992) onderscheidt is de structurele macht. Deze dimensie van macht heeft te maken met de organisatiestructuur en de hiërarchie binnen de organisatie. Een manager of CEO die het recht heeft om zijn invloed uit te oefenen zal invloedrijk zijn. CEO's zijn dus machtiger dan de andere managers doordat ze zich zo hoog in de organisatiestructuur bevinden. De CEO's slagen er dus in om de onzekerheden te beperken door via deze macht het gedrag van hun ondergeschikten te managen. Een andere manier om structurele macht uit te oefenen, is het bezetten van bepaalde functies in een organisatie die kritisch zijn bij het vergaren van informatie. Hoe meer informatie een manager kan bemachtigen hoe meer macht hij heeft, want informatie is een manier om de onzekerheden van de omgeving te controleren. Het uitoefenen van de functie van CEO, wat er voor zorgt dat je met veel verschillende mensen in contact komt, zal het dus makkelijker maken om informatie te verzamelen (Daily & Johnson, 1997).

Structurele macht is een vorm van macht die makkelijk herkenbaar is en dit soort van macht zal dan ook minder snel tegengesproken kunnen worden (Daily & Johnson, 1997). Mensen gaan namelijk automatisch naar hogergeplaatsten luisteren omdat zij het recht hebben om macht over hen uit te oefenen. Er is dus ook een sociale factor die meespeelt bij dit soort macht (Daily & Johnson, 1997).

Binnen de organisationele structuur is de raad van bestuur wettelijk gezien machtiger dan de CEO. Toch zijn er verschillende elementen die er voor kunnen zorgen dat de CEO toch machtiger zal zijn dan de raad van bestuur (Daily, Dalton, & Cannella Jr, 2003). Eén van deze manieren is dat de CEO tijdens het uitvoeren van zijn ambt ook de positie van voorzitter van de raad van bestuur bekleedt, dit wordt ook wel *CEO duality* genoemd. Aangezien deze macht voortkomt uit de functies die de CEO op dat moment bekleedt en zijn positie in de organisatie is *CEO duality* dus een vorm van structurele macht. Een CEO die zich in deze positie bevindt, heeft controle over de agenda van de raad van bestuur, controleert de informatie die de bestuurders ontvangen om zich voor te bereiden op samenkomsten en zal de discussies binnen de raad van bestuur leiden. Hierdoor zal het voor de raad van bestuur moeilijker zijn om het management te controleren en zal de CEO ook bijna niet door de raad van bestuur gecontroleerd kunnen worden (Daily & Johnson, 1997). De taken die de raad van bestuur moet verrichten volgens de agency theorie zullen dus niet meer uitvoerbaar zijn. De Managerial hegemony theorie zal hier eerder van toepassing zijn. De raad van bestuur zal dus minder macht bezitten en hierdoor ook minder in staat zijn om het management te monitoren (Lewellyn & Muller-Kahle, 2012). Dit brengt de CEO natuurlijk in een zeer machtige positie.

De samenstelling van de raad van bestuur is een andere manier waarop de CEO structurele macht kan verwerven. Volgens de agency theorie is het de taak van de raad van bestuur de CEO te controleren. De bestuurders die dit het beste kunnen, zijn de onafhankelijke bestuurders. Deze bestuurders hebben immers geen andere functie binnen de organisatie. Ze zijn meer geneigd om de belangen van de aandeelhouders te verdedigen, omdat dit hun reputatie ten goede zal komen (Johnson, Hoskisson, & Hitt, 1993). De niet-onafhankelijke bestuurders daarentegen kunnen wel een positie bekleden in het managementteam. Dit geeft ook aan dat ze een relatie hebben met de CEO. Aangezien de CEO het topmanagement team leidt en dus ook de baas van deze niet-onafhankelijke bestuurders is, is de kans groot dat deze bestuurders met de mening van de CEO rekening zullen houden. De niet-onafhankelijke bestuurders zullen dus beïnvloed worden door de mening van de CEO en deze mening ook meenemen in het uitvoeren van hun ambt als bestuurder. De kans is kleiner dat ze tegen de mening van de CEO zullen ingaan. Op deze manier heeft de CEO dus een impact op de raad van bestuur, wat hem extra macht geeft (Daily & Johnson, 1997).

3.3.2.2 Eigendomsmacht

De tweede vorm van macht die geformuleerd wordt door Finkelstein (1992) is de macht die men verkrijgt door het eigenaarschap. Eigendomsmacht kan op twee manieren verkregen worden. De eerste manier is dat de CEO's zelf aandelen bezitten. Deze CEO's zullen waarschijnlijk meer macht hebben, omdat ze zowel de functie van manager als aandeelhouders uitoefenen. Als de CEO een groot percentage aandelen heeft, zal deze macht nog stijgen. Hij kan namelijk belangrijke beslissingen voor het bedrijf nemen als CEO, maar ook in zijn capaciteit als grootaandeelhouder. Deze CEO's hebben meer invloed om de richting die de organisatie uitgaat te bepalen. Een voorbeeld van de macht die deze CEO's hebben, is dat ze vaak in staat zijn hun eigen ontslag ongedaan te maken. Een ander voordeel is dat ze vaak ook in staat zijn om de leden van de raad van bestuur te selecteren, aangezien dit een job is van de algemene vergadering van aandeelhouders, waar de CEO in dit geval deel van uitmaakt. CEO's met aandelen zullen dus machtiger zijn als CEO's zonder aandelen (Daily & Johnson, 1997).

CEO's worden soms uitbetaald in aandelen, omdat op deze manier de belangen van de CEO meer in lijn gebracht worden met de belangen van de aandeelhouders. Toch moet er ook opgelet worden met deze vorm van uitbetaling, aangezien de CEO door het verkrijgen van deze aandelen zijn macht kan vergroten (Chen & Chen, 2012). Ook hier moet er gekeken worden naar de macht van de CEO ten opzichte van de andere managers. Als andere managers dan de CEO aandelen bezitten, zal dit ook een invloed hebben op de macht van de CEO. Deze managers zouden namelijk hun eigenaarschap in de strijd kunnen gooien tegen beslissingen genomen door de CEO, waardoor de macht van deze aangetast zal worden (Finkelstein, 1992).

De tweede manier om eigendomsmacht te verkrijgen is via een relatie met de oprichter van de organisatie. De oprichter van een organisatie zal altijd een grote organisationele invloed hebben op zijn organisatie. Wanneer deze oprichter ook de positie van CEO bekleedt, zal deze persoon dus erg machtig zijn binnen de organisatie (Daily & Johnson, 1997). De oprichter of de familie van de oprichter heeft vaak een zeer goede band met de leden van de raad van bestuur en zal hierdoor

dan ook vaak een zekere mate van controle over hen kunnen uitoefenen. Als een manager dus een nauwe band heeft met de oprichter zal dit hem in een unieke positie brengen. Een manager die de raad van bestuur kan beïnvloeden, zal ook de onzekerheden die in dit orgaan voorkomen, zoals onzekerheden door verschillende meningen over de strategie, beter kunnen managen. Hierdoor zal zijn macht dan ook groeien. Als de CEO zich in deze positie bevindt, zal hij hier dus extra macht uit halen. Echter wanneer andere managers zich in deze unieke positie bevinden, zal de macht van de CEO net afnemen (Finkelstein, 1992).

3.3.2.3 Expertisemacht

Een derde manier die Finkelstein (1992) identificeert om macht te verwerven is via expertise. Hiermee wordt bedoeld het vermogen van de CEO om met omgevingsveranderingen om te gaan en de kennis hierover te delen met de organisatie, opdat deze succesvoller zal worden. Een organisatie brengt verschillende onzekerheden met zich mee. Zoals eerder al aangehaald werd, komt macht voort uit het managen van deze onzekerheden. Een manier waarop managers de onzekerheden van buitenaf kunnen aanpakken, is door het ontwikkelen van netwerken. Hoe meer contacten en relaties een CEO heeft buiten de organisatie, hoe groter zijn netwerk en hoe meer informatiebronnen hij heeft. Hierbij is het ook belangrijk dat de CEO contacten heeft in verschillende gebieden, zodat hij over zo veel mogelijk verschillende soorten van informatie kan beschikken. Hoe meer informatie de CEO bezit hoe beter hij in staat zal zijn om met de veranderingen in de omgeving om te gaan. CEO's die als enige in het bezit zijn van bepaalde informatie, die ook door het bedrijf als belangrijk geclassificeerd is, kunnen een erg grote impact hebben op de strategische keuzes van een bedrijf, wat kan leiden tot meer macht (Finkelstein, 1992).

CEO's die een groot netwerk hebben, kunnen dit niet enkel gebruiken om de organisatie van informatie te voorzien, ze kunnen hun netwerk ook gebruiken zodat ze minder hoeven te vertrouwen op de leden van de raad van bestuur. Deze bestuurders worden namelijk vaak gekozen omdat ze een groot netwerk hebben en hierdoor het bedrijf van informatie en contacten kunnen voorzien. Dit stemt overeen met de Resource dependence theorie die eerder besproken werd. Een CEO met een groot netwerk zal dus minder afhankelijk zijn van de raad van bestuur. Ook kunnen CEO's die beschikken over bedrijfsspecifieke informatie controle uitoefenen over de raad van bestuur. De CEO heeft namelijk een zeer goede en diepe kennis van zijn organisatie. Ze zijn ook in staat om meer informatie te verkrijgen dan onafhankelijke bestuurders en kunnen ook de toegang tot deze informatie bemoeilijken voor deze onafhankelijke bestuurders. Als deze bestuurders deze informatie niet hebben zal het voor hen ook moeilijker zijn om bepaalde discussies binnen de raad te winnen (Daily & Johnson, 1997).

De stroom van informatie tussen de CEO en de raad van bestuur werd ook door Baldenius, Melumad en Meng (2014) onderzocht. Hierbij werd het fenomeen van *entrenchment* van naderbij bekeken. Hierbij zal de CEO investeringsprojecten kiezen waarbij hij een informatievoordeel heeft. Dit brengt hem natuurlijk in een machtigere positie. Dit is niet de enige manier waarop de CEO met de informatie die beschikbaar is voor de raad van bestuur speelt. De raad van bestuur heeft twee

verschillende functies: monitoren en adviseren. Dit kunnen we respectievelijk terugkoppelen aan de agency en de resource dependence theorie. Naar gelang hun achtergrond zullen leden van de raad van bestuur echter meer of minder tijd spenderen aan een van de twee rollen. Zo zullen bestuursleden die experts zijn op financieel gebied geneigd zijn om meer tijd te spenderen aan het monitoren. Deze personen kunnen dus ook vaak teruggevonden worden in auditcomités. Hieruit volgt dat er bestuurders zijn die meer zullen monitoren en bestuurders die meer zullen adviseren. Deze monitorende bestuurders zijn aangesteld om het gedrag van de CEO extra te monitoren en er op toe te zien dat hij zal handelen in het voordeel van de aandeelhouders. De adviserende bestuurders worden aangesteld om zo veel mogelijk extra informatie te zoeken die van belang kan zijn voor de organisatie, van deze informatie is de CEO meestal ook niet op de hoogte. Alle bestuurders worden geacht beide rollen uit te voeren. Toch zal hun focus op een bepaalde rol gevestigd zijn. Als een CEO dus zijn macht wil uitoefenen op de raad van bestuur via het achterhouden van informatie is het voor hem belangrijk dat er veel monitorende en weinig adviserende bestuursleden zijn. Bij een raad van bestuur waarin veel monitorende bestuurders zetelen, zal het voor de CEO namelijk makkelijker zijn om informatie achter te houden. Dit komt onder meer doordat een adviserende raad ook samenhangt met een raad van bestuur die beslissingsvorming op een meer centraal niveau zal uitoefenen. Hierdoor zullen de beslissingen die genomen worden in de raad van bestuur minder worden beïnvloed door informatie die enkel door de CEO wordt geleverd. Het centraliseren van beslissingen, zodat enkel de raad van bestuur deze kan nemen, zal er voor zorgen dat de beslissingen genomen worden op basis van de informatie die binnen de raad van bestuur beschikbaar is. Als de bestuurders in dit geval over eigen informatie beschikken, zal de informatie geleverd door de CEO niet nodig zijn.

Om dezelfde reden zal, volgens Baldenius et al. (2014), de CEO als hij invloed heeft op de nominatie van de raad van bestuur bestuursleden kiezen die eerder de monitorende rol op zich nemen. Dit zal vooral het geval zijn, wanneer de CEO zelf geen aandelen heeft en het agencyprobleem sterker speelt. Het kiezen van monitorende bestuurders lijkt op het eerste zicht misschien vreemd omdat de CEO zo vrijwillig kiest voor meer controle, maar eigenlijk maakt hij deze beslissing omdat hij zo makkelijker informatie kan achterhouden voor de leden van de raad van bestuur en hierdoor meer macht kan uitoefenen. De leden van de raad zullen hem ook meer keuzevrijheid geven, omdat ze zelf niet over voldoende extra informatie beschikken om zelf deze beslissingen te nemen (Baldenius et al., 2014). Andere onderzoeken geven echter aan dat de CEO's toch vooral niet-monitorende bestuurders zullen kiezen, om zo minder gecontroleerd te worden (Hermalin & Weisbach, 1998; Tirole, 2001). Algemeen kan aangenomen worden dat de CEO invloed zal hebben op de raad van bestuur als dit een zwakke raad is (Cohen et al., 2010).

Ook de lengte van de aanstelling zal een invloed hebben op de macht van de CEO. Een ervaren CEO zal automatisch meer expertise hebben over het managen van de onzekerheden uit de omgeving en de invloed van informatie die ze verkrijgen, wat tot meer macht zal leiden (Finkelstein, 1992). Dit komt volgens Finkelstein et al. (2009) doordat als CEO's langer aangesteld zijn ze meer macht zullen verkrijgen in de raad van bestuur, meer beloond zullen zijn met aandelen en omdat ze een patriarchaal aura ontwikkeld hebben. De al langer aangestelde CEO's

zullen meer inspraak hebben in het nominatieproces van de leden van de raad, zullen minder gemonitord worden omdat de raad van bestuur hun meer vertrouwd en hebben ook meer kans om in hun sociaal leven vaker met de leden van de raad in contact te komen. Via dit sociale leven zullen ze ook meer in aanraking komen met andere succesvolle managers en CEO's wat hun status ten goede zal komen. Ook zullen CEO's die langer aangesteld zijn, meer betrokken worden bij het aanstellingsproces van nieuwe bestuurders (Lewellyn & Muller-Kahle, 2012).

3.3.2.4 Prestigemacht

Een vierde belangrijke bron van macht die Finkelstein (1992) benoemt is de prestige of de status van de CEO. Dit kan op verschillende manieren verkregen worden. Een eerste manier is via de reputatie die een manager, en dus ook de CEO, heeft in de institutionele omgeving en bij de stakeholders. Met de institutionele omgeving worden externe spelers bedoeld die een belangrijke invloed op de organisatie kunnen hebben. Voorbeelden hiervan zijn de financiële instellingen en overheden. De reputatie die hij bij deze spelers heeft, zal ook een invloed hebben op hoe anderen de status van deze persoon inschatten. Als een CEO een goede reputatie bezit buiten de organisatie, zullen personen binnen de organisatie hem ook een hogere status aanmeten en makkelijker naar hem luisteren. Hierdoor zal de CEO dus ook meer macht verkrijgen (Finkelstein, 1992).

Een andere manier om status te verkrijgen is door deel uit te maken van de managementelite. Dit zijn managers of CEO's die autoriteitsposities innemen in een sociale organisatie of institutie, een voorbeeld hiervan is dat de CEO ook zetelt in raden van besturen van andere bedrijven. Hierdoor verkrijgen ze een hogere status en laten ze andere topmanagers weten hoe belangrijk ze zijn. Ook personen buiten de organisatie zullen hun hierdoor meer macht toeschrijven en belangrijker vinden. Door lid te zijn van de managementelite gaan CEO's onzekerheid managen op twee manieren. De eerste manier is dat ze meer informatie kunnen vergaren omdat ze ook toegang krijgen tot de informatie van de andere organisaties waar ze aan verbonden zijn. Maar ook hun sociale status op zich zorgt ervoor dat ze meer contacten kunnen leggen voor hun organisatie (Finkelstein, 1992).

Een CEO met veel prestige zal zijn macht nog kunnen vergroten door zijn vriendenkring. CEO's met een hoge status zullen namelijk sneller bevriend worden met andere machtige CEO's en machtige personen in andere sectoren. Via deze mensen kunnen ze dus nog meer informatie vergaren en dus nog machtiger worden (Finkelstein, 1992).

De vier machtsvormen die Finkelstein (1992) definieerde zijn niet de enige manieren waarop een CEO macht kan verwerven. Zo geeft Finkelstein (1992) zelf aan dat bijvoorbeeld ook persoonlijkheid kan meespelen in het verkrijgen van macht. Zo gaan charismatische CEO's bijvoorbeeld meer macht verkrijgen (Finkelstein et al., 2009).

3.4 Invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit

Eerder werd besproken wat de auditkwaliteit en de macht van de CEO inhoudt. In dit deel zal bekeken worden op welke manier de macht van de CEO de auditkwaliteit zou kunnen beïnvloeden. De onderverdeling van dit hoofdstuk gebeurde op basis van de soorten macht die de CEO zou kunnen gebruiken om de auditkwaliteit te beïnvloeden.

In België is het voor grote ondernemingen verplicht om een audit te laten uitvoeren (artikel 141 *Wetboek van Vennootschappen*). Op deze manier kunnen de financiële staten die het management naar buiten brengt, gecontroleerd worden. Volgens de agency theorie zouden managers namelijk zo veel mogelijk in hun eigen voordeel proberen te handelen en de behoeften van de aandeelhouders niet in te calculeren in hun beslissingen (Jensen & Meckling, 1976). De agency theorie verwacht dus ook dat het management de cijfers zal manipuleren, waardoor ze meer voordelen zullen verkrijgen. Het is dus belangrijk dat de financiële staten geaudit worden. Het management zal het echter niet waarderen dat ze gecontroleerd worden, deze controles zullen er immers voor zorgen dat het management beperkt wordt in het handelen naar hun eigen voordeel. We kunnen dus aannemen dat het management, volgens deze theorie, dan ook alles in het werk zal stellen om onder een strenge audit uit te komen.

In andere onderzoeken die de invloed van de macht van de CEO bekijken, wordt er vanuit gegaan dat de macht van de CEO zich eerder op een negatieve manier zal manifesteren. Friedman (2014) onderzocht bijvoorbeeld hoe een CEO zijn macht kan gebruiken om de CFO er van te overtuigen om financiële rapporten te manipuleren. Lewellyn en Muller-Kahle (2012) ontdekten in hun onderzoek dat de macht van de CEO ervoor zorgt dat ondernemingen meer risico's nemen en CEO slechtere prestaties.

We zullen er in deze masterproef dan ook van uitgaan dat de CEO zijn macht zal inzetten om de auditkwaliteit negatief te beïnvloeden. Een CEO zal namelijk als hoofd van het management een strenge audit proberen te vermijden. Hij zal zijn macht dus inzetten om op verschillende manieren de auditkwaliteit te beïnvloeden, waardoor hij meer vrij spel krijgt met de financiële staten. Deze kan hij dan makkelijker gebruiken om verschillende voordelen te verkrijgen.

In de volgende delen zal besproken worden op welke manier de CEO de vier verschillende soorten van macht, geïdentificeerd door Finkelstein (1992), zal kunnen gebruiken om deze auditkwaliteit te verlagen.

3.4.1 Invloed van de structurele macht van de CEO op de auditkwaliteit

De auditkwaliteit wordt onder andere bepaald door de onafhankelijkheid en de competentie van de auditor (Tepalagul & Lin, 2015). De CEO zou dus invloed kunnen hebben op de auditkwaliteit door het uitkiezen van de auditor. Officieel is het de raad van bestuur die een auditor uitkiest of voorstelt een auditor te ontslaan. De algemene vergadering zal hierna aangeven om mee te gaan in de keuze van de raad om officieel de auditor aan te nemen of te ontslaan. Een CEO zal dus

proberen om de aandeelhouders of de raad van bestuur te beïnvloeden. Een CEO die structurele macht bezit zal vooral op de raad van bestuur kunnen inspelen.

Een CEO vergaart onder andere structurele macht, wanneer de raad van bestuur weinig onafhankelijke bestuurders telt. Deze zullen namelijk het meeste geneigd zijn om het management en de CEO te controleren. Wanneer er minder onafhankelijke bestuurders zijn, zal de CEO minder gecontroleerd worden en zullen zijn voorstellen voor de keuze van auditor misschien ook minder grondig onderzocht worden. Als hij dus opteert om een vriend voor te stellen of een minder bekwame auditor, zal dit misschien minder snel ontdekt worden; Onder de niet-onafhankelijke bestuurders zullen zich ook leden van het managementteam bevinden. Deze hebben een persoonlijke relatie met de CEO, die aan het hoofd staat van het managementteam. Deze bestuurders zullen hierdoor dan ook meer rekening houden met de mening van de CEO en sneller geneigd zijn, zijn mening te volgen wanneer de raad van bestuur beslissingen moet nemen (Daily & Johnson, 1997). De CEO kan op deze manier de beslissingen in de raad van bestuur beïnvloeden, ook de beslissing omtrent de keuze van de auditor.

Een tweede manier die CEO's hebben om structurele macht te vergaren is CEO duality. Ook hierbij zal het voor hun makkelijker worden om de keuzes van de raad van bestuur te beïnvloeden. De voorzitter van de raad van bestuur zorgt namelijk voor het opstellen van de agenda van de raad van bestuur, leidt de discussies op de vergaderingen en verschaft de bestuurders de informatie die ze nodig hebben om beslissingen te nemen. Hierdoor zal het voor de CEO makkelijker zijn om voor de andere bestuurders informatie te verbergen of om hun zijn voorkeuren op te dringen (Daily & Johnson, 1997). Een CEO die zich in deze positie bevindt kan dus sneller de auditor van zijn keuze voorstellen, discussies hierover in de gewenste richting sturen en belangrijke informatie over deze auditor achterhouden. Ook kan hij de timing van deze beslissing incalculeren, waardoor de raad misschien minder tijd aan dit onderwerp kan besteden dan gewenst, waardoor de keuze van de CEO sneller zal worden aangenomen. CEO duality zal er dus voor zorgen dat het makkelijker wordt voor de CEO om zijn keuze van auditor op te leggen aan de raad van bestuur.

Hoewel de initiële keuze van auditor gemaakt wordt door de raad van bestuur, moet deze auditor nog worden goedgekeurd door de aandeelhoudersvergadering. Echter wanneer de raad van bestuur zeker lijkt van deze keuze, zullen de aandeelhouders misschien sneller hun twijfel laten varen en zich minder sceptisch opstellen.

Er zijn ook manieren waarop een CEO met structurele macht de auditkwaliteit zou kunnen beïnvloeden door meteen druk te zetten op de auditor. Een CEO met structurele macht bezet namelijk cruciale functies om de informatiestroom binnen de organisatie te managen. Hierdoor zou hij informatie kunnen achterhouden voor de auditor, met gevolgen voor de auditkwaliteit. Ook heeft een CEO met structurele macht meer invloed op zijn ondergeschikten en zullen deze hem sneller gehoorzamen. Als deze CEO de opdracht zou geven om niet mee te werken aan de audit of om bepaalde informatie te verzwijgen voor het auditteam, zal de audit minder grondig kunnen worden uitgevoerd, met een invloed op de auditkwaliteit tot gevolg.

Er zijn dus verschillende manieren waarop een CEO met structurele macht de auditkwaliteit zou kunnen beïnvloeden, volgende hypothese zal dus opgesteld kunnen worden:

H1: Er is een negatief verband tussen de structurele macht en de auditkwaliteit.

3.4.2 Invloed van de eigendomsmacht van de CEO op de auditkwaliteit

Ook wanneer de CEO gebruik maakt van eigendomsmacht om de auditkwaliteit te beïnvloeden zal hij dit proberen te doen via de keuze van de auditor. Hiervoor zal hij weer invloed moeten uitoefenen op de raad van bestuur of de aandeelhoudersvergadering. In de raad van bestuur zal hij de keuze kunnen beïnvloeden, maar via de aandeelhoudersvergadering kan de CEO er in slagen om de keuze van de raad van bestuur wel of niet te aanvaarden. Een CEO met eigendomsmacht kan beide organen beïnvloeden.

Er zijn twee manieren waarop CEO via eigendomsmacht de auditkwaliteit kan aantasten. De eerste manier is door een substantieel percentage van aandelen te bezitten waardoor hij invloed heeft op de beslissingen van de aandeelhoudersvergadering. De tweede manier is via de relatie die de CEO heeft met de stichter van de organisatie, aangezien deze een speciale invloed heeft op de raad van bestuur. Beide gevallen komen in België vaak voor. Er zijn in België namelijk veel private bedrijven, waarbij de kans groter is dat de CEO ook aandeelhouder is van de organisatie (Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Binnen deze groep van private bedrijven kunnen we ook veel familiebedrijven terugvinden. In deze organisaties heeft de CEO vaak een of andere relatie met de familie of de stichter van de organisatie. Eigendomsmacht zou dus zeker in de Belgische context een belangrijke rol kunnen spelen met betrekking tot de auditkwaliteit.

Wanneer een CEO aandeelhouder is, heeft hij het recht om deel te nemen aan de algemene vergadering. Op deze manier kan hij er voor zorgen dat de keuze die de raad van bestuur gemaakt heeft over het aanstellen van een bepaalde auditor wel of niet aangenomen wordt. Om dit te bereiken heeft de CEO in principe zelfs geen meerderheidsaandelen nodig. Hij kan deze goedkeuring van de algemene vergadering op verschillende manieren verkrijgen. Bijvoorbeeld door het aangaan van bepaalde samenwerkingsverbanden met andere aandeelhouders of door andere aandeelhouders van zijn mening te overtuigen. Dit kan hij doen doormiddel van de vragen die elke aandeelhouder mag stellen op de aandeelhoudersvergadering (artikel 540 *Wetboek van Vennootschappen*). Via het stellen van kritische vragen kan hij misschien andere aandeelhouders zo ver krijgen om zijn idee te volgen. Als de CEO wel een grootaandeelhouder is, wordt het gebruiken van de aandeelhoudersvergadering natuurlijk nog makkelijker. Als de CEO een meerderheidsaandeelhouder is, zal hij namelijk bepaalde beslissingen alleen kunnen nemen. Het wel of niet goedkeuren van de auditor vereist de meerderheid van de aanwezige stemmen, als de CEO de meerderheid van de aandelen bezit, kan hij de beslissing in zijn eentje nemen.

Via de algemene vergadering kan hij niet enkel mee beslissen over het aanstellen en ontslaan van de commissaris maar ook over de aanstelling en het ontslag van de leden van de raad van bestuur (artikel 518 *Wetboek van Vennootschappen*). Een CEO heeft namelijk invloed op de bestuursleden

die dankzij hem verkozen werden. Zij zullen sneller naar de raad van de CEO zullen luisteren, waardoor het voor de CEO makkelijker wordt om de auditor van zijn keuze aangesteld te krijgen.

Een CEO die bestuurders kan aanstellen, zou kunnen proberen om de onafhankelijke bestuurders enkel in theorie onafhankelijk te laten zijn. Deze zullen hem immers minder streng controleren dan echt onafhankelijke bestuurders en in de praktijk zullen deze bestuurders afhankelijk van de CEO handelen. De bestuurder zal voldoen aan alle standaarden om een onafhankelijk bestuurder te zijn, maar in feite relationeel verbonden zijn met de CEO. Het kan zijn dat de CEO vrienden of kennissen aanwerft om te zetelen in de raad van bestuur. Een andere manier om bestuurders aan te stellen die naar de CEO zullen luisteren is door bestuurders uit te kiezen die dezelfde demografische kenmerken bezitten als de CEO. Hierdoor zullen deze persoon minder geneigd zijn om hem te monitoren en meer geneigd om hem te steunen ten opzichte van de rest van de raad (Carcello, Neal, Palmrose, & Scholz, 2011). Een machtigere CEO zal er ook makkelijker in slagen om zijn gekozen bestuurders effectief in de raad te krijgen.

Een CEO kan ook eigendomsmacht bezitten via zijn relatie met de familie of de oprichter van de onderneming. De oprichter van de onderneming zal namelijk altijd een grote organisationele invloed blijven hebben op zijn onderneming (Daily & Johnson, 1997). Een oprichter zal binnen een organisatie een bepaalde status met zich meedragen, waardoor andere leden van de organisatie geneigd zijn naar hem te luisteren. Hierdoor en omdat er al een lange relatie bestaat tussen hem en de meeste bestuurders zal hij dus ook een grote invloed hebben op de beslissingen van de raad van bestuur, zoals het aanstellen van de auditor (Finkelstein, 1992). De stichter van een organisatie is dus een heel invloedrijk persoon. Wanneer de CEO ook de stichter van de organisatie is, zal hij zelf deze invloed kunnen inzetten om de auditor van zijn keuze aan te stellen. Wanneer de CEO een belangrijke relatie heeft met de oprichter, zoals een familieband, zou hij deze band kunnen gebruiken om op deze manier de invloed van de oprichter te gebruiken. De oprichter bezit naar alle waarschijnlijkheid ook een aanzienlijk deel van de aandelen waardoor hij ook via de algemene vergadering zijn macht kan laten gelden.

Er zijn ook manieren waarop de CEO de auditor rechtstreeks kan beïnvloeden en de auditkwaliteit kan laten dalen. Zo zal de oprichter over veel informatie beschikken binnen het bedrijf, waar anderen misschien niet van op de hoogte zijn. Hij kan deze dan achterhouden voor de auditor, waardoor de auditkwaliteit beïnvloed wordt. Ook hebben oprichters en andere CEO's die over aandelen beschikken veel macht binnen hun organisatie waardoor ze de auditor kunnen bedreigen met een ontslag. De auditor zou hierdoor geneigd kunnen zijn het auditverslag te manipuleren om de CEO tevreden te stellen, dit heeft tot gevolg dat de auditkwaliteit zal dalen.

Er zijn dus meerdere manieren terug te vinden waarop een CEO met eigendomsmacht er in zou kunnen slagen de auditkwaliteit aan te tasten, hierdoor zal dan ook volgende hypothese onderzocht worden:

H2: Er is een negatief verband tussen de eigendomsmacht en de auditkwaliteit.

3.4.3 Invloed van de expertisemacht van de CEO op de auditkwaliteit

Zoals eerder al aangegeven kan de CEO een invloed hebben op de auditkwaliteit door de auditor van zijn keuze aan te stellen. Op deze manier heeft hij immers een invloed op de onafhankelijkheid en de competentie van de auditor. Om de auditor te kunnen kiezen moet de CEO een invloed hebben op zijn aanstellingsprocedure. Hierbij bepaalt de raad van bestuur de auditor en moet deze beslissing goedgekeurd worden door de algemene vergadering. Via expertisemacht zal de CEO vooral een invloed kunnen hebben op de initiële keuze van de raad van bestuur. Een CEO met expertisemacht zal bovendien ook een rechtstreekse invloed kunnen uitoefenen op de auditor

CEO's met expertisemacht zullen op twee verschillende manieren de raad van bestuur kunnen beïnvloeden. De eerste manier houdt in dat hun voorstellen sneller aangenomen zullen worden door de leden van de raad van bestuur omdat ze over een uitgebreide kennis beschikken. De tweede manier behelst dat CEO's met specifieke informatie het delen van deze informatie in hun voordeel kunnen managen.

Hoe langer een CEO is aangesteld, hoe meer invloed hij zal hebben op de beslissingen van de raad van bestuur (Lewellyn & Muller-Kahle, 2012). Hoe langer een CEO deze positie al bekleedt, hoe minder hij gemonitord zal worden omdat het patriarchale aura dat ze ontwikkeld hebben, gegroeid is. Ze hebben doorheen de jaren de reputatie opgebouwd van een goed leider te zijn. Ook hebben ze meer tijd gehad om sociale contacten te leggen en hiermee een uitgebreid en goed werkend netwerk op te bouwen (Lewellyn & Muller-Kahle, 2012). Hierdoor zal de raad van bestuur sneller geneigd zijn om hun voorstellen te geloven. Als de raad van bestuur weet heeft van de ervaring die de CEO heeft in bepaalde takken zullen zij ook sneller geneigd zijn om zijn raad hierbij op te volgen. Zo zou de raad van bestuur een CEO met contacten in de auditwereld misschien sneller volgen in zijn voorstel voor de auditor. De CEO hoeft echter niet enkel ervaring te hebben in de auditwereld om dit te bereiken. Als een CEO ervaring heeft in verschillende gebieden, zal hij ook bekwaamer overkomen en zal de raad van bestuur weer sneller geneigd zijn hem te geloven. Een CEO met expertisemacht zal er dus sneller in slagen om de raad van bestuur te overtuigen om in te stemmen met zijn keuze van auditor.

De tweede manier waarop een CEO met expertisemacht de raad van bestuur kan beïnvloeden is via het managen van informatie. CEO's die in bezit zijn van bedrijfsspecifieke informatie zijn in staat om controle uit te oefenen op de raad van bestuur. Dit komt omdat een CEO een zeer goede en diepe kennis bezit over zijn organisatie. Een CEO zal aan unieke informatie geraken door gebruik te maken van zijn uitgebreide netwerken. Met deze unieke informatie kan hij meer macht vergaren. Zeker als deze informatie belangrijk is voor het bedrijf en een invloed kan hebben op de strategische keuzen die een bedrijf neemt (Finkelstein, 1992). De CEO zal ook sneller en meer informatie kunnen vergaren over de organisatie dan de onafhankelijke bestuurders. Hieronder kan ook informatie vallen die nodig is voor het aanstellen van de auditor. Door deze informatie wel of niet mee te delen aan de onafhankelijke bestuurders, kan hij de discussie van de raad van bestuur beïnvloeden (Daily & Johnson, 1997), waaronder ook die over de keuze van de auditor.

Het is echter niet altijd even makkelijk om informatie verborgen te houden voor de onafhankelijke bestuursleden. Zoals ook al in 3.3.2.3 werd aangegeven bestaan er bestuurders die meer tijd zullen stoppen in monitoren en bestuurders die hun tijd vooral besteden aan het zoeken van extra informatie om op deze manier zo goed mogelijk te adviseren. Deze laatsten kunnen het moeilijk maken voor de CEO om informatie achter te houden (Baldenius et al., 2014). Ook wanneer het moeilijker is om te bepalen welke functie bestuurders zullen innemen, zal de CEO makkelijker informatie kunnen achterhouden als de raad van bestuur minder onafhankelijk is. Het zou dus in het voordeel van de CEO spelen als hij een invloed zou kunnen hebben op het aanstellen van de bestuurders. Hier hebben CEO's met expertisemacht ook een voordeel, aangezien CEO's met een langere aanstelling meer invloed hebben op dit proces (Lewellyn & Muller-Kahle, 2012).

Een CEO met expertisemacht kan ook nog op een andere manier de auditkwaliteit beïnvloeden. Als de CEO beschikt over vitale informatie voor de organisatie, die alleen hij verkregen heeft door het managen van zijn informatiekkanalen, kan hij kiezen om deze niet te delen met de auditor. Op deze manier zal de auditor met deze informatie geen rekening kunnen houden bij het uitvoeren van de audit en kan de auditkwaliteit aangetast worden.

Een CEO met expertisemacht heeft dus verschillende mogelijkheden om zijn bevoorrechte informatie te gebruiken om de auditkwaliteit aan te tasten, de volgende hypothese zal dan ook getest worden:

H3: Er is een negatief verband tussen de expertisemacht en de auditkwaliteit.

3.4.4 Invloed van de prestigemacht van de CEO op de auditkwaliteit

Net als bij de andere soorten macht zal de CEO de auditkwaliteit kunnen beïnvloeden via het aanstellen en ontslaan van de auditor. Hierbij gaat een CEO met prestigemacht deze in de eerste plaats aanwenden om de raad van bestuur te beïnvloeden, maar ook de aandeelhouders zouden beïnvloed kunnen worden. De auditkwaliteit kan ook beïnvloed worden als de CEO een rechtstreekse invloed uitoefent op de auditor.

Aangezien mensen sneller geneigd zijn om te luisteren naar personen met een hogere status kan een CEO die prestigemacht bezit deze in zijn voordeel aanwenden. Hij zal bijvoorbeeld de raad van bestuur kunnen beïnvloeden. Doordat ook bestuursleden belang hechten aan de mening van een persoon met een hogere status, kan de CEO op deze manier hun keuzes beïnvloeden. De bestuursleden zullen namelijk de wensen van de CEO met prestige in rekening nemen als ze hun keuze maken. Hierdoor kan de CEO dus de beslissing over de aanstelling van de auditor door de raad van bestuur beïnvloeden. De onafhankelijke bestuurders zouden dit proces moeten verminderen, maar onderzoek wijst uit dat onafhankelijke bestuurders CEO's met een hogere status milder monitoren omdat ze denken dat deze status te danken is aan succesvol leiderschap (Lewellyn & Muller-Kahle, 2012). Er is dus een grote kans dat de CEO op deze manier toch invloed zal kunnen hebben. Ook op de algemene vergadering van aandeelhouders zal de CEO zijn prestigemacht kunnen uitoefenen. CEO's met een hoge status zullen het namelijk makkelijker

hebben om de aandeelhouders te overtuigen. Als de CEO mag spreken op de algemene vergadering of als hij minderheidsaandeelhouder is, kan hij de andere aandeelhouders overtuigen om de auditor van zijn keuze aan te stellen.

CEO's met prestigemacht zullen ook gemakkelijker de auditor zelf kunnen beïnvloeden. De auditor zou normaal gezien professioneel kritisch genoeg moeten zijn om zich niet te laten beïnvloeden door wat de CEO wil, maar dit zal niet altijd even makkelijk zijn. Aangezien CEO's met een hogere status vaak niet enkel veel te zeggen hebben in hun eigen organisatie maar ook in andere organisaties kunnen ze veel druk op de auditors zetten. De CEO zou de auditor namelijk kunnen beloven dat een van de organisaties waarin hij bestuurslid is een nieuwe klant zal worden bij de auditor of juist dreigen dat ook deze organisatie de samenwerking met het auditkantoor zal stopzetten. Ook zou het kunnen dat de auditor sneller geneigd is om de informatie die hij van de CEO krijgt, als correct te beoordelen.

Een CEO met prestigemacht zal dus via verschillende manieren de auditkwaliteit kunnen beïnvloeden en daarom zal volgende hypothese dan ook getest worden:

H4: Er is een negatief verband tussen de prestigemacht en de auditkwaliteit.

3.5 Invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit

Volgens sommige onderzoeken zou het hebben van een Big Four auditor kunnen leiden tot een betere auditkwaliteit. Dit komt doordat deze auditors minder geneigd zullen zijn om een goedkeurende verklaring af te leveren als deze niet wordt verdiend. De manier waarop deze grote ondernemingen zijn opgebouwd en hun klantenportefeuille zijn hier oorzaken van. Dit zou hen ook minder beïnvloedbaar kunnen maken voor machtige CEO's.

Het onderzoek naar de grootte van de auditkantoren en hun invloed op de auditkwaliteit begon enkele decennia geleden. In 1978 stapten achttien kleine tot middelgrote auditkantoren uit de VS naar de rechtbank omdat ze vonden dat ze gediscrimineerd werden ten opzichte van de grote kantoren. De rechtszaak werd geseponneerd, maar de AICPA stelde wel een speciaal comité op om de zaak meer in detail te onderzoeken. Dit Derieux Committee stelde een rapport op waarin ze aangaven dat er geen kwaliteitsverschillen waren tussen de grote en kleinere auditbedrijven en dat de keuze van auditor niet gebaseerd mag zijn op willekeurige factoren zoals de grootte van bedrijven. Hierop heeft DeAngelo (1981) een onderzoek ingericht naar de relatie van grote auditkantoren en de auditkwaliteit.

Om deze relatie te kunnen onderzoeken, bekeek ze eerst hoe de auditsector was opgebouwd. In de auditsector zijn er erg hoge start-up kosten per klant. Dit houdt in dat de initiële markt voor auditdiensten perfect competitief is, aangezien alle auditors over dezelfde technieken beschikken, maar dit verandert eenmaal er een auditor gekozen is. Als er al een auditor werd aangesteld, heeft deze huidige auditor een kostenvoordeel ten opzichte van zijn mogelijke opvolgers. Op dit moment

verandert de relatie tussen de auditor en zijn cliënt in een bilateraal monopolie. De gekozen auditor kan zijn prijzen voor toekomstige audits namelijk laten stijgen zonder dat hij angst moet hebben om de klant te verliezen. Dit komt doordat er transactiekosten betaald moeten worden om van auditor te switchen. Niet alleen voor de klant, ook voor de auditor zijn er kosten verbonden aan de stopzetting van deze relatie. Dit zorgt er ook voor dat bij de initiële prijsaanvragen voor een audit veel bedrijven aan *lowballing*¹ gaan doen. Dit wil zeggen dat ze de prijs lager gaan zetten dan kostprijs om op deze manier de klant te kunnen binnenhalen. Een ander gevolg is dat de quasi-rentes klantspecifiek zijn. De quasi-rentes zijn de opbrengsten die de auditor uit deze relatie verkrijgt. De auditor die momenteel een relatie heeft met de cliënt is dan ook geneigd om de auditkwaliteit te verlagen als hij op deze manier de klant kan houden. Als de klant dit weet kan hij de auditor met ontslag bedreigen. Een rationele consument heeft dus de neiging om te denken dat langer aangestelde auditors niet onafhankelijk zijn en willen dus ook minder betalen voor aandelen van bedrijven die zich in deze situatie bevinden. De cliënt heeft er dus alle voordeel bij om een auditfirma te kiezen die een hogere onafhankelijkheid uitstraalt (DeAngelo, 1981).

Auditors die meer klanten hebben, zijn minder gemotiveerd om een slechte audit uit te voeren in het voordeel van een van hun klanten. Dit komt doordat als deze fraude ontdekt wordt, ze een grote kans hebben om andere klanten te verliezen. De auditors zullen dus een vergelijking moeten maken tussen de toekomstige quasi-rentes die ze krijgen van deze ene klant en de som van toekomstige quasi-rentes die ze zullen verliezen. Hun andere klanten zullen namelijk naar een andere auditor overstappen of slechts bereid zijn lagere prijzen te betalen als de slechte audit ontdekt wordt. Dit tweede deel van de afweging hangt dus af van het toekomstige loon dat verloren kan gaan en de kans dat hij betrapt zal worden bij het uitvoeren van deze slechte audit. Auditors met meerdere klanten zullen dus minder snel geneigd zijn om een slechte audit uit te voeren, omdat ze meer kunnen verliezen (DeAngelo, 1981).

Wanneer de quasi-rentes variëren per klant, zal er ook rekening gehouden moeten worden met het percentage van de totale quasi-rente waar deze klant verantwoordelijk voor is. Ook hier zullen de grote auditkantoren een voordeel hebben, omdat hun klantenportefeuille groter is en ze dus een hogere totale quasi-rente hebben. Klanten zullen dus niet enkel rekening houden met hoe groot een bepaalde klant is om de onafhankelijkheid van een auditor te bepalen, maar wel met het aandeel dat deze inneemt in de klantenportefeuille. Auditkantoren kunnen dit probleem op twee manieren oplossen. Of ze kunnen een lagere prijs vragen voor de audits van hun grootste klanten, of ze proberen op een andere manier betrouwbaarder over te komen. Een manier waarop dit laatste kan gebeuren is via een merknaam. Auditkantoren die op deze manier een reputatie hebben opgebouwd hebben namelijk meer te verliezen als ze betrapt worden op slechte audits (DeAngelo, 1981). Ze bij het uitvoeren niet enkel klanten verliezen, maar ook hun goede reputatie (Watts & Zimmerman, 1981). Ook de Big Four behoren tot deze groep, dit zijn namelijk grote

---

¹ In België zal er waarschijnlijk minder aan *lowballing* gedaan worden, omdat de auditor hier voor een periode van 3 jaar wordt aangesteld (art. 135, *Wetboek van Vennootschappen*).

bedrijven zijn met een gevestigde merknaam. Aangezien zij dus meer te verliezen hebben met een slechte audit dan andere kantoren, zou het kunnen dat ze ook objectiever proberen te zijn ten opzichte van de CEO's. Het is mogelijk dat deze auditors minder beïnvloedbaar zullen zijn door een machtige CEO, onder andere omdat ze minder te verliezen hebben als er gedreigd wordt met ontslag.

Niet alleen de grootte van de klantenportefeuille, maar ook de interne structuurverschillen tussen grotere en kleinere bedrijven hebben een impact op de auditkwaliteit. Grotere bedrijven hebben een voordeel ten opzichte van kleinere bedrijven met betrekking tot het monitoren van individuele auditors. De professionele organisaties zoals het IBR zullen beginnende bedrijfsrevisoren testen en ook zorgen voor permanente vorming, maar zijn niet in staat om elke afzonderlijke auditopdracht te beoordelen. De auditbedrijven zelf spelen dus een belangrijke rol in deze controles. Binnen grotere auditkantoren zal het makkelijker zijn om de verschillende auditors te monitoren. Dit komt onder andere omdat er meerdere niveaus zijn, een hoger niveau zal altijd het werk van het onderliggende niveau controleren. Op het hoogste niveau bevinden zich de partners. Bij belangrijke audits zal het werk van het auditteam van de ene partner nog door een extra partner gecontroleerd worden. Deze partner mag normaal niet betrokken geweest zijn bij voorgaande auditproces (Watts & Zimmerman, 1981). Een negatief effect van deze structuur en grootte is dat de individuele partners misschien een grotere motivatie hebben om valse audits af te leggen. Dit wordt echter gecounterd doordat partners de auditlonen met elkaar delen en elke partner dus maar een klein percentage van het loon van een klant krijgt. Hierdoor zijn ze minder gevoelig om voor een bepaalde klant een valse audit af te leggen (DeAngelo, 1981). Omdat de auditors van de Big Four auditbedrijven extra gecontroleerd worden, zullen ze minder gevoelig kunnen zijn voor de invloed van een machtige CEO. Aangezien de partners minder persoonlijk gewin zullen hebben bij een slechte audit, zouden ook zij misschien minder snel verleid kunnen worden door voorstellen van de CEO of sneller doorhebben als deze niet eerlijk is.

Het onderzoek naar de hogere auditkwaliteit van de Big Four is nog niet eenduidig, maar er zijn wel tekens dat het algemeen aanvaard wordt door de publieke opinie. Een voorbeeld hiervan zijn de audithonoraria. De prijzen die betaald worden voor een audit van de Big Four bedrijven zou gemiddeld 20 procent hoger liggen (Francis, 2004). Een hogere prijs zal ook alleen betaald worden als er verwacht wordt dat er een hogere kwaliteit geleverd wordt en dat er ook extra diensten uitgevoerd worden die deze meerprijs waard zijn. Deze meerprijs werd onder meer verantwoord doordat er meer uren gepresteerd waren om de audit uit te voeren en hierdoor ook meer controles uitgevoerd werden of dat de auditor die de audit uitvoerde meer expertise had in dit domein en hierdoor een hoger loon kon vragen (Francis, 2004; Knechel et al., 2013). Willekens en Achmadi (2003) vinden dat ook in de Belgische private markt premiumprijzen betaald worden voor grote auditkantoren. Dit kan erop wijzen dat mensen toch denken dat deze bedrijven een hogere auditkwaliteit zullen aanbieden al is dit niet bewezen voor de Belgische markt.

Aangezien er dus een kans is dat Big Four auditors beter audits zouden uitvoeren omdat ze meer te verliezen hebben bij het uitvoeren van een slechte audit, kan dit er voor zorgen dat ze minder beïnvloedbaar zullen zijn door de CEO. Ook de manier waarop hun organisatiestructuur is

opgebouwd zou een extra controle kunnen meebrengen, waardoor de invloed van een machtige CEO beperkt zou kunnen worden. Daarom zal er getest worden of het aanstellen van een Big Four auditor een invloed kan hebben op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit. Er zal dus onderzocht worden of het hebben van een Big Four auditor een invloed zal hebben op de hypothesen die eerder al werden opgesteld. We verwachten dat de invloed van de verschillende machtsvormen op de auditkwaliteit kleiner zal zijn als de organisatie geaudit wordt door een Big Four auditor. Volgende hypothesen kunnen hiervoor opgesteld worden:

H5: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de structurele macht en de auditkwaliteit.

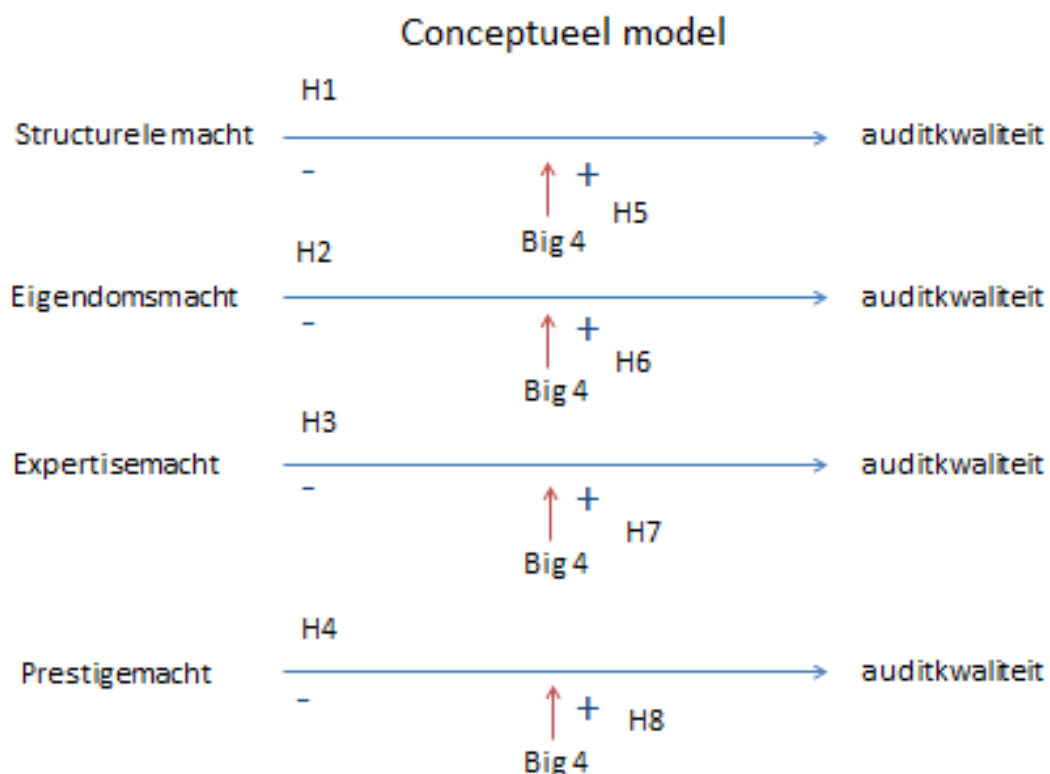
H6: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de eigendomsmacht en de auditkwaliteit.

H7: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de expertisemacht en de auditkwaliteit.

H8: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de prestigemacht en de auditkwaliteit.

In volgend conceptueel model worden alle hypothesen voorgesteld:

Figuur 3: Conceptueel model

4 Onderzoeksmethodologie

4.1 Databeschrijving

Verschillende methoden werden aangewend om de in het onderzoek gebruikte data te verzamelen. Er werd zowel gebruik gemaakt van de vragenlijst die werd uitgestuurd door Dr. Maarten Corten als van gegevens opgezocht op de Belfirstdatabank en de balanscentrale.

De vragenlijst van Dr. Corten werd opgestuurd naar alle Belgische private bedrijven die verplicht zijn een auditor aan te stellen. Deze vragenlijst werd, minstens gedeeltelijk, ingevuld door 740 CEO's en werd ook als basis gebruikt om de bijkomende informatie op te zoeken. Uit deze vragenlijst zullen de maatstaven voor het meten van CEO macht verkregen worden.

Voor het berekenen van de maatstaf voor auditkwaliteit en de controlevariabelen werd gebruik gemaakt van de Belfirstdatabank. Deze databank bevat de gegevens van de laatste tien jaar van meer dan 2 miljoen ondernemingen in België en Luxemburg. Deze databank bevat onder andere jaarrekeningen van deze ondernemingen, maar ook financiële kerncijfers, ratio's en juridische informatie (Bureau Van Dijk, 2016). De financiële gegevens die nodig waren om de controlevariabelen en de maatstaf voor auditkwaliteit te berekenen, werden hier dan ook uit gehaald voor de ondernemingen in de steekproef.

Hiernaast werd ook voor elke organisatie nagekeken door wie ze geaudit werd in boekjaar 2014. Dit gebeurde aan de hand van de jaarrekeningen die terug te vinden zijn in de balanscentrale van de Belgische nationale bank. Hier kunnen alle jaarrekeningen van Belgische organisaties met neerleggingsplicht geconsulteerd worden door het publiek. Op deze manier werd ook de informatie verzameld om de moderator Big Four auditor te kunnen meten.

Er werd bij dit onderzoek gekozen om gebruik te maken van de gegevens van het boekjaar 2014. Dit omdat de vragenlijst die werd uitgestuurd betrekking had op dit boekjaar en omdat dit het laatste jaar is waarvan de jaarrekeningen al werden neergelegd tijdens het onderzoek. Aangezien de meeste jaarrekeningen rond juni worden neergelegd bij de balanscentrale was het onmogelijk de jaarrekeningen van 2015 al te onderzoeken.

4.2 Variabelen

4.2.1 De afhankelijke variabele: auditkwaliteit

Er is grote onenigheid over hoe dat de auditkwaliteit juist gemeten moet worden (Dickins, Fay, & Reisch, 2014). Zoals Balsam, Krishnan en Yang (2003, p 71) aangeven is auditkwaliteit multidimensionaal en niet direct observeerbaar. Er bestaat dan ook niet één specifiek kenmerk van de auditor dat gebruikt kan worden als proxy. Dat is de reden waarom er dan ook veel verschillende manieren gebruikt worden om de auditkwaliteit te meten. Soms wordt er gebruik gemaakt van indicators van auditkwaliteit om de auditkwaliteit te meten. Zo wordt er vaak gebruikt

gemaakt van de merknaam of grootte van het auditkantoor (Balsam et al., 2003). Het aanstellen van een Big Four auditor wordt dus gezien als een maatstaf voor auditkwaliteit (Becker, Defond, Jiambalvo, & Subramanyam, 1998). In de Belgische context is echter nog niet bewezen dat Big Four auditors effectief een hogere auditkwaliteit bieden. Deze maatstaf en andere indicatoren worden minder vaak gebruikt wanneer auditkwaliteit de afhankelijke variabele is.

Er kan echter ook gebruik gemaakt worden van een controlemechanisme dat na de audit aangeeft of de audit van goede kwaliteit was. Er kan namelijk gekeken worden naar de voorspelling die de auditor in zijn auditverslag gaf over het al dan niet voortbestaan van de onderneming en of deze correct was of niet. Dit leunt ook aan bij hoe auditfaling wettelijk gezien wordt, hierbij wordt immers aangenomen dat er pas een faling is wanneer dit voor de rechtbank bewezen is. Dit kan natuurlijk ook pas wanneer het auditverslag geen correcte voorspellingen gaf (Francis, 2011). Voor dit onderzoek zal het echter niet mogelijk zijn om dit te beoordelen omdat het onderzoek gevoerd wordt in boekjaar 2014, het laatst beschikbare boekjaar. Hierbij komt ook dat deze manier om de auditkwaliteit te meten weinig gebruikt wordt.

Als er echter getest wordt of een bepaalde variabele een indicator is voor de auditkwaliteit wordt er gebruik gemaakt van *earnings management* (Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Ook Dickins et al. (2014) geven aan dat *earnings management* vaak gebruikt wordt in wetenschappelijk onderzoek als een proxy voor de auditkwaliteit. *Earnings management* wordt eveneens gebruikt wanneer auditkwaliteit de afhankelijke variabele is, zoals in dit onderzoek het geval is. Daarnaast is het mogelijk om *earnings management* te gebruiken zonder dat er gegevens over het volgende boekjaar nodig zijn. In deze masterproef zal er daarom gebruik gemaakt worden van *earnings management* om de auditkwaliteit te meten.

Er zijn twee observeerbare uitkomsten van het auditproces, namelijk het auditrapport en de geauditeerde jaarrekening. Het auditrapport is volledig onder de controle van de auditor, de jaarrekening daarentegen is opgesteld door het management, maar wel beïnvloed door de audit (Francis, 2011). Het auditverslag kan gebruikt worden om na te kijken of het advies over het voortbestaan van de onderneming correct is. Dit is een duaal proces, ofwel was het advies correct, ofwel niet. Het auditverslag kan echter ook gebruikt worden als de auditkwaliteit als een continuüm gezien wordt. Hierbij is slechte auditkwaliteit niet enkel het incorrect voorspellen van het voortbestaan van de onderneming, maar ook het niet aangeven van defecten in de financiële staten die wel gevonden werden, of gevonden hadden moeten worden. Men gaat dus niet kijken of het auditverslag de toekomst correct voorspeld heeft, maar wel of het juiste auditverslag is opgesteld gegeven de financiële omstandigheden waarin de klant zich bevond. De geauditeerde jaarrekening wordt geproduceerd door de klant, na advies van de auditor, dit document kan dus helpen de waarde van de auditkwaliteit te bepalen. Er zal dus gekeken worden naar de *earnings quality*. *Earnings quality* wordt namelijk bepaald door de karakteristieken van de audit. Indien er systematische verschillen gevonden kunnen worden in de *earnings quality*, zouden de auditkarakteristieken hiervoor verantwoordelijk kunnen zijn en zou er dus ook sprake kunnen zijn van verschillen in auditkwaliteit (Francis, 2011). *Earnings quality* heeft te maken met hoeveel *earnings management* er wordt uitgevoerd. Lin en Hwang (2010) gebruiken de definitie van

Schipper (1989) om *earnings management* te duiden: “purposeful intervention in the external financial reporting process with the intent of obtaining private gain”. Om dit *earnings management* te meten wordt er vaak gebruik gemaakt van *discretionary accruals* als een proxy (Lin & Hwang, 2010).

In een ideale wereld zou een onderzoeker alle manipulaties kunnen zien die het management heeft toegepast op de financiële resultaten. Zo zou hij dan ook kunnen bekijken in hoeverre er aan *earnings management* gedaan werd. Aangezien dit niet mogelijk is, zal er gebruik gemaakt moeten worden van een proxy. Healy (1985) gebruikte de operationele cashflow als proxy voor wat de inkomsten geweest zouden zijn. Hierbij stelt Healy (1985) dat de totale manipulaties gelijk zijn aan de totale accounting *accruals* van de periode. Dit is dus het verschil in de gerapporteerde inkomsten van die periode en de reële operationele cashflow over dezelfde periode. Volgens DeAngelo (1986) zal de schatting door het gebruiken van *accruals* preciezer zijn, doordat ze ook de subtielere technieken van *earnings management* bovenbrengen. In een onderzoek uit 1983 wees Healy er echter al op dat ook het gebruik van de *accrual* methode zijn beperkingen had (in DeAngelo, 1986). De totale *accruals* bestaan namelijk uit *discretionary* en *non-discretionary accruals*. Volgende formule geldt dus $AC_1 = DA_1 + NA_1$. Als de totale *accruals* voornamelijk uit *non-discretionary accruals* bestaat zal deze techniek een slechte proxy worden. *Non-discretionary accruals* zijn namelijk aanpassingen die gemaakt worden aan de kasstromen omdat ze verplicht zijn door de accounting standaarden. *Discretionary accruals* zijn de aanpassingen aan de kasstromen die managers kiezen door te voeren en waar we dus eigenlijk naar op zoek zijn (DeAngelo, 1986).

Discretionary accruals kunnen op verschillende manieren gemeten worden. DeAngelo (1986) ontwikkelde een model waarbij ze de abnormale *accruals* zal zoeken. Doordat in de realiteit de *non-discretionary accruals* vaak vrij groot en negatief blijken te zijn, kan er beter gekeken worden naar de verandering in *accruals*. De *accruals* die verwacht kunnen worden als er geen *earnings management* wordt toegepast zijn de totale *accruals* van de vorige periode (t-1). Deze zullen dan vergeleken worden met de *accruals* van de huidige periode (t). Een verandering in *accruals* zal dus wijzen op abnormale *accruals* of *earnings management*. Eerst zullen de totale abnormale *accruals* gezocht worden, dit is dus de verandering in de abnormale *accruals* tussen t en t-1.

$$\Delta TA_t = (TA_t - TA_{t-1}) = (DA_t - DA_{t-1}) + (NDA_t - NDA_{t-1}) \quad 4.1$$

DeAngelo (1986) test in haar onderzoek op een significant understatement van de inkomsten door *earnings management*. Dit kan ze aantonen omdat er van wordt uitgegaan dat het verschil tussen de *non-discretionary accruals* tussen twee jaren verwaarloosbaar zou moeten zijn. Ze gaat er dus van uit dat $(NDA_t - NDA_{t-1})$ gelijk is aan nul en de verandering van de *accruals* tussen de opeenvolgende jaren voortkomt uit de verandering in *discretionary accruals*. In het model van DeAngelo zullen de *non-discretionary accruals* dan ook op volgende manier gemeten kunnen worden.

$$NDA_t = TA_{t-1} \quad 4.2$$

Jones (1991) gaat de methode van (DeAngelo, 1986) verfijnen, zodat er ook rekening wordt gehouden met de economische omgeving. *Discretionary accruals* zijn bijvoorbeeld een functie van de inkomsten en deze worden beïnvloed door de economische omgeving. Jones (1991) identificeerde volgende verwachtingsmodel om de totale *accruals* te meten. Hierbij wordt er gecontroleerd voor de economische omstandigheden.

$$\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \alpha_i \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_{1i} \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_{2i} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it} \quad 4.3$$

Met

- TA_{it} is de totale *accruals* in jaar t van onderneming i
- ΔREV_{it} zijn de inkomsten in jaar t min de inkomsten in jaar t-1 voor onderneming i
- PPE_{it} zijn de vaste activa van onderneming i in jaar t
- A_{it-1} zijn de totale activa van onderneming i voor het jaar t-1
- $i = 1, \dots, N$ voor het aantal bedrijven in de steekproef (N is minstens 23)

De economische omstandigheden worden gemeten door de vaste activa van de onderneming in jaar t en de verandering in de inkomsten tussen jaar t en het voorgaande jaar. De inkomsten zijn opgenomen omdat ze een objectieve maatstaf zijn voor de operationele activiteiten van de organisatie voordat de managers manipulaties kunnen uitvoeren. De vaste activa van de onderneming worden toegevoegd aan de formule omdat er zo gecontroleerd kan worden voor het afschrijvingsgedeelte van de *non-discretionary accruals*.

In dit model zijn de *non-discretionary accruals* dan ook niet meer constant. Ze zullen op volgende manier geschat worden:

$$NDA_t = \alpha_i \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_{1i} \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_{2i} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) \quad 4.4$$

De verwachtingserror voor de formule is gelijk aan de *discretionary accruals* op tijdstip t, deze zal dus ook gebruikt moeten worden als er onderzoek wordt gedaan naar *earnings management*.

$$\mu_{it} = \frac{TA_{it}}{A_{it-1}} - \left(\alpha_i \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_{1i} \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_{2i} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) \right) \quad 4.5$$

In het Jones Model wordt de assumptie gemaakt dat de inkomsten *nondiscretionary* zijn. Dit zal het Modified Jones Model van Dechow, Sloan en Sweeney (1995) nog proberen weg te werken. De aanpassing moet er voor zorgen dat de fout die optreedt als er toch inkomsten *discretionary* zijn, kleiner wordt. Hiervoor gaat de term $\beta_{1i}[\Delta REV_{it}/A_{it-1}]$ aangepast worden. Van de verandering in inkomsten zal namelijk de veranderingen in vorderingen nog worden afgetrokken. Waar het Jones Model impliciet aanneemt dat de veranderingen in inkomsten niet beïnvloed worden door de *discretionary accruals*, neemt het Modified Jones Model aan dat alle veranderingen in verkopen op krediet het gevolg zijn van *earnings management*. Dit wordt aangenomen, omdat het makkelijker is om verkopen die op krediet betaald worden toe te wijzen aan de verkeerde periode, dan producten die in cash vergoed worden. De totale *accruals* zullen dan op volgende manier worden weergegeven:

$$\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \alpha_i \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_{1i} \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_{2i} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it} \quad 4.6$$

De *non-discretionary accruals* zullen dan op volgende manier geschat worden:

$$NDA_t = \alpha_i \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_{1i} \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_{2i} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) \quad 4.7$$

Met

- TA_{it} is de totale *accruals* in jaar t van onderneming i
- ΔREV_{it} zijn de inkomsten in jaar t min de inkomsten in jaar t-1 voor onderneming i
- ΔREC_{it} zijn de vorderingen in jaar t min de vorderingen in jaar t-1 voor onderneming i
- PPE_{it} zijn de vaste activa i in jaar t
- A_{it-1} zijn de totale activa van onderneming i voor het jaar t-1
- $i = 1, \dots, N$ voor het aantal bedrijven in de steekproef (N is minstens 23)

Deze modellen van *earnings management* kunnen op twee manieren gemeten worden. Via een *time-series approach* of via een *cross-section* per industrie. Beide manieren hebben hun beperkingen. Zo gaat de *time-series approach* ervan uit dat de geschatte parameters tijdelijk constant blijven en bij de *cross-sectionele* schatting wordt er vanuit gegaan dat organisaties uit dezelfde industrie homogeen zijn (Larcker & Richardson, 2004). Bartov, Gul en Tsui (2000) onderzochten of het *cross-sectionele* Modified Jones Model beter presteerde dan de *time-series approach* van hetzelfde model als het gaat over auditkwalificaties. Zij vonden dat het *cross-sectionele* model beter *earnings management* kon identificeren. Er zal dan ook gekozen worden om gebruik te maken van een *cross-sectionele approach* en niet van een *time-series approach*. Een tweede reden voor deze keuze is dat om de *time-series approach* te kunnen uitvoeren er minstens gegevens van 10 jaren per onderneming beschikbaar moeten zijn voor het onderzoek (Dechow et al., 1995). Dit zou dus de steekproef enorm verkleinen. Bij het *cross-sectionele* model verandert niet veel aan de formule. De parameters zullen enkel niet over verschillende jaren per organisatie onderzocht worden, maar voor een jaar per sector (Bartov et al., 2000; DeFond & Subramanyam, 1998).

Sinds dit model uit 1995 zijn er nog verschillende kleine aanpassingen voorgesteld om het model te verbeteren. Zo gaan Larcker en Richardson (2004) een *book-to-market ratio* en de operating cashflow toevoegen aan hun model. De *book-to-market ratio* wordt toegevoegd als een proxy voor de verwachte groei van de onderneming. Groeiende bedrijven worden verwacht om grote *accruals* te hebben. Deze groei kan gepaard gaan met investeringen in onder andere de voorraden. Onder deze omstandigheden hoeft deze groei in investeringen dus niets te maken te hebben met opportunistisch gedrag van het management. Dit wordt niet meegerekend in het gewone Modified Jones Model. De tweede parameter die ze toevoegen aan het model van Dechow et al. (1995) is de operating cashflow. Dit is omdat Dechow et al. (1995) zelf al aangaven dat hun model niet goed werkt als de bedrijven uitzonderlijk presteren. Deze variabele moet dit probleem uitzuiveren (Larcker & Richardson, 2004). Dit model zal echter niet gebruikt worden aangezien de bedrijven uit het onderzoek niet genoteerd staan op de beurs.

Kothari, Leone en Wasley (2005) hebben de ROA nog toegevoegd aan hun model. Ook zij hebben deze variabele toegevoegd omdat het model van Dechow et al. (1995) niet werkt bij uitzonderlijke prestaties. Deze variabele gaat het probleem nog niet helemaal oplossen, maar al wel een extra controle bieden. Ze geven aan dat het gebruik van de ROA van jaar t beter werkt dan de ROA van het voorgaande jaar. Ook gaan ze gebruik maken van een constante, terwijl andere modellen dit niet doen. De redenen hiervoor zijn dat het een extra controle geeft voor heteroskedasticiteit en het zal ook duidelijkere resultaten opleveren.

$$\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_4 (ROA_{it}/A_{it-1}) + \varepsilon_{it} \quad 4.8$$

De *non-discretionary accruals* zullen op volgende manier geschat worden:

$$NDA_t = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \beta_4 (ROA_{it}/A_{it-1}) \quad 4.9$$

Dechow, Hutton, Kim en Sloan (2012) stellen dat hun aanpassing wel voor duidelijk betere resultaten zorgt. In hun model zorgen ze er immers voor dat de toegepaste manipulaties op een later moment worden rechtgezet. Aangezien hun model pas in 2012 werd gepubliceerd, zijn er nog niet veel onderzoeken gevoerd met dit nieuwe model, dit zal dan ook niet gebruikt worden.

Er zal in deze masterproef ook geopteerd worden om de absolute waarde van de *discretionary accruals* te gebruiken als afhankelijke variabele. Dit komt omdat er in België twee vormen van winstmanipulaties worden toegepast. Sommige bedrijven zullen proberen de winsten te verhogen en zo hun stakeholders laten merken dat het goed gaat met de organisatie. Andere organisaties zullen er echter voor opteren om de winsten te laten dalen, dit omdat in België de belastinggrondslag berekend wordt op de winst van de vennootschap (Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Omdat er dus op voorhand niet voorspeld kan worden of de organisaties in onze steekproef eerder winstverhogende of winstverlagende manipulaties zullen toepassen wordt er geopteerd om de *discretionary accruals* te meten met hun absolute waarde. Op deze manier kan de impact van beide mechanismes getest worden (Francis, Maydew, & Sparks, 1999; Gaeremynck, Van Der Meulen, & Willekens, 2008).

Aangezien de meeste onderzoeken nog steeds gebruik maken van het Modified Jones Model, zal dit model ook gebruikt worden om de *discretionary accruals* te berekenen in deze masterproef. Om de robuustheid van de resultaten te bekijken zal er nadien nog een additionele analyse worden uitgevoerd met het model van Kothari et al. (2005).

4.2.2 De onafhankelijke variabele: CEO macht

Eerder werd al besproken hoe en waar CEO's hun macht kunnen halen. In deze paragraaf zal onderzocht worden op welke manier die macht gemeten kan worden.

Zoals in '3.3 Macht van de CEO' al aangegeven werd, heeft Finkelstein (1992) vier manieren gedefinieerd waarop een CEO macht kan verkrijgen. Hij ontwikkelde dan ook maatstaven die bij

deze vier soorten macht pasten. Ook Daily en Johnson (1997) baseerden zich op deze vier soorten om de macht van de CEO te meten. Omdat Finkelstein (1992) de macht van de CEO zeer uitgebreid definieerde en hij ook een uitgebreid assortiment van maatstaven hanteert om deze te meten, zullen we in dit onderzoek volgens deze maatstaven te werk gaan. Andere onderzoeken die de macht van de CEO op een andere manier meten, maken ook vaak gebruik van één van de vernoemde maatstaven (Adams, Almeida, & Ferreira, 2005; Friedman, 2014; Haynes & Hillman, 2010; Xiaoyan, Lei, Lawrence, & Smith, 2014).

4.2.2.1 Maatstaven voor het meten van de structurele macht

CEO duality, zoals eerder al uitgelegd is een CEO met CEO duality ook de voorzitter van de raad van bestuur. Dit geeft de CEO een hogere structurele macht dan CEO's die zich niet in deze positie bevinden. CEO duality zal gemeten worden via een dummyvariabele waarbij de waarde één wordt toegekend als de CEO ook voorzitter van de raad van bestuur is en waarde nul als dit niet het geval is. Ook Daily en Johnson (1997) opteerden voor CEO-duality om de structurele macht van de CEO te meten.

Het percentage van **niet-onafhankelijke bestuurders** is de tweede manier waarop de structurele macht van de CEO bepaald zal worden. Een CEO zal immers meer structurele macht verkrijgen als er meer niet-onafhankelijke bestuurders in de raad van bestuur zetelen. Daily en Johnson (1997) gebruiken het percentage onafhankelijke bestuurders, wat in essentie hetzelfde meet.

4.2.2.2 Maatstaven voor het meten van de eigendomsmacht

Het percentage **aandelen van de organisatie dat de CEO bezit**, zal in dit onderzoek gebruikt worden als maatstaf voor de eigendomsmacht van de CEO. Deze maatstaf wordt zowel door Finkelstein (1992) als Daily en Johnson (1997) gebruikt om de eigendomsmacht vast te stellen.

Een dummyvariabele om vast te stellen of de **CEO de oprichter** van de organisatie is, zal eveneens als maatstaf gebruikt worden. De oprichter van de organisatie zal altijd een extra invloed hebben over de organisatie. Daily en Johnson (1997) en Finkelstein (1992) gebruikten ook deze maatstaf.

Om te bepalen of de **CEO deel uitmaakt van de familie, wanneer de organisatie een familiebedrijf is**, zal ook hiervoor een dummyvariabele toegevoegd worden. Net zoals de oprichter zelf een bepaalde invloed heeft op de organisatie geldt dit ook voor de rest van de familie bij familiebedrijven. Finkelstein (1992) en Daily en Johnson (1997) probeerden deze maatstaf te meten door observatie van de achternamen. In dit onderzoek zal de dummyvariabele worden gebruikt op basis van de vragenlijst die werd ingevuld door de CEO's in de steekproef. Hierin werd namelijk de vraag gesteld of de CEO deel uitmaakte van de familie.

Lewellyn en Muller-Kahle (2012) geven aan dat de eigendomsmacht van de CEO kan beïnvloed worden door de aanwezigheid van machtige aandeelhouders. Zo zullen institutionele investeerders, zoals pensioenfondsen, een grotere motivatie hebben om het management te monitoren en dus

ook meer actief zijn als aandeelhouders. Ook grootaandeelhouders zijn meestal erg ervaren en zullen beschikken over veel interne en externe informatie over de organisatie waardoor ze dus minder snel gemanipuleerd zullen kunnen worden door het management. Grootaandeelhouders van buiten de organisatie zullen er dus voor zorgen dat de macht van het management naar de aandeelhouders zal verschuiven. De aanwezigheid van machtige aandeelhouders zal daarom een negatief effect hebben op de macht van de CEO. De aanwezigheid van een **grootaandeelhouder** en de invloed van een institutionele of **professionele investeerder** zijn dus maatstaven voor de eigendomsmacht van de CEO. Ook deze invloed op de eigendomsmacht van de CEO zal getest worden via twee dummyvariabelen. Eén geeft weer dat er sprake is van een professionele investeerder en een tweede of er een grootaandeelhouder aanwezig is in de organisatie. De informatie hieromtrent zal weer uit de enquête gehaald worden.

4.2.2.3 Maatstaven voor het meten van expertisemacht

De eerste maatstaf om expertisemacht te meten is **ervaring**. Om dit te meten wordt het aantal functionele gebieden binnen en buiten de organisatie bekeken waarin de CEO ervaring heeft verworven. In de vragenlijst werden 8 verschillende gebieden aangebracht waar de CEO ervaring in zou kunnen hebben. Dit zijn de volgende: Marketing of verkoop, financiën, juridisch, productie, human resource management, aankoop of logistiek, ICT en onderzoek en ontwikkeling. Ervaring in andere gebieden kon bijkomend aangegeven worden en wordt meegerekend als een negende gebied. Het nummer dat bij deze variabele staat geeft dus het aantal functionele gebieden weer waarin een CEO ervaring heeft. Het minimum is nul en het maximum is negen. Ook Finkelstein (1992) en Daily en Johnson (1997) gebruikten een gelijkaardige maatstaf om expertisemacht te meten.

Ook de **duur van de aanstelling** zal een invloed hebben op de macht van de CEO. Een ervaren CEO zal automatisch meer expertise hebben over het managen van de onzekerheden uit de omgeving en de invloed van informatie die ze verkrijgen, wat tot meer expertisemacht zal leiden (Finkelstein, 1992). Finkelstein et al. (2009) geven aan dat CEO's die langer aangesteld zijn meer invloed zullen verkrijgen in de raad van bestuur en meer beloond zullen worden met aandelen omdat ze een patriarchaal aura ontwikkeld hebben. De al langer aangestelde CEO's zullen meer inspraak hebben in het nominatieproces van de leden van de raad, zullen minder gemonitord worden omdat de raad van bestuur hen meer vertrouwt en hebben ook meer kans om in hun sociaal leven vaker met de leden van de raad in contact te komen. De lengte van de aanstelling van de CEO zal dus als maatstaf voor expertisemacht gebruikt worden.

4.2.2.4 Maatstaven voor het meten van prestigemacht

De eerste manier die aangehaald wordt is het **zetelen in externe raden van bestuur**. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met raden van bestuur van bedrijven met en zonder winst oogmerk. Als een CEO in raden van bestuur zetelt buiten de organisatie zal hij ook meerdere andere bestuurders leren kennen. Hij zal hierdoor makkelijker toegang krijgen tot de managementelite. Hierdoor zal zijn aanzien ten opzichte van andere CEO's toenemen. In de

masterproef werd er gebruik gemaakt van een dummyvariabele om te meten of een CEO deel uitmaakt van externe raden van bestuur.

Een tweede manier die aangehaald wordt in beide onderzoeken is of de CEO eliteonderwijs genoten heeft. In de context van de Verenigde Staten is dit een logische variabele aangezien daar sprake is van privéonderwijsinstellingen en elite-universiteiten zoals Harvard en Yale. In de Belgische context is dit echter moeilijker te meten aangezien hetzelfde diploma van een andere instelling hier niet als waardevoller beschouwd wordt. Er zal dus vooral gekeken worden naar het **niveau van opleiding**. Het antwoord op de vraag: wat is uw hoogst behaalde diploma, werd dan ook omgezet in een schaal van 1 tot 4 waarbij 1 een diploma lager of middelbaar onderwijs is, 2 is een diploma hoger onderwijs buiten de universiteit van het korte type, 3 is een diploma hoger onderwijs buiten de universiteit van het lage type en 4 geeft aan dat de CEO een universitair diploma bezit. Hierbij wordt er van uitgegaan dat het met een universitair diploma toch makkelijker zal zijn om toe te treden tot de managementelite.

4.2.2.5 Samenvatting maatstaven

Soort macht	Variabele	Meting maatstaf	Afkorting
Structurele macht	CEO duality	Dummyvariabele, 1 = CEO duality, 0 = geen CEO duality	CEO_PRES
	Niet-onafhankelijke bestuurders	Verhouding van de bestuurders die managers zijn of aandelen hebben in de organisatie, op het totaal aantal bestuurders	NOT_IND
Eigendoms macht	Aandelenpercentage CEO	Het percentage aandelen dat de CEO bezit in de organisatie	CEO_OWN
	CEO als oprichter	Dummyvariabele, 1 = CEO is de oprichter van de organisatie, 0 CEO = niet de oprichter	FOUNDER
	CEO deel van de familie	Dummyvariabele, 1 = de CEO maakt deel uit van de familie, 0 = CEO is geen deel van de familie	FAM_CEO

		of de organisatie is geen familiebedrijf	
	Grote aandeelhouder	Dummyvariabele, 1 = de organisatie beschikt over een aandeelhouder die meer dan 50 % van de aandelen bezit, 0 = de onderneming beschikt hier niet over.	MAJ_OWN
	Professionele aandeelhouder	Dummyvariabele, 1 = de organisatie beschikt over een aandeelhouder die zich professioneel met investeren bezighoud, 0 = de organisatie beschikt hier niet over	PROF_INV
Expertisemacht	Ervaring	Variabele met waardes 0 tot 9, geeft aan in hoeveel verschillende functionele gebieden de CEO ervaring heeft.	EXP
	Duur van de aanstelling	Het aantal jaren dat de CEO deze functie al uitvoerd	TENURE
Prestigemacht	Externe raad van bestuur	Dummyvariabele, 1 = de CEO zetelt in een externe raad van bestuur, 0 = de CEO doet dit niet	EXT_BOARD
	Hoogst behaalde diploma	Schaal van 1 tot 4, waarbij 1 een diploma lager of middelbaar onderwijs is en 4 een universitair diploma	EDUC

4.2.2.6 Samenstelling deelmachten

De maatstaven voor de verschillende vormen van macht van de CEO zullen handmatig worden samengesteld, zoals ook in andere onderzoeken gedaan wordt. Zo gaan Haynes en Hillman (2010) hun maatstaven van macht standaardiseren en sommeren. Haynes en Hillman (2010) zullen in hun onderzoek echter slechts gebruik maken van een totale variabele om de macht van de CEO te meten. Aangezien in dit onderzoek gebruik gemaakt wordt van meerdere soorten macht, zullen de sommen van de elementen ook nog gedeeld worden door het aantal elementen binnen de factor. Hierdoor zal de invloed van elk element even groot worden. De standaardisatie zal gebeuren met behulp van z-scores. Voor structurele macht geeft dit volgende berekening: $\text{structurele macht} = (z\text{-score CEO\_PRES} + z\text{-score NOT\_IND})/2$.

Om de robuustheid van de resultaten te meten, gaan we als tweede manier om de macht van de CEO samen te stellen een factoranalyse toepassen. Hoe dit juist in zijn werk gaat wordt duidelijker gemaakt in 5.2.3.1. In dit hoofdstuk zullen ook de uitkomsten van deze additionele analyse worden weergegeven.

4.2.3 Moderator: Big Four

De maatstaf voor het meten van de moderator Big Four is vrij eenvoudig. Er werd namelijk opgezocht voor elk van de organisaties door welke auditor ze geaudit werden in boekjaar 2014. Voor elk van de organisaties werd hierbij de dummyvariabele Big Four aangeduid. Deze geeft weer of de auditor wel of geen lid is van de Big Four. Als hij lid is, wordt dit weergegeven met een 1, zo niet dan krijgt deze maatstaf voor die bepaalde organisatie de waarde 0. Ook zullen er interactievariabelen worden opgesteld voor de verschillende soorten macht die gemeten zullen worden.

4.2.4 Controlevariabelen

Verschillende onderzoeken die auditkwaliteit meten via *discretionary accruals* gaan controleren voor de grootte, de schulden en operationele cashflow (Becker et al., 1998; Gaeremynck et al., 2008; Sercu, Vander Bauwhede, & Willekens, 2002; Vander Bauwhede & Willekens, 2004; Vander Bauwhede et al., 2003; Young, 1998). In landen waar de belastingvoet vrij hoog ligt en het laag houden van de belastinggrondslag dus belangrijk wordt, zoals in België, komt er vaak nog een controlevariabele voor de belastingen bij (Francis et al., 1999; Gaeremynck et al., 2008; Sercu et al., 2002; Van Tendeloo & Vanstraelen, 2008; Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Dit geldt natuurlijk enkel voor landen waar de geauditeerde financiële staten gebruikt worden om de belastinggrondslag te bepalen (Gaeremynck et al., 2008). Ook in dit onderzoek zal hiermee rekening gehouden worden.

Om te controleren voor de grootte van de organisatie zal in dit onderzoek gebruik gemaakt worden van de controlevariabele werknemers. Dit is een dummyvariabele die weergeeft of een organisatie meer of minder dan 100 werknemers heeft. De waarde 1 zal worden toegekend als dit quotum

bereikt is, anders zal de variabele voor die organisatie waarde 0 toegewezen krijgen. Volgens artikel 15 van het wetboek van vennootschappen is een organisatie in ieder geval groot als zij meer dan 100 mensen gemiddeld tewerkstelt². Deze organisaties zijn verplicht een ondernemingsraad op te richten. Deze heeft het recht om jaarlijks vragen te stellen aan de auditor over de financiële staten van de organisatie (Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Ook Sercu et al. (2002) geven weer dat de ondernemingsraad en de werknemers een belangrijke invloed kunnen hebben op de *discretionary accruals*. De werkgever moet namelijk in de ondernemingsraad, samen met de auditor, de financiële resultaten verantwoorden. Aangezien dit natuurlijk ook zijn impact kan hebben op de *discretionary accruals* zal hier dan ook voor gecontroleerd worden.

Om te controleren voor de schuldgraad zal in dit onderzoek gebruik gemaakt worden van twee controlevariabelen. De eerste variabele meet de financiële schuld op de totale activa en de tweede meet de schuld aan de leveranciers op de totale activa. Deze maatstaven worden beschreven in Vander Bauwhede en Willekens (2004) en werden gekozen omdat Belgische ondernemingen veel leningen aangaan bij banken en minder afhankelijk zijn van investeerders (Gaeremynck et al., 2008). Leningen bij financiële instellingen worden onderworpen aan bepaalde convenanten die niet geschaad mogen worden. Het is dus niet ondenkbaar dat de *discretionary accruals* hierdoor beïnvloed kunnen worden (Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Daarnaast zijn leverancierskredieten erg belangrijk in de Belgische context. Om de relatie met de leveranciers in te calculeren wordt ook hier voor gecontroleerd. Leveranciers zullen immers de financiële staten bekijken vooraleer ze beslissen betalingsuitstel te verlenen (Vander Bauwhede & Willekens, 2004).

Een andere controlevariabele die in dit onderzoek zal opgenomen worden, is de operationele cashflow. Deze variabele zal controleren voor uitzonderlijke prestaties van bedrijven (Vander Bauwhede & Willekens, 2004). Deze kunnen namelijk leiden tot meetfouten bij de meting van *discretionary accruals* (Young, 1998). De operationele cashflow zal ook gedeeld worden door de totale activa van het voorgaande jaar. Dit wordt ook in andere onderzoeken gedaan om effecten van grootte te beperken (Vander Bauwhede et al., 2003).

Als laatste controlevariabele zal de variabele belastingen worden toegevoegd. Deze variabele geeft aan of de organisatie het vorige boekjaar belastingen betaalde. Het al dan niet betalen van belastingen wordt gebruikt als een proxy voor de *tax loss carry-forwards*. Dit zijn verliezen op het belastbaar resultaat die in latere jaren gebruikt kunnen worden om het belastbaar resultaat te verlagen. Hierdoor zullen er in latere jaren minder belastingen betaald moeten worden. Deze kunnen echter niet gevonden worden in de jaarrekening, omdat het belastbaar resultaat niet gelijk is aan het bedrijfsresultaat. Het wel of niet betalen van belastingen het voorgaande jaar, zal dus als proxy gebruikt worden. Wanneer het voorgaande jaar geen belastingen betaald werden, kan er immers sprake zijn van een *tax loss carry-forward* (Gaeremynck et al., 2008; Vander Bauwhede & Willekens, 2004).

---

² Deze wet is sinds 1 januari 2016 aangepast, maar deze wet was van toepassing in boekjaar 2014 waarop het onderzoek betrekking heeft.

5 Empirisch onderzoek

5.1 Beschrijvende statistiek

5.1.1 Verwijderde variabelen

Doorheen het empirisch onderzoek werden er verschillende ondernemingen uit de steekproef verwijderd om verscheidene redenen. Hieronder zullen deze besproken worden. De oorspronkelijke steekproefgrootte bedroeg 740. Dit waren het aantal enquêtes dat terug ontvangen werd en die minstens gedeeltelijk ingevuld waren. Deze konden helaas niet allemaal gebruikt worden voor dit onderzoek. Als eerste werden de jaarrekeningen voor het boekjaar 2014 van de ondervraagde ondernemingen bekeken en waren we genoodzaakt acht ondernemingen te verwijderen waarvan de jaarrekening van het boekjaar 2014 nog niet beschikbaar was in maart 2016, het moment waarop het empirisch onderzoek gevoerd werd. Drie ondernemingen maakten in 2014 gebruik van een verlengd boekjaar waardoor deze gegevens moeilijker te vergelijken waren met de andere gegevens en werden dus ook niet in de steekproef toegelaten. Daarna werden er nog elf ondernemingen verwijderd uit de steekproef doordat ze geen commissaris hadden aangesteld in het boekjaar 2014.

Nadat deze eerste controle had plaatsgevonden, was het volgende aandachtspunt hoe volledig de enquête was ingevuld. Er werd daarom nagegaan of de CEO's alle gegevens die nodig waren voor het voeren van dit onderzoek hadden ingevuld. Hierbij bleken er vooral problemen op te duiken bij het invullen van de gegevens die nodig waren voor het berekenen van de onafhankelijke variabelen. Vooral de gegevens die betrekking hadden op de raad van bestuur werden slecht ingevuld. Dit kan onder meer verklaard worden door de lengte van de enquête. Deze vragen bevonden zich immers vrij achteraan in de vragenlijst. Omdat deze gegevens moeilijker ergens anders te vinden waren moesten deze organisaties uit de steekproef verwijderd worden. Er bleef een steekproef van 354 organisaties over.

Hiervan werden er nog zestien verwijderd omdat ze geen goedkeurend verslag hadden of omdat het auditverslag niet bij de jaarrekening gevoegd werd. Deze verwijdering werd doorgevoerd omdat de *discretionary accruals* maatstaf die we hanteren om auditkwaliteit te meten, minder goed werkt als er niet-goedkeurende verslagen worden opgenomen in de steekproef. De auditor zal in dit geval namelijk wel een goede verklaring en dus een goede auditkwaliteit geleverd hebben als hij opmerkte dat er te veel *accruals* waren en daarom niet goedkeurde. We houden dus een sample van 338 organisaties over.

5.1.2 Beschrijvende analyses

Om een beter inzicht te krijgen in de data die gebruikt zullen worden voor dit onderzoek, gaan we ze eerst van dichterbij bekijken. Zoals eerder al aangegeven moeten de *non-discretionary accruals*, voor de cross-sectionele analyse van de *discretionary accruals*, per industrie berekend worden. Het

minimale aantal organisaties per sector moet hierbij hoger liggen dan tien. In tabel 1 is zichtbaar dat dit inderdaad het geval is. We zien dat de meeste organisaties uit NACE BEL sectie g komen. In deze sectie bevinden zich organisaties die zich bezighouden met groot-en detailhandel en de reparatie van auto's en motorfietsen. We zien ook veel organisaties die zich in sectie c bevinden. Deze organisaties houden zich bezig met industrie. Sectie f bevat organisaties in de bouwnijverheid en bedrijven die aan vervoer en opslag doen bevinden zich in sectie h. Sectie j omhelst de informatica- en communicatiesector, sector m de vrije beroepen, wetenschappen en technische activiteiten en sector n bevat organisaties die zich bezighouden met administratieve en ondersteunende dienstverlening (FOD Economie, 2011).

Tabel 1: NACE BEL code 2008, verdeeld per sectie

	Frequency	Percent	Cumulative Percent
Waarde c	113	33,4	33,4
f	44	13,0	46,4
g	123	36,4	82,8
h	18	5,3	88,2
j	11	3,3	91,4
m	12	3,6	95,0
n	17	5,0	100,0
Total	338	100,0	

Hierna bekijken we de afhankelijke variabele. Dit zijn de *discretionary accruals* berekend via het Modified Jones Model (Dechow et al., 1995).

Tabel 2: Afhankelijke: discretionary accruals

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Mediaan	Std. Afwijking
Modified Jones	338	-0,41	0,41	0,0009	0,0073	0,12177

Aangezien dit een continue variabele is, wordt er eerst gecontroleerd voor outliers. Hierbij worden acht organisaties geïdentificeerd waarbij de waarde groter of kleiner was dan het gemiddelde plus of min drie keer de standaardafwijking. De overschreden positieve waarden worden vervangen door het gemiddelde plus drie keer de standaardafwijking, de negatieve waarden door het gemiddelde min drie keer de standaardafwijking. Deze waarden zien we dan ook terugkomen als het minimum en maximum in tabel 2. We zien dat er zowel negatieve als positieve *discretionary accruals* terug te vinden zijn. In tabel 3 wordt weergegeven dat de negatieve en positieve *discretionary accruals* ook ongeveer gelijk verdeeld zijn, al zijn er iets meer positieve *discretionary accruals* terug te vinden. Deze zijn in tabel 3 weergegeven met waarde 1. In tabel 4 kunnen we dan weer de gegevens terugvinden van de negatieve en positieve *discretionary accruals* apart.

Tabel 3: positieve en negatieve discretionary accruals

	Modified Jones	
	Frequency	Percent
Waarde ,00	159	47,0
1,00	179	53,0
Total	338	100,0

Tabel 4: Ogesplitst positieve en negatieve discretionary accruals

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Mediaan	Std. Afwijking
negatieveDescrAccr	159	-0,41	0,00	-0,0893	-0,0607	0,09081
positieveDescrAccr	179	0,00	0,41	0,0811	0,0553	0,08375

Aangezien we eerder hebben weergegeven dat de absolute *discretionary accruals* gebruikt zullen worden als afhankelijke variabele, zodat zowel het effect van de positieve als negatieve *discretionary accruals* samen gemeten kan worden, geeft tabel 5 ook de waardes van de absolute *discretionary accruals* weer.

Tabel 5: Absolute discretionary accruals

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Mediaan	Std. Afwijking
absdiscr	338	0,00	0,41	0,0847	0,0574	0,08621

In de volgende tabellen zullen de onafhankelijke variabelen van dichterbij bekeken worden. Van de continue variabelen wordt er gekeken naar het minimum, het maximum, het gemiddelde, de mediaan en de standaardafwijking. Aangezien al de gevonden waarden perfect de realiteit zouden kunnen weerspiegelen, zullen de outliers hiervoor dan ook niet bekeken worden. We zien dat in de steekproef zich CEO's bevinden met een variatie in de duur van hun aanstelling. Er zijn CEO's die hun huidige job nog maar één jaar uitoefenen maar ook CEO's die zich er al de laatste vijftig jaar mee bezig houden. Ook bij het aandeelhouderschap van de CEO zien we een grote diversiteit van CEO's zonder aandelen tot CEO's die alle aandelen bezitten. Ook bij het percentage van niet-onafhankelijke bestuurders zien we dat er zowel bedrijven zijn waar er geen onafhankelijke bestuurders zijn en raden van bestuur die enkel bestaan uit onafhankelijke bestuurders.

Tabel 6: onafhankelijke variabelen: continue variabelen

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Mediaan	Std. afwijking
TENURE	338	1,0	50,0	14,399	12,000	10,8085
CEO_OWN	338	,0000	100,00	25,637666	2,000	33,9262922
nietonafhankelijke	338	,00	100,00	85,1948	100,00	24,83219

Als er gekeken wordt naar de dummyvariabelen kunnen we het volgende vaststellen. In de gebruikte steekproef zijn er 48 bedrijven waar een van de aandeelhouders een professionele investeerder is. Iets minder dan de helft van de organisaties heeft een grote aandeelhouder en 137 CEO's zijn deel van de familie als het gaat over een familiebedrijf, wat het geval is in 193 gevallen.

Het valt ook op dat 63 CEO's ook de stichter zijn van hun organisatie en dat het vrij gebruikelijk lijkt te zijn om in externe raden van bestuur te zetelen. CEO duality komt in iets minder dan de helft van de gevallen voor.

Tabel 7: onafhankelijke variabelen: dummy variabelen

	Professionele investeerder		Grote aandeelhouder		CEO lid familie	
	Frequency	Percent	Frequency	Percent	Frequency	Percent
Waarde 0	290	85,8	189	55,9	201	59,5
Waarde 1	48	14,2	149	44,1	137	40,5
N	338	100	338	100	338	100
	Oprichter		Lid externe RvB		CEO duality	
	Frequency	Percent	Frequency	Percent	Frequency	Percent
Waarde 0	275	81,4	199	58,9	184	54,4
Waarde 1	61	18,6	139	41,1	154	45,6
N	338	100	338	100	338	100

Als we kijken naar de twee laatste maatstaven voor CEO macht dan zien we dat het aantal gebieden waarin de CEO's uit de steekproef ervaring hebben meestal tussen de één à drie liggen. Maar twee CEO's hebben in alle opgegeven domeinen ervaring. De CEO's zonder zijn personen die meteen hun zaak opstartten zonder eerst ergens anders gewerkt te hebben. De meeste CEO's uit de steekproef hebben een universitair diploma, maar ook de andere vormen van opleiding komen voor.

Tabel 8: Onafhankelijke variabelen: Opleiding

	Opleiding	
	Frequency	Percent
Waarde 1,0	34	10,1
2,0	57	16,9
3,0	61	18,0
4,0	186	55,0
Total	338	100,0

Tabel 9: Onafhankelijke variabelen: Ervaring

	Ervaring	
	Frequency	Percent
Waarde ,0	19	5,6
1,0	77	22,8
2,0	76	22,5
3,0	58	17,2
4,0	43	12,7
5,0	15	4,4
6,0	15	4,4
7,0	13	3,8
8,0	20	5,9
9,0	2	,6
Total	338	100,0

De moderator Big Four wordt gemeten door een dummyvariabele. We kunnen zien dat ongeveer een derde van de steekproef geaudit wordt door een Big Four auditor.

Tabel 10: Modererende variabele: Big Four

	Big4	
	Frequency	Percent
Waarde ,0	214	63,3
1,0	124	36,7
Total	338	100,0

Ook bij de controlevariabelen zien we continue en dummyvariabelen. Bij de continue variabelen wordt er eerst gekeken naar de outliers. Bij de variabele OpCashFlow, die de operationele cash flow weergeeft, worden er negen outliers geïdentificeerd. Deze hadden een waarde die groter of kleiner was dan het gemiddelde plus of min drie keer de standaardafwijking. De waarden van de positieve outliers worden veranderd in de waarde van het gemiddelde plus drie keer de standaardafwijking en de waarden van de negatieve outliers krijgen de nieuwe waarde van het gemiddelde min drie keer de standaardafwijking. Deze waarden kunnen teruggevonden worden in tabel 11 als het minimum en maximum. We zien dat er zowel organisaties met een positieve operationele cashflow in de steekproef zitten als organisaties met een negatieve operationele cashflows. We zien wel dat de gemiddelde operationele cashflow positief is. Ook bij de LevSchuld, de schuld aan leveranciers, werden twee outliers geïdentificeerd, ook hier werd de waarde aangepast zoals bij de OpCashFlow. We zien ook dat er organisaties zijn die geen gebruik maken van handelsschuld. Net zoals er bedrijven zijn die geen financiële schulden zijn aangegaan, bij deze continue variabele worden er vier outliers aangepast.

Tabel 11: Controlevariabelen: continue variabelen

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Mediaan	Std. Afwijking
OpCashFlow	338	-0,43	0,62	0,0958	0,0901	0,15038
LevSchuld	338	0,00	0,77	0,2208	0,1892	0,15976
FinanSchuld	338	0,00	0,51	0,0853	0,0185	0,12514

Als we naar de dummyvariabelen gaan kijken die als controlevariabele gebruikt zullen worden, zien we dat er slechts zestien ondernemingen in de steekproef zitten die geen belastingen betaald hebben in het vorige boekjaar. 106 ondernemingen hebben meer dan 100 werknemers en moeten dus een ondernemingsraad in het leven roepen.

Tabel 12: Controlevariabelen: dummyvariabelen

	Belastingen		Werknemers	
	Frequency	Percent	Frequency	Percent
Waarde ,00	16	4,7	232	68,6
1,00	322	95,3	106	31,4
Total	338	100,0	338	100

5.1.3 Multicollineariteit

In deze masterproef is er geen sprake van een dummyvariable trap, maar er werd wel getest op imperfecte multicollineariteit. De resultaten hiervan zijn terug te vinden in de bijlage. Er wordt gesproken over imperfecte multicollineariteit wanneer twee variabelen een collineariteit hebben van minstens 0,9. Soms wordt er gesproken van 0,8. De eerste analyse die gevoerd werd, is tussen de verschillende elementen die de macht van de CEO bepalen (zie bijlage 1). Hierbij zien we dat de variabele FAM_CEO, of de CEO is deel van de familie, correleert met het aandelenpercentage van de CEO met een correlatie van 0,714. Dit is de hoogste correlatie die gevonden werd bij deze analyse. Dit is op zich niet zo vreemd, aangezien een CEO die ook lid is van de familie is meer kans heeft om een hoger percentage aandelen te bezitten.

Hierna wordt er gekeken dat er multicollineariteit gevonden kan worden binnen de regressie die gebruikt zal worden om onze hypotheses te testen. Hierbij werden eveneens geen problemen geïdentificeerd wanneer er naar de correlaties gekeken werd. De hoogste correlatie is 0,489 tussen de eigendoms macht en de expertisemacht, maar geeft geen problemen om deze beide in de regressie te laten. De resultaten van deze analyse zijn terug te vinden in bijlage 2.

5.2 Regressieanalyses

5.2.1 Invloed van de verschillende soorten macht op de auditkwaliteit

Om hypotheses 1 tot en met 4 te testen zullen eerst analyses worden uitgevoerd waarbij de onafhankelijke variabelen handmatig werden samengesteld zoals weergegeven in de theorie. De eerste analyse die gevoerd wordt is een analyse waarbij de afhankelijke variabele de absolute

discretionary accruals zijn. Zoals ook al in 4.2.1 wordt weergegeven, worden deze ook in de meeste onderzoeken gebruikt.

$$AbsdiscrMJ = \beta_1 + \beta_2 \text{Structurele macht} + \beta_3 \text{Eigendoms macht} + \beta_4 \text{Expertisemacht} + \beta_5 \text{Prestige macht} + \beta_6 \text{Belastingen} + \beta_7 \text{Werknemers} + \beta_8 \text{OpCashFlow} + \beta_9 \text{FinanSchuld} + \beta_{10} \text{LevSchuld} \quad 5.1$$

Met:

- $AbdiscrMJ$ = absolute discretionary accruals opgesteld volgens het Modified Jones Model van Dechow et al. (1995)
- Belastingen = dummyvariabele voor het betalen van belastingen in t-1
- Werknemers = dummyvariabele voor meer dan 100 werknemers
- OpCashFlow = de operationele cash flow van jaar t
- FinanSchuld = de financiële schulden van jaar t
- LevSchuld = de schulden aan leveranciers van jaar t

Tabel 13: Regressieanalyse met de absolute discretionary accruals

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,084	,023		3,634	,000
	Structurele Macht	,016	,007	,143	2,487	,013
	Eigendoms macht	,002	,004	,025	,391	,696
	Expertisemacht	-,019	,007	-,180	-2,831	,005
	Prestigemacht	,003	,007	,023	,410	,682
	Belastingen	-,018	,022	-,044	-,822	,412
	Werknemers	,012	,010	,065	1,168	,243
	OpCashFlow	1,039E-5	,031	,000	,000	1,000
	LevSchuld	,049	,030	,090	1,604	,110
	FinanSchuld	,044	,039	,064	1,126	,261

a. Dependent Variable: absdiscrMJ

We kunnen zien dat zowel de structurele macht als de expertisemacht significant zijn op vijf procent bij deze analyse. Hierbij zien we dat de structurele macht de absolute *discretionary accruals* versterkt en de expertisemacht hen verlaagd. Regressie 5.1 heeft echter geen sterk verklarende kracht met een aangepaste R^2 van slechts 0,029. De aangepaste R^2 geeft het gecorrigeerde percentage verklaarde variantie weer. Het geeft dus aan hoe goed dit model de afhankelijke variabele verklaart. Hierbij komt ook dat er niet veel kan worden afgeleid uit de relatie van de verschillende machtssoorten met de absolute *discretionary accruals*. In België zal men namelijk om twee redenen aan *earnings management* doen. Als eerste om zijn winst mooier te laten lijken, dit zijn dus positieve *discretionary accruals*. De tweede manier is winstmanipulaties uitvoeren om minder belasting te moeten betalen, wat negatieve *discretionary accruals* zijn. Er werd eerst geopteerd om deze gegevens samen te onderzoeken, maar een gespreid onderzoek zal tot meer duidelijkheid leiden. De gegevens zullen dus getest worden voor de negatieve en de

positieve *discretionary accruals*, zodat ook hier een uitspraak over te vellen valt. Hiervoor zullen niet de absolute worden opgesplitst, maar zal er gebruik gemaakt worden van de originele *discretionary accruals* die werden opgesplitst in positieve en negatieve. Hiervoor zullen analyses 5.2 en 5.3 worden uitgevoerd.

Voor de positieve *discretionary accruals* zal volgende analyse getest worden:

$$\begin{aligned} \text{DiscretionaryMJ} = & \\ & \beta_1 + \beta_2 \text{Structurele macht} + \beta_3 \text{Eigendoms macht} + \beta_4 \text{Expertisemacht} + \beta_5 \text{Prestige macht} + \beta_6 \text{Belastingen} + \\ & \beta_7 \text{Werknemers} + \beta_8 \text{OpCashFlow} + \beta_9 \text{FinanSchuld} + \beta_{10} \text{LevSchuld, als Opgespldiscr} = 1 \end{aligned} \quad 5.2$$

De negatieve *discretionary accruals* zullen met analyse 5.3 getest worden:

$$\begin{aligned} \text{DiscretionaryMJ} = & \\ & \beta_1 + \beta_2 \text{Structurele macht} + \beta_3 \text{Eigendoms macht} + \beta_4 \text{Expertisemacht} + \beta_5 \text{Prestige macht} + \beta_6 \text{Belastingen} + \\ & \beta_7 \text{Werknemers} + \beta_8 \text{OpCashFlow} + \beta_9 \text{FinanSchuld} + \beta_{10} \text{LevSchuld, als Opgespldiscr} = 0 \end{aligned} \quad 5.3$$

Met:

- DiscretionaryMJ = discretionary accruals opgesteld volgens het Modified Jones model van Dechow et al. (1995)
- Belastingen = dummyvariabele voor het betalen van belastingen in t-1
- Werknemers = dummyvariabele voor meer dan 100 werknemers
- OpCashFlow = de operationele cash flow van jaar t
- FinanSchuld = de financiële schulden van jaar t
- LevSchuld = de schulden aan leveranciers van jaar t
- OpgespldiscrMJ = dummyvariabele die aangeeft of de discretionary accruals berekend volgens het Modified Jones Model positief of negatief zijn. De dummyvariabele heeft waarde 0 als de discretionary accruals negatief zijn.

In analyse 5.2 worden enkel de positieve *discretionary accruals* meegenomen en in analyse 5.3 enkel de negatieve *discretionary accruals*.

Tabel 14: Regressieanalyse met positieve discretionary accruals

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	,092	,027		3,388	,001
	Structurele macht	,010	,008	,089	1,214	,226
	Eigendomsmacht	,004	,005	,062	,703	,483
	Expertisemacht	-,025	,008	-,252	-3,009	,003
	Prestigemacht	,001	,008	,012	,162	,871
	Belastingen	-,070	,026	-,183	-2,703	,008
	Werknemers	,000	,013	,001	,012	,991
	OpCashFlow	,283	,046	,422	6,154	,000
	LevSchuld	,054	,038	,100	1,419	,158
	FinanSchuld	,068	,045	,111	1,511	,133

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = 1,00

Tabel 15: Regressieanalyse met negatieve discretionary accruals

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	-,074	,035		-2,114	,036
	Structurele macht	-,021	,010	-,173	-2,191	,030
	Eigendomsmacht	,001	,005	,012	,146	,884
	Expertisemacht	,010	,010	,084	,991	,323
	Prestigemacht	,003	,009	,023	,298	,766
	Belastingen	-,008	,033	-,019	-,253	,800
	Werknemers	-,027	,014	-,141	-1,847	,067
	OpCashFlow	,180	,043	,322	4,222	,000
	LevSchuld	-,036	,043	-,066	-,842	,401
	FinanSchuld	,047	,064	,057	,736	,463

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = ,00

We zien dat bij de positieve *discretionary accruals* de expertisemacht significant is op vijf procent en dat bij de negatieve *discretionary accruals* de structurele macht significant is. Deze twee soorten macht waren ook significant bij de absolute *discretionary accruals*. De expertisemacht heeft een verlagend effect op de positieve *discretionary accruals* en de structurele macht zal de negatieve *discretionary accruals* verhogen. De regressieanalyses van de positieve en negatieve *discretionary accruals* verklaren ook meer dan de regressie van de absolute *discretionary accruals*. De R² van de positieve *discretionary accruals* bedraagt 0,211 en van de negatieve 0,128.

Als we kijken naar de controlevariabelen bij de voorgaande analyses kunnen we het volgende opmerken. De controlevariabele belastingen is enkel significant bij de positieve *discretionary accruals*. Hier kunnen we ook vaststellen dat het teken van deze controlevariabele negatief is, wat logisch is. Belastingen moeten betaald worden op de winst, waardoor het moeten betalen van belastingen een negatief effect zal hebben op de winstverhogende *accruals*. Bij de controlevariabele werknemers zien we enkel een significantie bij de negatieve *discretionary accruals*. Het teken is hier ook negatief, wat betekent dat meer werknemers de winstverlagende manipulaties versterken. Dit zou verklaard kunnen worden doordat de neiging bestaat om de winst te laten dalen als de financiële cijfers voorgelegd moeten worden aan het personeel, opdat er minder redenen zijn voor het personeel om een loonsverhoging te vragen. De operationele cash flow is zeer significant bij de positieve en negatieve *discretionary accruals* en absoluut niet significant bij de absolute *discretionary accrual* en gaat de winstverlagende manipulaties tegenwerken en de winstverhogende in de hand werken. Dit kan verklaard worden doordat extreme cashflows gepaard gaan met extreme *discretionary accruals*, zoals ook wordt weergegeven bij Vander Bauwhede en Willekens (2004). De leveranciersschulden en de financiële schulden werden niet significant in deze analyses.

5.2.2 Invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit

In dit deel zullen de hypothesen 5 tot en met 8 getest worden. Deze hypothesen bevragen de invloed van de Big Four auditkantoren op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit. Als eerste zal er gekeken worden naar de regressieanalyse met de absolute *discretionary accruals* als onafhankelijken.

$$\begin{aligned}
 \text{AbsdiscrMJ} = & \beta_1 + \beta_2 \text{Structurele macht} + \beta_3 \text{Eigendoms macht} + \beta_4 \text{Expertisemacht} + \beta_5 \text{Prestige macht} + \\
 & \beta_6 \text{Belastingen} + \beta_7 \text{Werknemers} + \beta_8 \text{OpCashFlow} + \beta_9 \text{FinanSchuld} + \beta_{10} \text{LevSchuld} + \beta_{11} \text{Big4} + \\
 & \beta_{12} \text{Big4StructMacht} + \beta_{13} \text{Big4EigdMacht} + \beta_{14} \text{ExptMacht} + \beta_{15} \text{PrestMacht}
 \end{aligned}
 \tag{5.4}$$

Met:

- AbsdiscrMJ = absolute discretionary accruals opgesteld volgens het Modified Jones Model van Dechow et al. (1995)
- Belastingen = dummyvariabele voor het betalen van belastingen in t-1
- Werknemers = dummyvariabele voor meer dan 100 werknemers
- OpCashFlow = de operationele cash flow van jaar t
- FinanSchuld = de financiële schulden van jaar t
- LevSchuld = de schulden aan leveranciers van jaar t
- Big4 = dummyvariabele voor geaudit in 2014 door een Big Four auditkantoor
- Big4StructMacht = interactieterm van de Big Four en de structurele macht
- Big4EigdMacht = interactieterm van de Big Four en de eigendoms macht
- Big4ExptMacht = interactieterm van de Big Four en de expertisemacht
- Big4PrestMacht = interactieterm van de Big Four en de prestigemacht

Tabel 16: Regressieanalyse Big Four met absolute discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	,084	,024		3,543	,000
	Structurele macht	,010	,009	,089	1,163	,246
	Eigendomsmacht	,002	,005	,037	,464	,643
	Expertisemacht	-,016	,008	-,150	-2,102	,036
	Prestigemacht	,003	,008	,023	,326	,744
	Belastingen	-,019	,022	-,047	-,864	,388
	Werknemers	,012	,011	,063	1,108	,269
	OpCashFlow	-,002	,032	-,003	-,049	,961
	FinanSchuld	,047	,040	,068	1,176	,241
	LevSchuld	,051	,031	,094	1,660	,098
	BIG4 (2014)	-,003	,012	-,018	-,282	,778
	Big4StructMacht	,014	,014	,078	1,052	,294
	Big4EigdMacht	-,001	,009	-,007	-,090	,928
	Big4ExptMacht	-,017	,018	-,069	-,908	,364
	Big4PrestMacht	-,002	,014	-,010	-,139	,889

a. Dependent Variable: absdiscrMJ

We zien hier dat, hoewel de expertisemacht significant is, er geen significanties kunnen gevonden worden voor de variabele Big Four of voor de interactietermen. Uit deze regressieanalyse kan dus niet worden afgeleid dat de Big Four een invloed heeft op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit. Aangezien ook deze analyse een lage verklarende kracht heeft, de aangepaste R^2 bedraagt slecht 0,020, zullen ook de analyses met de negatieve en de positieve *discretionary accruals* worden getest.

Voor het testen van de positieve *discretionary accruals* zal de volgende regressie gebruikt worden:

$DiscretionaryMJ =$

$$\beta_1 + \beta_2 Structurele\ macht + \beta_3 Eigendomsmacht + \beta_4 Expertisemacht + \beta_5 Prestige\ macht + \beta_6 Belastingen + \beta_7 Werknemers + \beta_8 OpCashFlow + \beta_9 FinanSchuld + \beta_{10} LevSchuld + \beta_{11} Big4 + \beta_{12} Big4StructMacht + \beta_{13} Big4EigdMacht + \beta_{14} ExptMacht + \beta_{15} PrestMacht, als\ Opgespldiscr = 1 \quad 5.5$$

De negatieve *discretionary accruals* zullen op de volgende manier getest worden:

$DiscretionaryMJ =$

$$\beta_1 + \beta_2 Structurele\ macht + \beta_3 Eigendomsmacht + \beta_4 Expertisemacht + \beta_5 Prestige\ macht + \beta_6 Belastingen + \beta_7 Werknemers + \beta_8 OpCashFlow + \beta_9 FinanSchuld + \beta_{10} LevSchuld + \beta_{11} Big4 + \beta_{12} Big4StructMacht + \beta_{13} Big4EigdMacht + \beta_{14} ExptMacht + \beta_{15} PrestMacht, als\ Opgespldiscr = 0 \quad 5.6$$

Met:

- DiscretionaryMJ = discretionary accruals opgesteld volgens het Modified Jones model van Dechow et al. (1995)
- Belastingen = dummyvariabele voor het betalen van belastingen in t-1
- Werknemers = dummyvariabele voor meer dan 100 werknemers
- OpCashFlow = de operationele cash flow van jaar t
- FinanSchuld = de financiële schulden van jaar t
- LevSchuld = de schulden aan leveranciers van jaar t
- OpgespldiscrMJ = dummyvariabele die aangeeft of de discretionary accruals berekend volgens het Modified Jones Model positief of negatief zijn. De dummyvariabele heeft waarde 0 als de discretionary accruals negatief zijn.
- Big4 = dummyvariabele voor geaudit in 2014 door een Big Four auditkantoor
- Big4StructMacht = interactieterm van de Big Four en de structurele macht
- Big4EigdMacht = interactieterm van de Big Four en de eigendoms macht
- Big4ExptMacht = interactieterm van de Big Four en de expertisemacht
- Big4PrestMacht = interactieterm van de Big Four en de prestigemacht

Tabel 17: Regressieanalyse Big Four met positieve discretionary accruals, moderator Big Four

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
	B	Std. Error	Coefficients Beta		
1 (Constant)	,091	,029		3,190	,002
Structurele macht	,000	,011	,004	,045	,964
Eigendoms macht	,007	,006	,115	1,076	,284
Expertisemacht	-,021	,009	-,217	-2,300	,023
Prestigemacht	,000	,011	,003	,029	,977
Belastingen	-,072	,026	-,188	-2,711	,007
Werknemers	-,001	,014	-,007	-,096	,924
OpCashFlow	,277	,047	,412	5,839	,000
FinanSchuld	,078	,047	,126	1,667	,097
LevSchuld	,057	,039	,104	1,459	,146
BIG4 (2014)	-,001	,014	-,007	-,094	,925
Big4StructMacht	,020	,017	,112	1,213	,227
Big4EigdMacht	-,006	,011	-,061	-,568	,571
Big4ExptMacht	-,017	,023	-,076	-,729	,467
Big4PrestMacht	,001	,017	,006	,066	,947

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = 1,00

Tabel 18: Regressieanalyse Big Four met negatieve discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
		B	Std. Error	Beta	t	
1	(Constant)	-,075	,036		-2,077	,040
	Structurele macht	-,020	,013	-,164	-1,550	,123
	Eigendomsmacht	,005	,007	,074	,714	,477
	Expertisemacht	,004	,012	,031	,323	,747
	Prestigemacht	,002	,011	,020	,218	,828
	Belastingen	-,009	,034	-,021	-,267	,790
	Werknemers	-,027	,015	-,141	-1,789	,076
	OpCashFlow	,178	,044	,317	4,056	,000
	FinanSchuld	,059	,066	,072	,897	,371
	LevSchuld	-,039	,044	-,072	-,897	,371
	BIG4 (2014)	,004	,018	,019	,203	,840
	Big4StructMacht	-,001	,020	-,006	-,062	,951
	Big4EigdMacht	-,013	,012	-,109	-1,048	,296
	Big4ExptMacht	,028	,027	,106	1,044	,298
	Big4PrestMacht	,004	,022	,016	,172	,864

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = ,00

Ook bij deze analyses kunnen we vaststellen dat de variabele Big Four en de interactietermen geen significante invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit ondersteunen.

5.2.3 Additionele analyses

5.2.3.1 Andere manier om de onafhankelijke variabele te meten

In de vorige analyses werd er voor de onafhankelijke variabele steeds gekozen voor de verschillende soorten macht die handmatig werden samengesteld met de elementen die gevonden konden worden in de theorie. Er werd echter ook gekeken of de verschillende elementen van de macht van de CEO ook in onze gegevens resulteren in deze vier vormen van macht. Hiervoor werd er gebruik gemaakt van een factoranalyse.

Factoranalyses werden ook door andere onderzoekers gebruikt zoals Cirillo, Romano en Pennacchio (2015) om de maatstaven van de CEO macht samen te stellen. Ook Daily en Johnson (1997) probeerden een factoranalyse uit te voeren in hun onderzoek, maar dit leverde geen bevredigende resultaten op.

De factoranalyse wordt eerst uitgevoerd met alle maatstaven, maar hierbij worden de professionele investeerders en een grote aandeelhouder beide gezien als aparte factoren. Hierdoor worden deze

beide uit de factoranalyse gelaten. Hierna worden de volgende factoren bereikt: factor 1 vertegenwoordigt statusmacht, factor 2 geeft de formele macht weer en factor 3 externe macht.

Tabel 19: Factoranalyse

	Component		
	1	2	3
FAM_CEO	,732	,528	,004
FOUNDER	,643	,037	-,053
TENURE	,738	,200	-,022
EDUC	-,659	,067	,313
CEO_OWN	,733	,524	,050
EXT_BOARD	-,047	-,074	,962
CEO_PRES	,430	,523	-,030
EXP	,575	,105	,090
NON_IND	,046	,815	-,036

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

Uitleg afkortingen 4.2.2.5 Samenvatting maatstaven

Factor 1 statusmacht is een combinatie van eigendomsmacht en expertisemacht. Deze twee soorten macht bepalen samen de reputatie die de CEO heeft binnen zijn organisatie. Ook opleiding zit bij in de factor statusmacht. Hoewel op het eerste zicht niet verwacht was dat deze variabele negatief zou zijn, kan dit ook verklaard worden. Een CEO met een lager diploma, maar die zich helemaal heeft opgewerkt zal meer aanzien hebben, dan een CEO met een universitair diploma die veel sneller in het management belandde. De lagergeschoolde CEO zal door zijn groei waarschijnlijk meer kennis hebben over de organisatie. Een CEO die lager geschoold is, is waarschijnlijk ook vaker de oprichter van de organisatie.

Factor 2 wordt verklaard door de elementen die eerder werden toegewezen aan de structurele macht: het aantal niet onafhankelijke bestuurders en CEO duality. Deze twee variabelen zijn echter niet de enige die significant zijn binnen deze factor. We zien dat ook eigendomsmacht hierin meespeelt. Op zich is het niet zo verwonderlijk dat deze elementen van macht samen een factor vormen. Het feit dat een CEO deel uitmaakt van de familie en een hoog percentage aandelen bezit, zal hem immers ook meer formele macht geven, net zoals de elementen van de structurele mach. De leden van de familie zullen binnen een familiebedrijf vaak een bevoorrechte positie bekleden en dit geldt ook voor personen met een belangrijk aandelenpakket. Factor 2 zal hierdoor dan ook formele macht genoemd worden.

Factor 3 is enkel significant voor de variabele externe raad van bestuur. Opleiding is hier niet significant, terwijl volgens de theorie dit wel het geval zou moeten zijn. Toch is dit in de Belgische situatie te begrijpen. In België zijn er namelijk geen elitescholen en is het dus ook moeilijker om je status te verhogen door middel van een opleiding, toch zeker ten opzichte van de managementelite en andere buitenstaanders. Aangezien deze vorm van macht vooral bepaald wordt door de posities

die CEO's innemen in externe raden van bestuur, zal deze factor dus vooral verwijzen naar de macht die een CEO bezit buiten de organisatie. Deze factor geeft immers weer welke status de CEO heeft in de ogen van buitenstaanders van de organisatie en de managementelite. Deze factor zal dan ook de naam externe macht meekrijgen.

Met deze nieuwe manier om de macht van de CEO te meten werden dezelfde analyses gevoerd als eerder al aangegeven. Het testen van hypothesen 1 tot en met 4 gebeurde via volgende regressieanalyse:

$AbsdiscrMJ =$

$$\beta_1 + \beta_2 \text{Statusmacht} + \beta_3 \text{Formele macht} + \beta_4 \text{Externe macht} + \beta_5 \text{Belastingen} + \beta_6 \text{Werknemers} + \beta_7 \text{OpCashFlow} + \beta_8 \text{FinanSchuld} + \beta_9 \text{LevSchuld} \quad 5.7$$

Met:

- DiscretionaryMJ = discretionary accruals opgesteld volgens het Modified Jones model van Dechow et al. (1995)
- Belastingen = dummyvariabele voor het betalen van belastingen in t-1
- Werknemers = dummyvariabele voor meer dan 100 werknemers
- OpCashFlow = de operationele cash flow van jaar t
- FinanSchuld = de financiële schulden van jaar t
- LevSchuld = de schulden aan leveranciers van jaar t

Tabel 20: Regressieanalyse met absolute discretionary accruals gebaseerd op factoranalyse

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	,086	,022		3,966	,000
	Statusmacht	-,011	,005	-,131	-2,310	,021
	Formele macht	,007	,005	,089	1,589	,113
	Externe macht	-,005	,004	-,056	-1,034	,302
	Belastingen	-,030	,021	-,079	-1,448	,149
	Werknemers	,016	,010	,091	1,634	,103
	OpCashFlow	,023	,030	,043	,780	,436
	LevSchuld	,055	,029	,108	1,909	,057
	FinanSchuld	,042	,037	,065	1,153	,250

a. Dependent Variable: absdiscrK

Deze analyse geeft aan dat de statusmacht een significante invloed heeft op de absolute *discretionary accruals*. Hierbij zal statusmacht ervoor zorgen dat de absolute *discretionary accruals* dalen. In de statusmacht konden we ook de expertisemacht terugvinden, waardoor het resultaat van expertisemacht van analyse 5.1 ondersteund zou kunnen worden. Net als bij de vorige analyses gevoerd op de absolute *discretionary accruals* is ook hier de verklarende kracht van de analyse vrij laag, de aangepaste R² bedraagt slechts 0,018.

Ook de analyses met de negatieve en positieve *discretionary accruals* worden herhaald met de onafhankelijke variabelen gevonden in de regressieanalyse.

$$DiscretionaryMJ = \beta_1 + \beta_2 Statusmacht + \beta_3 Formele\ macht + \beta_4 Externe\ macht + \beta_5 Belastingen + \beta_6 Werknemers + \beta_7 OpCashFlow + \beta_8 FinanSchuld + \beta_9 LevSchuld \text{ als opgespldiscrMJ} = 1 \quad 5.8$$

$$DiscretionaryMJ = \beta_1 + \beta_2 Statusmacht + \beta_3 Formele\ macht + \beta_4 Externe\ macht + \beta_5 Belastingen + \beta_6 Werknemers + \beta_7 OpCashFlow + \beta_8 FinanSchuld + \beta_9 LevSchuld \text{ als opgespldiscrMJ} = 0 \quad 5.9$$

Met:

- DiscretionaryMJ = discretionary accruals opgesteld volgens het Modified Jones Model van Dechow et al. (1995)
- Belastingen = dummyvariabele voor het betalen van belastingen in t-1
- Werknemers = dummyvariabele voor meer dan 100 werknemers
- OpCashFlow = de operationele cash flow van jaar t
- FinanSchuld = de financiële schulden van jaar t
- LevSchuld = de schulden aan leveranciers van jaar t
- OpgespldiscrMJ = dummyvariabele die aangeeft of de discretionary accruals berekend volgens het Modified Jones Model positief of negatief zijn. De dummyvariabele heeft waarde 0 als de discretionary accruals negatief zijn.

Tabel 21: Regressieanalyse met positieve discretionary accruals gebaseerd op factoranalyse

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	,090	,027		3,310	,001
	Statusmacht	-,013	,006	-,164	-2,253	,026
	Formele macht	,004	,006	,044	,618	,538
	Externe macht	-,002	,006	-,019	-,281	,779
	Belastingen	-,070	,026	-,182	-2,665	,008
	Werknemers	,000	,013	,002	,022	,982
	OpCashFlow	,277	,046	,412	5,957	,000
	LevSchuld	,057	,039	,105	1,459	,146
	FinanSchuld	,080	,044	,130	1,834	,068

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = 1,00

Tabel 22: Regressieanalyse met positieve discretionary accruals gebaseerd op factoranalyse

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	-,065	,035		-1,863	,064
	Statusmacht	,010	,008	,105	1,321	,189
	Formele macht	-,014	,007	-,151	-1,956	,052
	Externe macht	,005	,007	,061	,817	,415
	Belastingen	-,017	,034	-,038	-,494	,622
	Werknemers	-,026	,014	-,140	-1,829	,069
	OpCashFlow	,186	,043	,333	4,380	,000
	LevSchuld	-,041	,043	-,074	-,952	,343
	FinanSchuld	,046	,063	,056	,729	,467

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = ,00

Uit de resultaten van analyse 5.8 blijkt dat ook de statusmacht een significante invloed heeft op de positieve *discretionary accruals*. Dit kan de resultaten gevonden in analyse 5.2 ondersteunen, daar is immers de expertisemacht significant, die hier terug te vinden is in de statusmacht. In beide analyses zal respectievelijk de statusmacht of expertisemacht een negatieve invloed hebben op de positieve *discretionary accruals*. Dit geeft weer dat wanneer de CEO over dit soort macht beschikt de positieve *discretionary accruals* zullen dalen. Analyse 5.9 geeft op zijn beurt weer dat de formele macht een significante invloed heeft op de auditkwaliteit, dit geeft ook ondersteuning voor de resultaten gevonden in analyse 5.3. Hier was immers de structurele macht, die terug te vinden is in de formele macht, significant. Ook het teken is in beide analyses negatief, waardoor de negatieve *discretionary accruals* versterkt zullen worden. Net als in de vorige analyses is de verklarende kracht van deze analyses hoger dan bij de analyse waar gebruik werd gemaakt van de absolute *discretionary accruals*. De aangepaste R^2 is voor analyse 5.8 0,191 en 0,131 voor analyse 5.9.

Als we gaan kijken naar de controlevariabelen, zien we dat voor de controlevariabelen belastingen, werknemers en operationele cashflow dezelfde resultaten terug te vinden zijn als bij de eerste regressieanalyses. De financiële schuld is hier significant bij de positieve *discretionary accruals*. Het teken geeft aan dat dit de positieve *discretionary accruals* zal versterken. Dit is ook logisch aangezien de convenanten eerder zullen aangeven dat de winst hoger moet liggen dan de werkelijkheid dan andersom. De leveranciersschulden zijn hier wel significant op 10 % bij de absolute *discretionary accruals*. Hier hebben ze een versterkend effect. Dit zou kunnen aantonen dat leveranciers minder naar de winst op zich kijken, maar meer naar andere factoren zoals de liquiditeit.

Ook de analyses die de invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit onderzoeken werden opnieuw gevoerd met deze onafhankelijke variabelen. Hier

werden echter evenmin significante resultaten gevonden met betrekking op de invloed van de Big Four. De resultaten van deze testen kunnen teruggevonden worden in bijlage 3.

5.2.3.2 Andere manier om de afhankelijke variabele te meten

Er wordt ook gekeken naar een andere manier om de afhankelijke variabele te meten, zodat er meer ondersteuning gegeven kon worden aan de eerste bevindingen. Hiervoor wordt er gebruik gemaakt van de *discretionary accruals* samengesteld via de methode van Kothari et al. (2005). Deze methode werd eerder al toegelicht in 4.2.1. Alle voorgaande analyses werden herhaald met deze afhankelijke variabele. De resultaten van deze analyses zijn terug te vinden in bijlage 4.

Bij de analyses die de invloed van de verschillende soorten macht van de CEO op de auditkwaliteit testen, kunnen bij de absolute en de positieve *discretionary accruals* dezelfde resultaten gevonden worden als in analyses 5.1 en 5.2. Als er gekeken wordt naar de negatieve *discretionary accruals*, kunnen echter geen significante resultaten worden gevonden. De structurele macht is namelijk niet significant, met een waarde van 0,127. Het teken geeft hier wel aan dat de structurele macht de negatieve *discretionary accruals* zou versterken. Als er gekeken wordt naar de analyses waarbij de onafhankelijke variabelen gebaseerd zijn op de factoranalyse, zien we gelijklopende resultaten. Ook hier worden de resultaten bij de absolute en positieve *discretionary accruals* ondersteund, maar bij de negatieve *discretionary accruals* niet. De verklarende kracht van de analyses met de negatieve *discretionary accruals* ligt ook beduidend lager als er gebruik gemaakt wordt van de *discretionary accruals* volgens Kothari et al. (2005).

Wat betreft de controlevariabelen kunnen we ook hier weer dezelfde resultaten zien voor de controlevariabele belastingen, werknemers en de operationele cashflow. Al wordt de controlevariabele werknemers ook eenmaal significant bij de absolute *discretionary accruals*. Voor de leveranciersschuld zien we weer significanties bij de absolute *discretionary accruals* en deze keer ook eenmaal bij de positieve. Hier versterkt het ook het effect van de positieve *discretionary accruals*, meer winst zal natuurlijk altijd een beter beeld geven voor de leveranciers. De financiële schulden zijn ook significant bij de positieve *discretionary accruals*.

Ook deze analyses geven weer dat er geen significante invloed is van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit.

5.2.3.3 Moderator Big 5

Aangezien de analyses met betrekking tot de Big Four geen significante resultaten opleverden, wordt er besloten dezelfde test ook uit te voeren met de Big Five. BDO, de vijfde organisatie in de Big Five, heeft in België namelijk een vrij groot marktaandeel, zoals al weergegeven in 3.1.4. Deze testen brengen echter nergens significante relaties aan het licht. Het wordt dan ook niet nuttig geacht om de resultaten van deze testen op te nemen in de bijlage.

5.3 Bespreking regressieanalyses

De eerste regressieanalyses werden uitgevoerd om een antwoord te bieden op de eerste vier hypothesen:

H1: Er is een negatief verband tussen de structurele macht en de auditkwaliteit.

H2: Er is een negatief verband tussen de eigendomsmacht en de auditkwaliteit.

H3: Er is een negatief verband tussen de expertisemacht en de auditkwaliteit.

H4: Er is een negatief verband tussen de prestigemacht en de auditkwaliteit.

Analyse 5.1 geeft aan dat bij de absolute *discretionary accruals* de structurele macht de *accruals* verhoogt. Analyse 5.3 geeft hierbij meer duidelijkheid. CEO's die over structurele macht beschikken blijken volgens deze resultaten, de negatieve *discretionary accruals* te verhogen. Met andere woorden: ze zullen de winst proberen te verlagen, om zo minder belastingen te moeten betalen. Aangezien de structurele macht minder samenhangt met de reputatie van de CEO en meer met al verworven macht en machtposities die een CEO bezit, is het ook niet vreemd dat hier een negatieve invloed gevonden wordt op de auditkwaliteit. De structurele macht wordt gemeten door het percentage niet-onafhankelijke leden van de raad van bestuur en CEO duality. CEO's die veel structurele macht bezitten zullen dus minder gecontroleerd worden door de raad van. Hierdoor zijn ze dus vrijer om aan *earnings management* te doen. Aangezien CEO's met structurele macht, vooral al verworven macht bezitten binnen de organisatie en deze posities moeilijker in gevaar gebracht kunnen worden door outsiders, zullen ze minder aan hun externe reputatie moeten denken. Ze lijden er dan ook niet onder dat het kunstmatig verlagen van de winst om minder belastingen te moeten betalen, door de publieke opinie niet erg positief onthaald zal worden. Ook zullen ze er minder belang aan hechten dat hun resultaten er beter uitzien in het oog van het publiek. Hierdoor zullen ze dus eerder geneigd zijn om hun organisatie minder belastingen te laten betalen in plaats van de winst kunstmatig op te drijven. De resultaten die gevonden worden in analyse 5.3 worden ook ondersteund door analyse 5.9. Hoewel de analyses die gevonden worden bij de afhankelijke variabele gebaseerd op Kothari et al. (2005) niet significant zijn, wijzen ook hier de resultaten in dezelfde richting. Hypothese 1 kan dus aanvaard worden.

Analyses 5.1, 5.2 en 5.3 bevatten geen significante resultaten voor de eigendomsmacht. Ook de analyses die gevoerd worden met de afhankelijke variabele gebaseerd op Kothari et al. (2005) brengen geen significante resultaten naar voren voor de eigendomsmacht. Als er gekeken wordt naar analyses 5.7 en 5.8 zien we wel dat de statusmacht significant is en in analyse 5.8 is de formele macht significant. Hierin zitten elementen van de eigendomsmacht. De expertisemacht en de structurele macht zijn echter ook vertegenwoordigd in deze variabelen en deze zijn wel significant in de andere analyses. Het is dus moeilijk om aan te tonen dat de eigendomsmacht veel te maken heeft met deze resultaten. Hypothese 2 zal dus niet aanvaard kunnen worden.

De expertisemacht wordt significant bevonden in analyse 5.1 en 5.2. Analyse 5.1 geeft aan dat de expertisemacht een verlagend effect heeft op de absolute *discretionary accruals*. Analyse 5.2 verschaft hierbij meer duidelijkheid door aan te geven dat er vooral een verlagend effect is bij de

positieve *discretionary accruals*. Dit wil zeggen dat CEO's met expertisemacht ervoor zullen zorgen dat er minder aan winstverhogend *earnings management* gedaan wordt. Dit komt de auditkwaliteit juist ten goede. Hoewel er voor expertisemacht een tegenovergestelde relatie gevonden wordt dan verwacht, zou dit toch verklaard kunnen worden. De reputatie van de CEO binnen de organisatie zou hier immers een invloed kunnen hebben. Bij expertisemacht verkrijgt een CEO macht doordat hij aanzien heeft verkregen door zijn ervaring. Mensen respecteren hem omdat hij over veel kennis beschikt en om wat hij al allemaal verwezenlijkt heeft. Als dan blijkt dat de winst kunstmatig omhoog getrokken werd en dus niet te wijten is aan de kennis en ervaring van de CEO, zal deze reputatie ernstige schade kunnen oplopen. Deze resultaten worden ook gevonden in de additionele analyses. De analyses gebaseerd op de factoranalyse geven namelijk weer dat de statusmacht, waar de expertisemacht deel van uitmaakt, ook een verlagend effect heeft op de absolute en de positieve *discretionary accruals*. De analyses waarbij de afhankelijke variabele gebaseerd is op het model van Kothari et al. (2005) geven dezelfde resultaten weer als de voorgaande analyses. Aangezien dit juist het tegenovergestelde resultaat is van wat verwacht werd in hypothese 3, zal deze niet aanvaard kunnen worden.

De prestigemacht wordt in geen enkele analyse significant. Ook de externe macht die gerelateerd is aan de prestigemacht, wordt nergens significant. De tekens dat bij deze soorten macht gevonden wordt, spreken elkaar ook tegen. Er kan dus geen bewijs gevonden worden om hypothese 4 te aanvaarden.

Hierna werden de hypothesen 5 tot en met 8 getest:

H5: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de structurele macht en de auditkwaliteit.

H6: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de eigendomsmacht en de auditkwaliteit.

H7: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de expertisemacht en de auditkwaliteit.

H8: Het aanstellen van een Big Four auditor heeft een positief modererend effect op de relatie tussen de prestigemacht en de auditkwaliteit.

Dit onderzoek kon echter geen empirisch bewijs vinden voor deze hypothesen. De variabele Big Four en de interactietermen werden in geen van de geteste regressieanalyses significant.

6 Conclusie

6.1 Beperkingen van het onderzoek

De eerste beperking die aangehaald kan worden is dat er een relatief kleine steekproef gebruikt werd in dit onderzoek. Zoals eerder al aangegeven werden er in België in 2014 25428 audits uitgevoerd. Aangezien er minder dan 200 beursgenoteerde ondernemingen zijn in België, zullen een groot deel van deze audits dus betrekking hebben op private ondernemingen. De steekproef van deze masterproef bedraagt slechts 338 organisaties. Hierdoor kan een vertekend beeld ontstaan zijn.

Het onderzoek betreft ook enkel de private Belgische markt. Andere landen beschikken over een ander corporate governance systeem en een andere wetgeving, wat zijn implicaties kan hebben. Ook is België een land waar veel familiebedrijven en private bedrijven terug te vinden zijn. Dit is in ieder geval moeilijk te vergelijken met de Angelsaksische landen waar investeerders zeer belangrijk zijn.

Ook de bronnen die gebruikt werden in dit onderzoek zijn gelimiteerd. Er werd vooral gebruik gemaakt van de databank Ebscohost. Het is dus niet uitgesloten dat bepaalde interessante onderzoeken hierdoor niet gevonden werden. Ook werd er gebruik gemaakt van een gelimiteerd aantal zoekwoorden, wat er ook voor gezorgd kan hebben dat bepaalde bronnen niet gevonden werden. Deze bronnen gebruiken misschien een ander woord om aan te geven dat een CEO macht heeft binnen zijn organisatie.

De maatstaf die gebruikt werd voor het meten van de auditkwaliteit, de *discretionary accruals*, meet de auditkwaliteit indirect. Zoals eerder in dit onderzoek al uitgelegd werd, is deze maatstaf een proxy voor *earnings management*, wat op zijn beurt een proxy is voor de auditkwaliteit. Het kan dus zijn dat deze maatstaf de auditkwaliteit niet specifiek genoeg meet.

De maatstaven die gebruikt worden om de macht van de CEO te meten, zijn vrij uitgebreid en meten verschillende aspecten waaruit de CEO macht kan verwerven. Het is echter niet uitgesloten dat er nog betere maatstaven bestaan om de macht van de CEO te meten in deze context. Het zou kunnen dat CEO's nog andere manieren hebben om macht te vergaren die niet zijn meegenomen in dit onderzoek.

6.2 Aanbevelingen voor verder onderzoek

Aangezien deze masterproef aantoont dat de macht van de CEO toch een bepaalde invloed heeft op de auditkwaliteit is verder onderzoek hiernaar zeker aangeraden. Het management zou namelijk geen invloed mogen hebben op de auditkwaliteit, daar waar de audit volledig onafhankelijk van het management zou moeten uitgevoerd worden. Hoewel dit ene onderzoek natuurlijk niet genoeg is om aan te geven dat er een probleem is met deze onafhankelijkheid, zou het wel op een probleem kunnen wijzen. Verder onderzoek is dus aangeraden. Zoals eerder al aangehaald heeft deze

masterproef een relatief kleine steekproef en is ook het geografisch gebied beperkt. Het zou dus interessant zijn om dit onderzoek ook te voeren met meerdere organisaties en in verschillende landen, of zelfs over landen heen. Dit onderzoek werd gevoerd met private bedrijven, bij beursgenoteerde bedrijven zouden andere resultaten te vinden kunnen zijn. Ook hiernaar zou meer onderzoek kunnen gebeuren.

De meeste onderzoeken over de macht van de CEO zullen er altijd van uitgaan dat een machtige CEO een slechte invloed zal hebben op de organisatie. Dit onderzoek toont echter aan dat dit niet noodzakelijk het geval is. De meeste onderzoeken zullen ook uitgaan van de agency theorie die aangeeft dat het management niet in het belang van de aandeelhouders zal handelen en de financiële staten wilt manipuleren om zo zelf meer geld op te strijken. Als we naar private bedrijven gaan kijken hoeft dit echter niet het geval te zijn. Hier kunnen we meer CEO's terugvinden die lid zijn van de familie waartoe de organisatie behoort of zelf de stichter van de organisatie zijn. Deze CEO's zullen misschien op een andere manier omgaan met hun macht en deze wel gebruiken in het voordeel van hun organisatie. Het is dus misschien aangewezen dat verder onderzoek gebeurt vanuit een andere visie dan deze van de agency theorie.

Hierbij kan ook worden aangehaald dat er ook nog extra onderzoek gedaan kan worden naar de invloed van specifiek deze CEO's die deel uitmaken van de familie die de onderneming bezit en naar CEO's die ook de oprichter zijn van de organisatie. Het zou kunnen dat hier nog andere resultaten uit gehaald kunnen worden omdat deze personen net een andere relatie hebben met hun organisatie dan CEO's die enkel manager zijn van de organisatie.

Een andere invalshoek van waaruit verder onderzoek gevoerd zou kunnen worden is via het afnemen van interviews van CEO's en auditors. Hierbij kan aan de betrokken personen zelf gevraagd worden of ze vinden of de CEO een invloed heeft op de auditkwaliteit en op welke manier dit fenomeen zich volgens hen manifesteert. Ook zou dan aan de CEO's gevraagd kunnen worden op welke manieren ze hun macht vergaren en op welke manieren ze deze zouden kunnen inzetten om de auditkwaliteit te beïnvloeden. Aan de auditors zou gevraagd kunnen worden welke gevaren zij zien bij het auditen van bedrijven waar de CEO als machtig wordt beschouwd.

Verder zou er ook nog gebruik gemaakt kunnen worden van een andere maatstaf om de auditkwaliteit te meten. De *discretionary accruals*, hoewel deze vaak gebruikt worden in wetenschappelijk onderzoek, zijn een proxy voor *earnings management*, wat op zijn beurt weer een proxy is voor de auditkwaliteit. Er zou dus gezocht kunnen worden naar een meer directe manier om auditkwaliteit te meten.

6.3 Besluit

Hier zal een antwoord gegeven worden op de centrale onderzoeksvraag van deze masterproef: 'Heeft de macht van de CEO een invloed op de auditkwaliteit?'. Om tot dit antwoord te komen werden verschillende deelvragen, die beschreven werden in 1.2.2, beantwoord.

Een antwoord op de eerste deelvraag 'Wat houdt de audit in en hoe werkt dit in de Belgische situatie?' luidt dat de audit ontstaan is als een antwoord op het agencyprobleem. Het management zal namelijk in zijn eigen voordeel handelen en niet in dat van de aandeelhouders. Dit brengt nadelen voor de aandeelhouders met zich mee. Om dit te voorkomen zal het management investeren in controlemechanismes. Eén van deze controlemechanismes is de externe audit. De externe audit is in België verplicht voor alle grote ondernemingen om zo de informatieasymmetrie tussen het management en de aandeelhouders, maar ook de andere stakeholders te verminderen. Deze andere stakeholders zijn in de Belgische situatie belangrijk omdat in België weinig ondernemingen beursgenoteerd zijn. In België zullen dus vooral leveranciers, banken, werknemers en andere stakeholders gebruik maken van de financiële resultaten en zijn vooral zij gebaat bij een correcte weerspiegeling van de werkelijkheid. Het is dan ook belangrijk dat de auditkwaliteit hoog ligt.

In deelvraag twee werd gezocht naar wat de kwaliteit van de audit bepaalt. Volgens de meest gebruikte definitie van DeAngelo (1981) en Watts en Zimmerman (1981) wordt een lage auditkwaliteit veroorzaakt door het feit dat de auditor niet competent genoeg is of omdat hij niet onafhankelijk is van het management. Hij zal hierdoor ofwel een inbreuk niet kunnen ontdekken ofwel niet aangeven dat hij een inbreuk ontdekt heeft. Het is echter erg moeilijk om op voorhand te weten welke auditor een goede auditkwaliteit zal bieden. Daarom zal de reputatie die de auditor heeft erg belangrijk zijn bij het bepalen of de auditor wel of niet zal worden aangesteld. Hoe langer een auditor goed werk levert en geen auditfalingen heeft veroorzaakt, hoe beter zijn reputatie wordt. De grotere ondernemingen hebben ook een betere reputatie, omdat zij meer te verliezen hebben bij het veroorzaken van een auditfaling.

Voor deelvraag drie werd een antwoord gezocht op de vraag: 'Op welke manieren kan de auditkwaliteit gemeten worden?' Er werden meerdere manieren beschreven waarop dit kon gebeuren, maar voor dit onderzoek werd gekozen om de auditkwaliteit te meten met de proxy *discretionary accruals*. De *discretionary accruals* geven weer hoeveel *earnings management* er wordt uitgevoerd. Dit *earnings management* geeft weer hoe de financiële staten werden aangepast door het management. Dit heeft natuurlijk een impact op de kwaliteit van deze *earnings* of inkomsten. Als deze niet is wat het hoort te zijn, kan er sprake zijn van een slechte auditkwaliteit. De auditor is er in dat geval immers niet in geslaagd om de financiële staten voor te stellen zoals ze in werkelijkheid zijn. Uiteindelijk werd er gekozen om de *discretionary accruals* te meten volgens het Modified Jones Model en volgens het model van Kothari et al. (2005).

Deelvraag vier 'Wat bepaalt de macht van de CEO?' werd ook beantwoord. In dit onderzoek wordt de macht van de CEO op vier verschillende manieren voorgesteld. Een CEO kan beschikken over structurele macht, eigendomsmacht, expertisemacht en prestigemacht. Structurele macht wijst op de positie die de CEO inneemt binnen de organisatie, eigendomsmacht geeft onder andere weer hoeveel aandelen de CEO bezit, expertisemacht geeft ervaring weer en prestigemacht is de reputatie die de CEO bezit ten opzichte van de managementelite.

Deelvraag vijf handelt over het meten van de macht van de CEO. Om de macht van de CEO te meten werd gebruik gemaakt van minstens twee maatstaven per soort macht. Hierbij werden de vier verschillende soorten macht op twee manieren samengesteld, namelijk door de maatstaven handmatig te sommeren na standaardisatie en via een factoranalyse.

Om een antwoord te bieden op deelvraag zes: 'Heeft de macht van de CEO een impact op de auditkwaliteit' werden vier hypothesen opgesteld met betrekking tot de vier verschillende soorten macht. De literatuurstudie had al duidelijk gemaakt dat de CEO zijn macht kan gebruiken om de aanstelling van de CEO te beïnvloeden via de raad van bestuur of de aandeelhoudersvergadering en ook een rechtstreekse invloed heeft op de auditor. Hierna werden de hypothesen dan ook empirisch getest.

H1: Er is een negatief verband tussen de structurele macht en de auditkwaliteit.

H2: Er is een negatief verband tussen de eigendomsmacht en de auditkwaliteit.

H3: Er is een negatief verband tussen de expertisemacht en de auditkwaliteit.

H4: Er is een negatief verband tussen de prestigemacht en de auditkwaliteit.

Hoewel de centrale onderzoeksvraag laat uitschijnen dat er zowel een positieve als een negatieve invloed onderzocht wordt, werd uit de literatuurstudie duidelijk dat vooral een negatieve invloed verwacht kon worden. Een CEO, die het hoofd van het management is, zal namelijk niet graag gecontroleerd worden. Een kwaliteitsvolle audit brengt een hoge graad van controle met zich mee, waardoor er verwacht wordt dat de CEO de auditkwaliteit zal proberen te verlagen. Bij de hypothesen werd dan ook steeds van een negatieve invloed uitgegaan.

Van deze vier hypothesen kon alleen hypothese 1 aanvaard worden. De structurele macht versterkt de negatieve winstmanipulatie en zal dus een negatief effect hebben op de auditkwaliteit. De expertisemacht vermindert de positieve winstmanipulaties en heeft dus een positief effect op de auditkwaliteit. Voor de prestigemacht en de eigendomsmacht konden geen significante resultaten gevonden worden.

Op de centrale onderzoeksvraag: 'Heeft de macht van de CEO een invloed op de auditkwaliteit?', kunnen we dus ja antwoorden. De auditkwaliteit zal negatief beïnvloed kunnen worden door CEO's met structurele macht en hoewel het een verrassende uitkomst is dat de expertisemacht een positieve invloed heeft op de auditkwaliteit, is er ook hier een invloed terug te vinden.

De aard van de resultaten van dit onderzoek hebben waarschijnlijk te maken met de omgeving waarin het onderzoek gevoerd werd. De private Belgische ondernemingen zijn niet afhankelijke van de beurs, waardoor het minder belangrijk wordt om elk kwartaal opnieuw een mooi groeicijfer te presenteren. CEO's met expertisemacht zullen het fenomeen van kunstmatige opdrijving van de winstcijfers dan ook eerder willen verminderen uit angst dat het uit zal komen en het vertrouwen van hun medewerkers geschaad wordt. Dat CEO's met structurele macht proberen de winst zo laag mogelijk te houden is ook logisch. Omdat er in België een hoge belastingvoet geldt voor de vennootschapsbelasting, is het erg belangrijk om de belastinggrondslag, die gebaseerd is op de

winst, zo laag mogelijk te houden. Op deze manier kan men immers de belastingkost drukken. CEO's met structurele macht zijn minder bezig met hun reputatie en beschikken ook over een raad van bestuur waarin minder onafhankelijke bestuurders zeten, die deze praktijken zullen beperken.

Dat het meer of minder toepassen van deze *discretionary accruals* nog steeds te vinden is in de jaarrekening geeft weer dat de auditkwaliteit werd aangetast. CEO's met structurele macht zijn er namelijk in geslaagd om deze belastingverlagingen toe te passen. De auditor heeft dus de jaarrekening goed gekeurd met deze winstmanipulaties er in. De auditkwaliteit is hier dus aangetast. Dat expertisemacht een dalend effect heeft op de *discretionary accruals* kan verklaard worden doordat CEO's die over deze vorm van macht beschikken beter meewerken met de auditor en sneller zijn voorstellen tot aanpassingen zullen aanvaarden. De auditkwaliteit zal hier dus verbeteren.

Hierna werd deelvraag zeven nog onderzocht. Hierin werd gevraagd of het hebben van een Big Four auditor het effect van de macht van de CEO op de auditkwaliteit zou verminderen. De Big Four auditor heeft namelijk meer te verliezen bij een slechte audit. Door het bekend worden van deze slechte audit kan het reputatieverlies dat hier op volgt hun meer geld kosten aan het verliezen van klanten, dan de winst door het aanhouden van deze slechte cliënt. Ook is de organisatiestructuur zo opgebouwd, dat al het auditwerk dat verricht wordt, meermaals zal worden gecontroleerd. Big Four auditors zouden dus minder beïnvloed kunnen worden door machtige CEO's. Deze hypothesen, hypothese 5 tot en met 8, werden ook empirisch getest. Echter geen enkele van deze hypothesen kon aanvaard worden. De betrokken variabelen werden namelijk nergens significant. In dit onderzoek kon dus niet worden aangetoond dat de Big Four een verzachtend effect heeft op de invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit.

We kunnen besluiten dat dit onderzoek weergeeft dat er aanwijzingen zijn dat de macht van de CEO een invloed kan hebben op de auditkwaliteit. Om voluit te antwoorden dat dit ook effectief het geval is, zal er echter bijkomend onderzoek rond dit onderwerp verricht moeten worden.

7 Lijst van geraadpleegde werken

Adams, R. B., Almeida, H., & Ferreira, D. (2005). Powerful CEOs and their impact on corporate performance. [Elektronische versie]. *Review of financial studies*, 18(4), 1403-1432.

Addady, M. (2015). *Toshiba's accounting scandal is much worse than we thought*. Opgevraagd op 9 oktober, 2015, via <http://fortune.com/2015/09/08/toshiba-accounting-scandal>

Baldenius, T., Melumad, N., & Meng, X. (2014). Board composition and CEO power. [Elektronische versie]. *Journal of Financial Economics*, 112(1), 53-68.

Balsam, S., Krishnan, J., & Yang, J. S. (2003). Auditor Industry Specialization and Earnings Quality. [Elektronische versie]. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 22(2), 71-97.

Bartov, E., Gul, F. A., & Tsui, J. S. L. (2000). Discretionary-accruals models and audit qualifications. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting & Economics*, 30(3), 421-452.

Beasley, M. S., Carcello, J. V., Hermanson, D. R., & Neal, T. L. (2010). *Fraudulent financial reporting 1998-2007: An analysis of U.S. public companies*. Opgevraagd op 2 oktober, 2015, via http://www.coso.org/documents/cosofraudstudy2010_001.pdf

Becker, C. L., Defond, M. L., Jiambalvo, J., & Subramanyam, K. R. (1998). The Effect of Audit Quality on Earnings Management. [Elektronische versie]. *Contemporary Accounting Research*, 15(1), 1-24.

Breesch, D., De Muylder, J., & Hardies, K. (2012). Concentration in the Belgian Audit Market: a study based on the annual accounts. [Elektronische versie]. *Tax, Audit & Accountancy*, 35, 10.

Bureau Van Dijk. (2016). *bel-first*. Opgevraagd op 7 april, 2016, via <http://www.bvdinfo.com/nl-be/home>

Carcello, J. V., Hermanson, D. R., Neal, T. L., & Riley, R. A., Jr. (2002). Board characteristics and audit fees. [Elektronische versie]. *Contemporary Accounting Research*, 19(3), 365-384.

Carcello, J. V., & Neal, T. L. (2000). Audit Committee Composition and Auditor Reporting. [Elektronische versie]. *Accounting Review*, 75(4), 453-467.

Carcello, J. V., & Neal, T. L. (2003a). Audit committee characteristics and auditor dismissals following "new" going-concern reports. [Elektronische versie]. *The Accounting Review*, 78(1), 95-117.

Carcello, J. V., & Neal, T. L. (2003b). Audit Committee Independence and Disclosure: choice for financially distressed firms. [Elektronische versie]. *Corporate Governance: An International Review*, 11(4), 289-299.

Carcello, J. V., Neal, T. L., Palmrose, Z.-V., & Scholz, S. (2011). CEO Involvement in Selecting Board Members, Audit Committee Effectiveness, and Restatements. [Elektronische versie]. *Contemporary Accounting Research*, 28(2), 396-430.

Center for audit quality. (2014). *CAQ approach to audit quality indicators*. Opgevraagd op 8 november, 2015, via <http://www.thecaq.org/docs/reports-and-publications/caq-approach-to-audit-quality-indicators-april-2014.pdf?sfvrsn=2>

Chen, S.-S., & Chen, I. J. (2012). Corporate governance and capital allocations of diversified firms. [Elektronische versie]. *Journal of Banking & Finance*, 36(2), 395-409.

Cirillo, A., Romano, M., & Pennacchio, L. (2015). All the power in two hands: The role of CEOs in family IPOs. [Elektronische versie]. *European Management Journal*, 33(5), 392-406.

Cohen, J., Krishnamoorthy, G., & Wright, A. (2004). The corporate governance mosaic and financial reporting quality. [Elektronische versie]. 23, 87-152.

Cohen, J., Krishnamoorthy, G., & Wright, A. (2010). Corporate Governance in the Post-Sarbanes-Oxley Era: Auditors' Experiences. [Elektronische versie]. *Contemporary Accounting Research*, 27(3), 751-786.

Cohen, J., Krishnamoorthy, G., & Wright, A. M. (2007). The Impact of Roles of the Board on Auditors' Risk Assessments and Program Planning Decisions. [Elektronische versie]. *Auditing*, 26(1), 91-112.

Cohen, J., Krishnamoorthy, G., & Wright, A. M. (2008). Form versus Substance: The Implications for Auditing Practice and Research of Alternative Perspectives on Corporate Governance. [Elektronische versie]. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 27(2), 181-198.

Cohen, J., Krisnamoorthy, G., & Wright, A. M. (2002). Corporate Governance and the Audit Process. [Elektronische versie]. *Contemporary Accounting Research*, 19(4), 573-594.

Colbert, J. L., & Jahera, J. S. J. (2011). The Role Of The Audit And Agency Theory. [Elektronische versie]. *Journal of Applied Business Research (JABR)*, 4(2), 7-12.

Daily, C. M., Dalton, D. R., & Cannella Jr, A. A. (2003). Corporate Governance: Decades of Dialogue and Data. [Elektronische versie]. *Academy of Management Review*, 28(3), 371-382.

Daily, C. M., & Johnson, J. L. (1997). Sources of CEO Power and Firm Financial Performance: A Longitudinal Assessment. [Elektronische versie]. *Journal of Management*, 23(2), 97-117.

Davidson, R., Goodwin-Stewart, J., & Kent, P. (2005). Internal governance structures and earnings management. [Elektronische versie]. *Accounting & Finance*, 45(2), 241-267.

DeAngelo, L. E. (1981). Auditor Size and Audit Quality. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting & Economics*, 3(3), 183-199.

DeAngelo, L. E. (1986). Accounting Numbers as Market Valuation Substitutes: A Study of Management Buyouts of Public Stockholders. [Elektronische versie]. *The Accounting Review*, 61(3), 400-420.

Dechow, P. M., Hutton, A. P., Kim, J. H., & Sloan, R. G. (2012). Detecting Earnings Management: A New Approach. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting Research*, 50(2), 275-334.

Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1995). Detecting Earnings Management. [Elektronische versie]. *Accounting Review*, 70(2), 193-225.

Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1996). Causes and consequences of earnings manipulations: An analysis. [Elektronische versie]. *Contemporary Accounting Research*, 13(1), 1.

DeFond, M. L., & Subramanyam, K. R. (1998). Auditor changes and discretionary accruals. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting & Economics*, 25(1), 35-67.

Dickins, D., Fay, R. G., & Reisch, J. (2014). Measuring and Communicating Audit Quality: The New AQIs. [Elektronische versie]. *CPA Journal*, 84(9), 16-21.

Dries, R., Van Brussel, L., & Willekens, M. (2011). *Handboek auditing*. Antwerpen-Cambridge: Intersentia.

Euronext Brussel. (2015). *Equities Directory*. Opgevraagd op 5 december, 2015, via <https://www.euronext.com/nl/equities-directory/brussels>

Europese Commissie. (2010). *Green Paper: Audit policy: lessons from the crisis*. Opgevraagd op 31 oktober, 2015, via <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0561:FIN:EN:PDF>

Europese Commissie. (2014). *Mandatory Rotation of Statutory Auditors and Audit Firms & Transitional Provisions*. Opgevraagd op 1 november, 2015, via http://ec.europa.eu/finance/auditing/docs/reform/140903-audit-rotation-letter_en.pdf

Farrell, S. (2015a). *Toshiba boss quits over £780m accounting scandal*. Opgevraagd op 9 oktober, 2015, via <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/21/toshiba-boss-quits-hisao-tanaka-accounting-scandal>

Farrell, S. (2015b). *The world's biggest accounting scandals*. Opgevraagd op 9 oktober, 2015, via <http://www.theguardian.com/business/2015/jul/21/the-worlds-biggest-accounting-scandals-toshiba-enron-olympus>

FEE. (2015). *Overview FEE Members by country*. Opgevraagd op 13 oktober, 2015, via <http://www.fee.be/members/see-member-bodies-per-country.html>

Finkelstein, S. (1992). Power in Top Management Teams: Dimensions, Measurement, and Validation. [Elektronische versie]. *Academy of Management Journal*, 35(3), 505-538.

Finkelstein, S., Hambrick, D. C., & Cannella, A. A., Jr. (2009). *Strategic leadership: theory and research on executives, top management teams, and boards*. Oxford: Oxford University Press.

FOD Economie. (2011). *NACE-BEL activiteitennomenclatuur*. Opgevraagd op 9 april, 2016, via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/NACE-BEL%202008_NL_tcm325-262255.pdf

FOD Economie K.M.O. Middenstand en Energie. (2014). Opgevraagd op 10 oktober, 2015, via http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/leven_onderneming/Formalites_Comptables/Wettelijke_controle_jaarrekening/Europa/#.VhpDCytc6k

Francis, J. R. (2004). What do we know about audit quality? [Elektronische versie]. *British Accounting Review*, 36(4), 345-368.

Francis, J. R. (2011). A Framework for Understanding and Researching Audit Quality. [Elektronische versie]. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 30(2), 125-152.

Francis, J. R., Maydew, E. L., & Sparks, H. C. (1999). The Role of Big 6 Auditors in the Credible Reporting of Accruals. [Elektronische versie]. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 18(2), 17-34.

Francis, J. R., & Wang, D. (2008). The joint effect of investor protection and big 4 audits on earnings quality around the world. [Elektronische versie]. *Contemporary Accounting Research*, 25(1), 157-191.

Friedman, H. L. (2014). Implications of power: When the CEO can pressure the CFO to bias reports. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting & Economics*, 58(1), 117-141.

Gaeremynck, A., Van Der Meulen, S., & Willekens, M. (2008). Audit-Firm Portfolio Characteristics and Client Financial Reporting Quality. [Elektronische versie]. *European Accounting Review*, 17(2), 243-270.

Haleblian, J., & Finkelstein, S. (1993). Top management team size, CEO dominance, and firm performance: The moderating roles of environmental turbulence and discretion. [Elektronische versie]. *Academy of Management Journal*, 36(4), 844-863.

Haynes, K. T., & Hillman, A. (2010). The effect of board capital and CEO power on strategic change. [Elektronische versie]. *Strategic Management Journal*, 31(11), 1145-1163.

Healy, P. M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting and Economics*, 7(1), 85-107.

Hermalin, B. E., & Weisbach, M. S. (1998). Endogenously chosen boards of directors and their monitoring of the CEO. [Elektronische versie]. *The American Economic Review*, 88(1), 96-118.

Instituut van de Bedrijfsrevisoren. (2015a). *De bedrijfsrevisor, een onpartijdig deskundige*. Opgevraagd op 14 oktober, 2015, via https://www.ibr-ire.be/nl/het_beroep/de_bedrijfsrevisor/wat_is_een_bedrijfsrevisor/Pages/default.aspx

Instituut van de Bedrijfsrevisoren. (2015b). *Ons beroep: uw vertrouwen waard! Jaarverslag 2014*. Opgevraagd op 15 oktober, 2015, via <http://flipbook.ibr-ire.be/jaarverslagenIBR/jaarverslag-2014/files/assets/common/downloads/jaarverslag-2014.pdf>

Instituut van de Bedrijfsrevisoren. (2015c). *Opdracht van het IBR*. Opgevraagd op 26 oktober, 2015, via https://www.ibr-ire.be/nl/het_instituut/over_het_ibr/opdracht_van_het_ibr/Pages/default.aspx

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. [Elektronische versie]. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.

Johnson, R. A., Hoskisson, R. E., & Hitt, M. A. (1993). Board of Director Involvement in Restructuring: The Effects of Board versus Managerial Controls and Characteristics. [Elektronische versie]. *Strategic Management Journal*, 14, 33-50.

Johnstone, K. M., Gramling, A. A., & Rittenberg, L. E. (2014). *Auditing: a risk-based approach to conducting a quality audit*. United States of America: South-Western, Cengage Learning.

Jones, J. J. (1991). Earnings Management During Import Relief Investigations. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193-228.

jta. (2011). *Lernout & Hauspie: from hero to zero*. Opgevraagd op 9 oktober, 2015, via http://www.standaard.be/cnt/dmf20110724_109

Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 375-400.

Knechel, W. R., Krishnan, G. V., Pevzner, M., Shefchik, L. B., & Velury, U. K. (2013). Audit Quality: Insights from the Academic Literature. [Elektronische versie]. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32, 385-421.

Knechel, W. R., & Vanstraelen, A. (2007). The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions. [Elektronische versie]. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 26(1), 113-131.

Kothari, S. P., Leone, A. J., & Wasley, C. E. (2005). Performance matched discretionary accrual measures. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting & Economics*, 39(1), 163-197.

Larcker, D. F., & Richardson, S. A. (2004). Fees Paid to Audit Firms, Accrual Choices, and Corporate Governance. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting Research*, 42(3), 625-658.

Lewellyn, K. B., & Muller-Kahle, M. I. (2012). CEO Power and Risk Taking: Evidence from the Subprime Lending Industry. [Elektronische versie]. *Corporate Governance: An International Review*, 20(3), 289-307.

Lin, J. W., & Hwang, M. I. (2010). Audit Quality, Corporate Governance, and Earnings Management: A Meta-Analysis. [Elektronische versie]. *International Journal of Auditing*, 14(1), 57-77.

Mercken, R. (2015). *Internationale controlestandaarden: Cursustekst, geselecteerde ISA's, presentatie*. Universiteit Hasselt.

Schwartz, R. (1997). Legal regimes, audit quality and investment. [Elektronische versie]. *Accounting Review*, 72(3), 385-406.

Sercu, P., Vander Bauwhede, H., & Willekens, M. (2002). *Earnings quality in privately held firms: the roles of external audits, stakeholders, and governance mechanisms*. DTEW Research Report 0235. KU Leuven.

Taub, S. (2004). *KPMG Pays \$115 Million to Settle Suit*. Opgevraagd op 9 oktober, 2015, via <http://ww2.cfo.com/accounting-tax/2004/10/kpmg-pays-115-million-to-settle-suit>

Tepalagul, N., & Lin, L. (2015). Auditor Independence and Audit Quality: A Literature Review. [Elektronische versie]. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 30(1), 101-121.

Tirole, J. (2001). Corporate Governance. [Elektronische versie]. *Econometrica*, 69(1), 1-35.

Titcomb, J. (2014). *Arthur Andersen returns 12 years after Enron scandal*. Opgevraagd op 9 oktober, 2015, via http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/banksandfinance/11069713/Arthur-Andersen-returns-12-years-after-Enron-scandal.html#disqus_thread

Van Hulle, K., Lybaert, N., & Maes, J.-P. (2015). *Handboek boekhoud- en jaarrekeningrecht*. Brugge: die Keure.

Van Tendeloo, B., & Vanstraelen, A. (2008). Earnings Management and Audit Quality in Europe: Evidence from the Private Client Segment Market. [Elektronische versie]. *European Accounting Review*, 17(3), 447-469.

Vander Bauwhede, H., & Willekens, M. (2004). Evidence on (the lack of) audit-quality differentiation in the private client segment of the belgian audit market. [Elektronische versie]. *European Accounting Review*, 13(3), 501-522.

Vander Bauwhede, H., Willekens, M., & Gaeremynck, A. (2003). Audit firm size, public ownership, and firms' discretionary accruals management. [Elektronische versie]. *International Journal of Accounting*, 38(1), 1-22.

Wada, T., & Coates, S. (2015). *Toshiba auditors say being investigated by Japan regulators*. Opgevraagd op 8 oktober, 2015, via <http://www.reuters.com/article/2015/09/18/toshiba-accounting-idUSL4N11E21D20150918>

Watts, R., & Zimmerman, J. (1981). *The markets for independence and independent auditors*. Working Paper GPB 80-10. University of Rochester.

Wet houdende organisatie van het bedrijfsleven. Opgevraagd op 28 april, 2016, via http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1948092001&table_name=wet

Wetboek van Vennootschappen. Opgevraagd op 22 mei, 2016, via http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=1999050769

Willekens, M., & Achmadi, C. (2003). Pricing and supplier concentration in the private client segment of the audit market: Market power or competition? [Elektronische versie]. *International Journal of Accounting*, 38(4), 431.

Xiaoyan, C., Lei, G., Lawrence, J. E., & Smith, D. B. (2014). SEC Division of Corporation Finance Monitoring and CEO Power. [Elektronische versie]. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 33(1), 29-56.

Young, S. (1998). The Determinants of Managerial Accounting Policy Choice: Further Evidence for the UK. [Elektronische versie]. *Accounting & Business Research (Wolters Kluwer UK)*, 28(2), 131-143.

Bijlagen

Bijlage A: Correlaties maatstaven macht van de CEO

Correlaties maatstaven macht CEO

	PROF INV	MAJ OWN	FAM CEO	FOUNDER	TENURE	EDUC	CEO OWN	CEO PRES	EXT BOARD	EXP	NON IND
PROF_INV	1	-,054	-,267	,045	-,081	,076	-,203	-,151	-,013	-,107	-,083
MAJ_OWN	-,054	1	,104	,141	,108	-,039	,313	,097	-,028	,075	,037
FAM_CEO	-,267	,104	1	,301	,482	-,345	,714	,358	-,065	,363	,219
FOUNDER	,045	,141	,301	1	,416	-,316	,375	,172	-,029	,218	,099
TENURE	-,081	,108	,482	,416	1	-,340	,465	,272	-,044	,312	,109
EDUC	,076	-,039	-,345	-,316	-,340	1	-,323	-,215	,126	-,283	-,028
CEO_OWN	-,203	,313	,714	,375	,465	-,323	1	,398	-,026	,294	,197
CEO_PRES	-,151	,097	,358	,172	,272	-,215	,398	1	-,052	,177	,148
EXT_BOARD	-,013	-,028	-,065	-,029	-,044	,126	-,026	-,052	1	,006	-,059
EXP	-,107	,075	,363	,218	,312	-,283	,294	,177	,006	1	,094
NON_IND	-,083	,037	,219	,099	,109	-,028	,197	,148	-,059	,094	1

Uitleg afkortingen 4.2.2.5 Samenvatting maatstaven

Bijlage B: Correlaties regressieanalyse

Correlaties regressieanalyse

	Structurele macht	Eigendoms macht	Expertise macht	Prestige macht	Belastingen	Werknemers	OpCash Flow	Finan. schuld	Lev. schuld
Structurele macht	1	,315	,266	-,156	,055	-,157	,025	,064	-,009
Eigendoms macht	,315	1	,489	-,262	,052	-,146	,080	,224	,005
Expertisemacht	,266	,489	1	-,272	,027	-,214	,075	,128	-,005
Prestigemacht	-,156	-,262	-,272	1	,020	,166	,009	-,016	-,005
Belastingen	,055	,052	,027	,020	1	-,029	,019	,049	,028
Werknemers	-,157	-,146	-,214	,166	-,029	1	-,049	-,032	,044
OpCashFlow	,025	,080	,075	,009	,019	-,049	1	,109	-,175
Finan. schuld	,064	,224	,128	-,016	,049	-,032	,109	1	-,238
Lev. schuld	-,009	,005	-,005	-,005	,028	,044	-,175	-,238	1

Bijlage C: Onafhankelijke variabele gebaseerd op factoranalyse

Invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit

Regressie 1: Absolute discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	,081	,024		3,406	,001
	Statusmacht	-,010	,006	-,116	-1,715	,087
	Formele macht	,004	,006	,048	,662	,508
	Externe macht	,000	,006	-,001	-,018	,986
	Belastingen	-,017	,022	-,041	-,744	,458
	Werknemers	,012	,011	,064	1,124	,262
	OpCashFlow	-,004	,032	-,007	-,130	,897
	LevSchuld	,056	,031	,104	1,819	,070
	FinanSchuld	,049	,039	,072	1,266	,206
	BIG4 (2014)	-,005	,012	-,028	-,412	,681
	Big4Statusmacht	-,012	,013	-,070	-,972	,332
	Big4FormMacht	,010	,010	,074	1,020	,308
	Big4ExtMacht	-,006	,010	-,041	-,599	,550
	Aangepaste R ²	0,013				

a. Dependent Variable: absdiscrMJ

Regressie 2: Positieve discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	,092	,029		3,191	,002
	Statusmacht	-,010	,007	-,121	-1,348	,179
	Formele macht	-,002	,008	-,029	-,311	,756
	Externe macht	-,001	,008	-,017	-,194	,846
	Belastingen	-,073	,027	-,191	-2,730	,007
	Werknemers	-,001	,014	-,007	-,090	,928
	OpCashFlow	,272	,047	,406	5,753	,000
	LevSchuld	,060	,040	,110	1,501	,135
	FinanSchuld	,087	,044	,141	1,946	,053
	BIG4 (2014)	,003	,014	,016	,200	,841
	Big4Statusmacht	-,008	,014	-,051	-,578	,564
	Big4FormMacht	,014	,012	,108	1,174	,242
	Big4ExtMacht	-,002	,012	-,013	-,143	,886
	Aangepaste R ²	0,180				

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = 1,00

Regressie 3: Negatieve discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	-,064	,036		-1,778	,078
	Statusmacht	,007	,009	,076	,836	,405
	Formele macht	-,012	,010	-,130	-1,277	,204
	Externe macht	,005	,008	,053	,585	,560
	Belastingen	-,019	,034	-,044	-,567	,572
	Werknemers	-,027	,015	-,141	-1,801	,074
	OpCashFlow	,181	,044	,323	4,144	,000
	LevSchuld	-,039	,044	-,072	-,903	,368
	FinanSchuld	,051	,065	,062	,787	,432
	BIG4 (2014)	,015	,020	,078	,760	,449
	Big4Statusmacht	,023	,022	,112	1,051	,295
	Big4FormMacht	-,003	,015	-,022	-,217	,828
	Big4ExtMacht	,006	,015	,036	,385	,701
	Aangepaste R ²	0,115				

a. Dependent Variable: discretionaryMJ

b. Selecting only cases for which opgespldiscrMJ = ,00

Bijlage D: Afhankelijke variabele gebaseerd op Kothari et al. (2005)

Invloed van de verschillende soorten macht op de auditkwaliteit Onafhankelijke variabelen handmatig samengesteld

Regressie 4: Absolute discretionary accruals

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,090	,022		4,120	,000
	Structurele macht	,014	,006	,134	2,333	,020
	Eigendomsmacht	,000	,004	-,003	-,045	,964
	Expertisemacht	-,015	,006	-,149	-2,340	,020
	Prestigemacht	-,002	,006	-,015	-,259	,796
	Belastingen	-,033	,021	-,085	-1,579	,115
	Werknemers	,016	,010	,093	1,672	,095
	OpCashFlow	,028	,030	,052	,953	,341
	LevSchuld	,050	,029	,097	1,729	,085
	FinanSchuld	,041	,037	,063	1,102	,271
	Aangepaste R ²	0,030				

a. Dependent Variable: absdiscrK

Regressie 5: Positieve discretionary accruals

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	,107	,026		4,175	,000
	Structurele macht	,010	,008	,099	1,324	,187
	Eigendomsmacht	,003	,005	,049	,549	,584
	Expertisemacht	-,018	,008	-,207	-2,402	,017
	Prestigemacht	,003	,008	,028	,374	,709
	Belastingen	-,081	,025	-,226	-3,298	,001
	Werknemers	-,001	,012	-,005	-,069	,945
	OpCashFlow	,211	,044	,339	4,801	,000
	LevSchuld	,059	,036	,118	1,668	,097
	FinanSchuld	,092	,046	,150	1,999	,047
	Aangepaste R ²	0,187				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = 1,00

Regressie 6: Negatieve discretionary accruals

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	-,078	,035		-2,212	,028
	Structurele macht	-,015	,010	-,124	-1,535	,127
	Eigendomsmacht	,003	,006	,055	,630	,529
	Expertisemacht	,007	,011	,058	,676	,500
	Prestigemacht	,010	,009	,087	1,086	,279
	Belastingen	-,009	,033	-,022	-,282	,778
	Werknemers	-,031	,015	-,166	-2,107	,037
	OpCashFlow	,093	,042	,179	2,239	,027
	LevSchuld	-,015	,045	-,028	-,341	,733
	FinanSchuld	,098	,060	,134	1,649	,101
Aangepaste R ²		0,060				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = ,00

Onafhankelijke variabelen gebaseerd op factoranalyse

Regressie 7: Absolute discretionary accruals, gebaseerd op factoranalyse

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	,086	,022		3,966	,000
	Statusmacht	-,011	,005	-,131	-2,310	,021
	Formele macht	,007	,005	,089	1,589	,113
	Externe macht	-,005	,004	-,056	-1,034	,302
	Belastingen	-,030	,021	-,079	-1,448	,149
	Werknemers	,016	,010	,091	1,634	,103
	OpCashFlow	,023	,030	,043	,780	,436
	LevSchuld	,055	,029	,108	1,909	,057
	FinanSchuld	,042	,037	,065	1,153	,250
Aangepaste R ²		0,025				

a. Dependent Variable: absdiscrK

Regressie 8: Positieve discretionary accruals, gebaseerd op factoranalyse

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	,107	,026		4,137	,000
	Statusmacht	-,010	,005	-,132	-1,797	,074
	Formele macht	,004	,005	,052	,721	,472
	Externe macht	-3,765E-5	,006	,000	-,007	,995
	Belastingen	-,081	,025	-,226	-3,266	,001
	Werknemers	,000	,013	-,003	-,038	,969
	OpCashFlow	,208	,045	,333	4,661	,000
	LevSchuld	,059	,036	,117	1,628	,105
	FinanSchuld	,097	,045	,159	2,177	,031
	Aangepaste R ²	0,172				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = 1,00

Regressie 9: Negatieve discretionary accruals, gebaseerd op factoranalyse

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	-,068	,035		-1,922	,056
	Statusmacht	,010	,008	,104	1,257	,211
	Formele macht	-,009	,007	-,095	-1,188	,237
	Externe macht	,010	,007	,120	1,552	,123
	Belastingen	-,019	,033	-,044	-,567	,572
	Werknemers	-,030	,015	-,160	-2,042	,043
	OpCashFlow	,097	,041	,187	2,361	,020
	LevSchuld	-,018	,045	-,033	-,404	,687
	FinanSchuld	,095	,059	,130	1,613	,109
	Aangepaste R ²	0,069				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = ,00

Invloed van de Big Four op de relatie tussen de macht van de CEO en de auditkwaliteit
Onafhankelijke variabelen handmatig samengesteld

Regressie 10: absolute discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.
		B	Std. Error	Beta	t	
1	(Constant)	,088	,022		3,908	,000
	Structurele macht	,016	,008	,147	1,925	,055
	Eigendomsmacht	,000	,005	-,003	-,035	,972
	Expertisemacht	-,014	,007	-,135	-1,885	,060
	Prestigemacht	,002	,008	,020	,288	,774
	Belastingen	-,032	,021	-,083	-1,522	,129
	Werknemers	,016	,010	,091	1,599	,111
	OpCashFlow	,032	,030	,059	1,051	,294
	LevSchuld	,048	,029	,093	1,639	,102
	FinanSchuld	,043	,038	,066	1,139	,256
	BIG4 (2014)	,001	,011	,006	,097	,923
	Big4StructMacht	-,003	,013	-,015	-,202	,840
	Big4EigdMacht	,001	,008	,006	,077	,939
	Big4ExptMacht	-,008	,017	-,033	-,438	,662
	Big4PrestMacht	-,012	,014	-,063	-,900	,369
	Aangepaste R ²	0,017				

a. Dependent Variable: absdiscrK

Regressie 11: Positieve discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	,104	,027		3,801	,000
	Structurele macht	,006	,010	,062	,625	,533
	Eigendomsmacht	,007	,006	,119	1,104	,271
	Expertisemacht	-,017	,009	-,188	-1,950	,053
	Prestigemacht	,003	,010	,030	,316	,752
	Belastingen	-,082	,025	-,229	-3,257	,001
	Werknemers	-,002	,013	-,011	-,144	,886
	OpCashFlow	,214	,047	,343	4,598	,000
	LevSchuld	,061	,036	,122	1,699	,091
	FinanSchuld	,102	,048	,168	2,138	,034
	BIG4 (2014)	-,004	,013	-,024	-,288	,774
	Big4StructMacht	,007	,016	,041	,425	,671
	Big4EigdMacht	-,011	,011	-,107	-,973	,332
	Big4ExptMacht	-,012	,022	-,057	-,531	,596
	Big4PrestMacht	-,002	,016	-,013	-,141	,888
	Aangepaste R ²	0,174				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = 1,00

Regressie 12: Negatieve discretionary accruals, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	-,073	,036		-2,037	,044
	Structurele macht	-,023	,013	-,189	-1,734	,085
	Eigendomsmacht	,006	,007	,100	,939	,349
	Expertisemacht	,003	,012	,025	,252	,802
	Prestigemacht	,004	,011	,038	,402	,688
	Belastingen	-,011	,034	-,026	-,329	,743
	Werknemers	-,028	,015	-,151	-1,828	,070
	OpCashFlow	,085	,043	,163	1,972	,050
	LevSchuld	-,009	,046	-,017	-,196	,845
	FinanSchuld	,092	,061	,125	1,505	,135
	BIG4 (2014)	-,013	,018	-,070	-,733	,465
	Big4StructMacht	,015	,020	,079	,746	,457
	Big4EigdMacht	-,011	,012	-,092	-,870	,386
	Big4ExptMacht	,017	,027	,067	,645	,520
	Big4PrestMacht	,021	,022	,089	,930	,354
	Aangepaste R ²	0,047				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = ,00

Onafhankelijke variabelen gebaseerd op factoranalyse

Regressie 13: Absolute discretionary accruals, gebaseerd op factoranalyse, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients		
1	(Constant)	,085	,022		3,781	,000
	Statusmacht	-,010	,006	-,119	-1,757	,080
	Formele macht	,007	,006	,091	1,249	,213
	Externe macht	-,002	,005	-,018	-,274	,784
	Belastingen	-,029	,021	-,077	-1,398	,163
	Werknemers	,016	,010	,092	1,604	,110
	OpCashFlow	,027	,030	,049	,882	,378
	LevSchuld	,053	,029	,103	1,811	,071
	FinanSchuld	,044	,037	,068	1,202	,230
	BIG4 (2014)	-,002	,011	-,012	-,185	,853
	Big4Statusmacht	-,006	,012	-,035	-,484	,629
	Big4FormMacht	-,001	,010	-,004	-,055	,956
	Big4ExtMacht	-,010	,010	-,068	-,996	,320
	Aangepaste R ²	0,016				

a. Dependent Variable: absdiscrK

Regressie 14: Positieve discretionary accruals, gebaseerd op factoranalyse, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	,107	,028		3,873	,000
	Statusmacht	-,006	,007	-,083	-,907	,366
	Formele macht	,000	,007	,003	,035	,972
	Externe macht	,002	,007	,019	,211	,833
	Belastingen	-,083	,025	-,232	-3,280	,001
	Werknemers	-,002	,013	-,013	-,175	,862
	OpCashFlow	,206	,047	,330	4,407	,000
	LevSchuld	,061	,037	,121	1,658	,099
	FinanSchuld	,103	,046	,169	2,267	,025
	BIG4 (2014)	-,001	,013	-,003	-,038	,970
	Big4Statusmacht	-,013	,013	-,088	-,984	,326
	Big4FormMacht	,008	,012	,065	,690	,491
	Big4ExtMacht	-,006	,012	-,044	-,483	,630
	Aangepaste R ²	0,160				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = 1,00

Regressie 15: Negatieve discretionary accruals, gebaseerd op factoranalyse, moderator Big Four

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized	t	Sig.
		B	Std. Error	Coefficients Beta		
1	(Constant)	-,064	,036		-1,778	,077
	Statusmacht	,009	,009	,092	,968	,335
	Formele macht	-,014	,010	-,156	-1,470	,144
	Externe macht	,008	,008	,095	1,025	,307
	Belastingen	-,020	,034	-,046	-,581	,562
	Werknemers	-,028	,015	-,152	-1,848	,067
	OpCashFlow	,095	,043	,184	2,222	,028
	LevSchuld	-,011	,046	-,021	-,244	,808
	FinanSchuld	,088	,060	,120	1,456	,147
	BIG4 (2014)	-,003	,020	-,015	-,140	,889
	Big4Statusmacht	,007	,022	,038	,336	,737
	Big4FormMacht	,013	,016	,085	,813	,417
	Big4ExtMacht	,006	,016	,040	,404	,687
	Aangepaste R ²	0,052				

a. Dependent Variable: discretionaryK

b. Selecting only cases for which opgespldiscrK = ,00

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

De invloed van de macht van de CEO op de auditkwaliteit

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-accountancy en financiering**

Jaar: **2016**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Van de Craen, Sarah

Datum: **29/05/2016**